

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

MECMU'A-YI EŞ'ÂR
(İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)
Milli Kütüphane Yz. A 4022

HAZIRLAYAN
NURULLAH DEVECİ
8011050007

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. ZİYA AVŞAR

YOZGAT 2010

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

MECMU'A-YI EŞ'ÂR
(İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)
Milli Kütüphane Yz. A 4022

HAZIRLAYAN
NURULLAH DEVECİ
8011050007

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. ZİYA AVŞAR

YOZGAT 2010

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAYI

Enstitümüz Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 8011050007 numaralı öğrencisi Nurullah DEVECİ tarafından hazırlanan “ **Mecmu'a-yı Eş'âr (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım) Milli Kütüphane Yz. A 4022** ” isimli YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 29/11/2010 tarihinde ve saat 13:00'te yapılmış, tezin onayına OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan

Doç.Dr.Ziya AVŞAR

Üye

Yrd.Doç.Dr.Seyfullah TÜRKMEN

Üye

Yrd.Doç.Dr.Murat KACIROĞLU

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun .01../.12..2010 tarih ve ...24.. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1
A.Eski Türk Edebiyatında Mecmu'alar	2
B.Şairlerin Hayatı ve Edebi Kişiliği.....	6
C.Çevriyazı Harfleri	22
1. METİN	23
2. TIPKIBASIM.....	185
3. SONUÇ.....	251
KAYNAKÇA	252
ÖZGEÇMİŞ.....	253

ÖNSÖZ

Mecmu'a-yı Eş'âr (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım) Milli Kütüphane Yz. A 4022 isimli bu çalışmayla mecmu'a-yı eş'âr içerisinde yer alan şiiirlerin, şiiirlerin sahibi olan şairlerin dīvānlarıyla birebir mukayese edilerek aralarındaki farkların tespit edilmesi; varsa ilgili şairlerin dīvānlarında bulunmayan şiiirlerinin gün yüzüne çıkartılması amaçlanmıştır.

Çalışmasını yaptığımız eser Milli Kütüphane Yz. A 4022 numarada kayıtlı bir Mecmu'a-yı Eş'ârdır. Eser, mecmu'anın son varakından edindiğimiz bilgiye göre Diyarbekirli Mevlāna Kāsım tarafından yazılmıştır. Yazar yine son varaktaki bilgiye göre Hicri 1024 senesinde Cemaziyel-āhir ayında vefat eylemiş olup Eyüb civarında defnolunmuştur. Eserin yazı çeşidi talik olup, kağıt çeşidi ābādidir. Eserin 2. sayfası müzehheb zemin üzerine mülevven olup cetveller yaldızlıdır. Eserin cilt özelliği; sırtı siyah meşin, kapaklar bez kağıt kaplı mukavva bir cilt içerisinde. Şiiir mecmu'ası olan eser cönk şeklinde olup yapraklarında rutubet lekesi vardır.

Mecmu'a içerisinde 5 şairin 236 şiiiri bulunmaktadır. Bunlardan 1 tanesi kaside olup 235 tanesi gazeldir. Mecmu'ada şiiirleri yer alan şairler, **Bākī, Zātī, Emrī, Hayālī ve Ümīdī**'dir. Söz konusu şairler onbeşinci yüzyılın sonu ile onaltıncı yüzyılda yaşamış önemli isimlerdir.

Çalışmamızın Giriş kısmında mecmu'alar hakkında verilen genel bilgiden sonra eserde şiiirleri yer alan beş şairimizin hayatı ve edebi kişiliği hakkında bilgiler verilmiştir. Yine giriş bölümünde transkripsiyon harfleri dediğimiz, Osmanlıca harflere karşılık kullandığımız çevriyazı harflerine yer verilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde Osmanlıca mecmu'adan çevirerek transkribe ettiğimiz metin yer almaktadır. Metnin çevirisi yapılırken mecmu'anın ilk varağından itibaren sayfanın sol kısmında varak numaraları belirtilmiş ve şairlerin isimlerine yer verilmiştir. Varak numaralarının hemen altındaki numaralar şiiirler için verilirken bir alt satırda ise şiiirlere ait vezinler yer almıştır. Divanlarla yapılan

mukayese sonucu tespit edilen farklılıklar dipnotlarla gösterilmiştir. Bu bölümden sonra ise metnin orjinal hali eklenmiştir. Bu bölümden sonraki başlıklar olan sonuç, kaynaklar ve özgeçmiş bölümleri ile çalışma tamamlanmıştır.

Söz konusu bu çalışmanın hazırlanmasında gayr-i ihtiyari yaptığımız hatalardan dolayı ilgili herkesin hoşgörüsüne sığınırım.

Mecmu'a-yı Eş'ar (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım) Milli Kütüphane Yz. A 4022 isimli yüksek lisans tezimi hazırlama sürecinde bizlerden her zaman olduğu gibi yardımlarını ve emeğini esirgemeyen öncelikle çok değerli hocam Sn. Doç. Dr. Ziya AVŞAR'a , yine tez sürecinde desteklerini esirgemeyen ve her zaman yanımda olan bütün dostlarıma ve ev arkadaşlarıma ile aileme içten teşekkürü bir borç bilirim.

Nurullah DEVECİ

Yüksek Lisans Tezi

Tezin Adı

Mecmu'a-yı Eş'ar (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım) Milli Kütüphane Yz. A 4022

Nurullah Deveci

Bozok Üniversitesi

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

2010

ÖZET

Doğuşundan bu yana Dīvān Edebiyatı, Türk edebiyatına yön vermeye başlamış; gerek muhteva yönünden ve gerekse estetik yönden Türk edebiyatına sayısız zenginlik katmıştır. Dolayısıyla Dīvān Edebiyatını, Türk kültürünü kristalize bir halde bizlere sunan bir edebiyat dönemi olarak nitelendirmek gerekir. Böylesine zengin bir estetiğe ve muhtevaya sahip olan dīvān şiirinde mecmu'aların, mecmu'a-yı eş'arların (şiir mecmu'aları) önemi büyüktür. Öyle ki Dīvān Edebiyatı açısından mecmu'aları, "hazine-ender-hazine"; yani Dīvān Edebiyatı hazinesinin içinde saklı bir hazine olarak adlandırmak yerinde olacaktır.

Bizim söz konusu çalışmamız olan eser, Milli Kütüphane Yz. A 4022'de kayıtlı olan bir şiir mecmu'asıdır. Mecmu'anın içerisinde 5 şairin şiirine yer verilmiştir. 124 varaktan oluşan eserde 1 kaside, 235 gazel bulunmaktadır. Eserdeki gazeller 5 beyit olarak yazılmıştır. Şiirler dīvānlardaki şiirlerle birebir mukayese edildikten sonra beyit sayısı arasındaki farklar ve şiirler arasındaki diğer farklar dipnot olarak belirtilmiştir.

Çalışma, şairlerin mecmu'adaki şiirlerinin transkribe edilip dīvānlarıyla mukayese edilerek aralarındaki farkların belirtilmesi amacını taşır. Çalışmanın giriş kısmında, eserde şiirleri yer alan beş şairin hayatı ve edebi kişiliği ile mecmu'alar hakkında bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra eserin çeviri metni yer alırken metnin sonuna da tıpkıbasımı eklenmiştir. Sonuç itibarıyla bu çalışma mecmu'alarla ilgili olarak edebiyat dünyasına katkı sağlamak düşüncesiyle hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mecmu'a, şiir, şiir mecmu'ası, Milli Kütüphane Yz. A 4022

Graduate Thesis

Name of Thesis

Mecmu'a-yı Eş'ar (Review-Text-Facsimile) National Library Yz. A 4022

Nurullah Deveci

University Of Bozok

Department of Turkish Language and Literature

2010

ABSTRACT

Since it was emerged, Classical Turkish Literature has directed Turkish Literature and enriched Turkish Literature from content and aesthetic points of view. For that reason; Classical Turkish Literature should be regarded as a literature era which presents us Turkish culture in crystallized form. From this aspect; poetry and journals have great importance in classical Turkish literature, which has such a large content and aesthetic. In other words; These documents are so important that journals can be described as "treasure-unique in treasure" from classical Turkish literature aspects namely; it shall be claimed that they are treasure hidden in treasure of classical Turkish literature.

Poetries that are in subject of this study are poetry journals recorded in National Library Yz A 4022. Poetries of five different poets are examined. Moreover; There are one encomium and 235 ghazals in poetries with total 124 number of pages. Ghazals are written by five verses. After poetries are compared with ones in different collected poems book, differences in verses and poetries are pointed out by foot notes.

Aim of this study is to compare the original poem journal poetry of poets with ones in collected poem books and is to determine to differences as well as to translate the poetries. In introduction part of this study; information about poetries and lives and literature style of poets are given. After introduction part, Poetries are translated and original copies of poetries are given in annexes of this study. As a result; examining and translating of these documents; this study concerning poem journal, which is thought to be useful in literature world, is prepared.

Key Words: Journal, Poem, Poem Journal, National Library Yz. A 4022

KISALTMALAR

B. D.	:Bākī Dīvānı
E. D.	:Emrī Dīvānı
H. D.	:Hayālī Dīvānı
s.	:Sayfa
S.	:Sayı
C.	:Cilt
Ü. D.	:Ümīdī Dīvānı
Z. D.	:Zatī Dīvānı

GİRİŞ

A.Eski Türk Edebiyatında Mecmu'alar

Çalışmamıza konu olan eser, Milli Kütüphane Yz. A 4022 numarada kayıtlı bir mecmu'a-yı eş'ardır. Söz konusu şiir mecmu'ası olunca bu bölümde mecmu'alar hakkında farklı kaynaklardan birkaç tanımla birlikte mecmu'aların özelliklerine ve önemine dair genel bir bilgi vermeyi uygun gördük.

Mecmu'a için Ferit Devellioğlu: "1.Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi.2.Seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap.3.Dergi."¹ tanımlarını kullanmıştır.

Mecmu'a, Arapça bir kelime olup cem' kökünden gelmektedir. Mecmū' kelimesinin müennesi olan mecmu'a, "toplanmış, toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şey; top, tüm, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş kitap" demektir. Mecmu'a klasik kültürde edebiyat terimi olarak da defter, türlü konuların bir araya getirildiği yazıları kapsayan kitap, şiir defteri anlamlarında kullanılmıştır.²

"Mecmu'a ; muhtelif şairlere ait kaside, gazel, müseddes, terkiib-i bend, teci'-i bend, kıt'a, manzum mektup, tahmis ve şarkı nazım şekillerinde manzumeler ve makale, mektup, tezkire, şaka-nâme, arıza, sahbāname, cevābī yazılar, teşekkür-nâme, tebrik-nâme, tahrīrāt, ma'zūrāt-nâme, letā'if-nâme, i'lān-nâme, ta'ziyet-nâme, teselliyet-nâme, istifā-nâme, arz-ı hāl, takrīz, istid'ā-nâme, fermān-ı hümāyūn, fetih-nâme, visāya-nâme, resmī nutuk genel başlıklarıyla adlandıracağımız mensur parçaları ihtiva etmektedir."³

Mecmu'alarda bulunan şiirler, bazen şairlerin dīvānlarında geçmeyen şiirlere bazen de dīvānlardaki şekilleri arasında bulunan farklara ışık tutmaktadır. Mecmu'alar böylelikle bilinmeyen şiirleri gün yüzüne çıkarırken bunun yanında edebiyat dünyasında henüz tanınmamış şairlerin tanınmasına da yardımcı olmaktadır.

¹ Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, 1997 Ankara, (14.Baskı) s.596 mecmu'a maddesi

² Günay Kut, "Mecmu'alar", Dergah Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.VI, İstanbul, 1986, s.170

³ Nevin Gümüş, "Türk Tarih ve Edebiyatına Dair Değerlendirilmemiş Kaynaklardan Bir Mecmu'a Örneği:Tuhfe-i İsmâiliye", Türklük Bilimi Araştırmaları, S.18, Niğde, 2005, s. 131-132

Şükrü Elçin'in mecmu'aların önemiyle ilgili sözleri de dikkat çekicidir: "Türk Milletinin uzun asırlar okuma sevk ve seviyesini gösteren bu adsız, iddiasız, samimi, tekellüfsüz, mahremiyet ifadeli eserler dış görünüşleri ve muhtevaları ile ayrı ayrı değer taşırlar."⁴

Mecmu'aların tasnifiyle ilgili bir iki görüşe de dikkat çekmek yerinde olacaktır:
Mecmu'alar;

1. Nazire mecmu'aları,
2. Seçme şiirlerden oluşan antoloji niteliğindeki mecmu'alar,
3. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmu'alar,
4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmu'alar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış,yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmu'alar.⁵

Mecmu'alar hakkındaki bir diğer tasnif ise şöyledir:

1. Nazire mecmu'aları
2. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmu'aları (mecmu'a-yı eş'âr, mecmu'a-yı devāvin)
3. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmu'alar; tababet, ilahiyat gibi. (Mecmu'a-yı edviye, mecmu'a-yı ed'iyeye, mecmu'a-yı tevārih, mecmu'a-yı muammeyāt, mecmu'a-yı münşeāt, mecmu'atü'r-resāil)
4. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmu'alar (bu tür mecmu'alar nazım-nesir karışık olabilir. Ayrıca Arapça, Türkçe ve Farsça gibi farklı dillerde de yazılmış olabilir.)
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış yararlı bilgileri (fevāid mecmu'aları) fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmu'alar olarak sınıflandırmak mümkündür.⁶

Nicelik olarak elimizde kesin sayılar olmayan mecmu'alar nitelik olarak da birbirinden farklılıklar göstermektedir. Her mecmu'a farklı yazı çeşitleriyle

⁴ Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara 1993, s.5

⁵ Agah Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi Giriş, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1984, s. 166-167.

⁶ Günay Kut, "Mecmu'a", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay., C.VI, İstanbul 1986, s. 170.

yazılmıştır. Bunun yanında birden fazla yazı çeşidinin kullanıldığı mecmu'alar da vardır. Ancak özellikle estetik açıdan dīvānlar kadar ehemmiyet verilmediği aşıkardır. Bunda mecmu'aların biraz daha günlüğe benzeyen kişisel çalışmalar olması etkilidir.

Mecmu'alar türlerine göre bazı tertip ve şekillere kavuşarak Araplar, Farslar ve Türkler arasında rağbet bulup gelişim göstermesi ve çeşitli ilim dallarında müstakil bir telif özelliği kazanması ilk örneklerinin tezahüründen birkaç yüzyıl sonra gerçekleşmiştir. Not defterlerinden meydana gelen özel mecmu'alar için böyle bir tarihin belirlenmesi zor görünmekle beraber bunların Osmanlı dönemindeki gelişimine baktığımızda XV. yüzyıldan itibaren dikkat çekmeye başladıklarını görürüz. XVI. yüzyıldan sonra ise sayı ve çeşitlerinin iyice arttığını söylemek gerekir. Daha çok Osmanlı ve İran sahasında rağbet gördüğü anlaşılan özel mecmu'aların kağıdının kalitesi, rengi, boyutları, cildi, yazısı, tezhibi, sekli gibi özellikleri ve maddi nitelikleri itibariyle birbirlerinden çok farklı olduğu, bir kısmının düzensiz, adeta karalama defteri, bir kısmının çok düzenli ve özenli bir sanat eseri niteliği taşıdığı görülmektedir. Mecmu'alar Arapça, Farsça, Türkçe olarak tek bir dille kaleme alındığı gibi derleyen bu dilleri bilip bilmemesine ve derlenen metinlerin diline göre bunların ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı metinler halinde de yazılmıştır. Çoğunlukla ilmi ve dini konularda derlenmiş mecmu'aların mensur ve Arapça, edebiyat ve sanat konularındakilerin ise manzum ve Farsça-Türkçe olduğu görülmektedir.⁷

Mecmu'alar *manzum*, *mensur* ve *karışık* olarak oluşturulmuşlardır. Manzum mecmu'alar, çeşitli nazım şekilleriyle oluşturulmuş birçok şiir içerir. Bu türdeki mecmu'alarda adını tezkirelerin dahi unuttuğu birçok şaire rastlamak mümkündür. Manzum mecmu'alara dahil edilebilecek bir diğer tür de *nazire mecmu'alarıdır*. Nazireler üzerinde yapılacak çalışmalarda şüphesiz çok önemli olacaktır.⁸

Şiirleri mecmu'alarda diğerlerine oranla fazla yayınlanan şairleri kendi içinde iki grupta değerlendirebiliriz. İlk gruptaki şairler, tasavvufi kişilikleri ön plana çıkmış

⁷ Ramazan DURAN, Pervane Beg Nazire Mecmu'ası (230a-260b) (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), Kayseri 2008, s. 2-3

⁸ Oğuzhan ŞAHİN, Mecmu'a-yı Münşe'at (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım), Kayseri 2005, s. 14-15

kişilerdir. Bu gruba giren şairlerin manzumeleri çok geniş çevrelerce okunan, ezberlenen, mesaj verme yönü ağır basan şiirlerdir. İkinci gruptakiler ise hem kendi devirlerinde hem de kendilerinden sonra etkili olan ve şairler üzerinde etkili olduğu kadar her seviyeden okuyucu tarafından da beğenilerek okunan şiirlerdir. Bu gruba giren şiirlerin estetik açıdan güzel olduğu kadar, aslına sadık kalma anlamında da birinci gruba giren şairlere nazaran daha güvenilir olduğu ifade edilebilir.⁹

Mecmu'alar ile dīvānlar arasındaki ilişkiye baktığımızda bazı noktalara dikkat çekmek gerekir. Dīvānlarda yer almayan bazı şiirlerin mecmu'alarda çıkması olumlu bir gelişme olduğu gibi bu durum ilgili dīvān hakkında olumsuz bir izlenime de sebep olabilir. Bundaki en önemli faktör şairlerin daha çok seçkin şiirlerini dīvānına almak istemesidir. Bunun dışında bir şaire ait bir şiirin başka bir şaire atfedilmesi gibi bazı sorunlar da çıkmaktadır. Burada da daha çok bir şairin şiirine nazire yazma anlayışı önemli bir etken olarak karşımıza çıkar.

Mecmu'alar, üzerindeki tozları kaldırılarak gerekli çalışmalar yapıldığında edebiyat tarihimiz açısından birinci elden kaynak niteliğini taşır. Bir şairi tanımanın en iyi yollarından biri de onun eserlerini incelemektir. Mecmu'alar bu anlamda da önemli kaynak eserlerdir. Mecmu'aların edebiyat tarihimiz açısından önemi son yıllarda değerli bilim adamlarımızın çalışmalarıyla daha da anlaşılmaya başlamıştır. Bu tür çalışmalar hız kazandıkça henüz dīvānı tertip edilmeyen şairlerin dīvānlarının oluşması sağlanacak; Türk edebiyatının eşsiz mücevherleri mesabesinde olan şairler ve şiirler daha iyi tanınıp ve tanıtılacaktır.

⁹ Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmu'aların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", II.Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni, 10-12 Nisan 2006, Bildiriler, Kayseri 2007, s.673-706

B.Şairlerin Hayatı ve Edebi Kişiliği

Bākī Hayatı ve Edebi Kişiliği

Türk edebiyatının en büyük şairlerinden biri sayılan Bākī (1526-1600) İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı Mahmut Abdalbākī'dir. Babası Fatih camii müezzinlerinden Mehmet Efendi'dir. Bākī, Fezail-i Mekke adlı çeviri eserinin sonunda, kendi adını, "Abdalbākī ibni Muhammed" diye anmış, böylece, babasının adını da bildirmiştir. Büyük oğluna, geleneğe uyararak, "Mehmet" adını vermesi de bu bilgiyi kuvvetlendirmektedir. Bākī, yoksul bir ailenin oğludur. Çocukluğu yoksulluk içinde geçmiştir. İlk olarak babası tarafından saraç çıraklığına verilmiş ise de orada çok kalmayarak medreseye girmek fırsatını bulmuştur. Medresede devrin ünlü bilginlerinden ders görmüş, tarihçi Hoca Sadettin ile ders arkadaşlığı etmiştir.

Bākī, on sekiz on dokuz yaşlarında iken İstanbul'un en çok beğenilen genç şairlerinden biri olmuştur. Hasan Çelebi tezkiresindeki kayda göre, Bākī, Beyazıt camii avlusundaki küçük dükkanında remilcilik eden şair Zātī'ye ;

“Her kaçan gönlüme fikr-i ‘ arız-ı dilber düşer
Guyiyā mir’āta aks-i pertev-i hāver düşer”

matlalı gazelini gösterince, ihtiyar şair, böyle bir şiirin bu yaşta bir şair tarafından yazıldığına şaşırır. Ancak Bākī'nin ;

“Gülşen istersen işte mey-hāne
Gül-i handān gerekse peymāne”

matlalı diğer gazelini görünce kani olur. Hocası Mehmet Efendi için yazdığı "sünbül" redifli kaside ile medrese çevresindeki ünü daha da genişlemiştir. Bunun yanında Kanuni Sultan Süleyman'a sunduğu bir kaside ile de, padişahın ilk defa dikkatini çekmiştir. Kanuni, Bākī'yi çok beğeniyor, kendi şiirlerini ona gönderip nazireler yazmasını istiyor, şaire sık sık lütuflarda bulunuyordu. Bākī'nin medrese

arkadaşlarından olan ve o devrin başlıca önemli şairlerinden sayılan Nev’i de bir şiiirinde

“Bākī’yi Sultān Süleymān etti Selmān-ı zaman”

demıştır. Ancak Kanuni’nin ölümü ile hayatta en kuvvetli dayanağını kaybeden şair, duyduğu acı ile, ünlü Mersiye’sini yazmıştır. Daha sonra II.Selim’in iki gazelini tahmis etmiş, bazı gazellerine nazireler yazmıştır. “Cānā” redifli gazel bunların en ünlüsüdür. III.Murat döneminde de Bākī’nin padişaha yakınlığı sarsılmamış ve Süleymaniye müderrisliğine yükselmiştir. Fakat Bākī aleyhtarları bir şiiirinden dolayı II.Selim’in III.Murat’a tercih edildiği iddiasını ortaya atmışlar ve Bākī’nin görevinden ayrılmasına sebep olmuşlardır. Bu durumun doğru olmadığı açığa çıkmışsa da Bākī, İstanbul dışında bir süre yaşamak zorunda kalmıştır. Bu esnada Edirne Selimiyesine (1576), sonra Mekke (1579) ve Medine (1580) kadılıklarına tayin olunmuş; İstanbul’a dönünce (1582), Mekke’de iken çevirdiği Mekke tarihi ile ilgili Feza’il-i Mekke adlı eseri ve yazdığı diğer şiiirleri III.Murat’a sunmuştur. Bākī, III.Murat devrinde iki kere Anadolu (1585, 1590) , bir kere de Rumeli (1591) kazaskerliğinde bulunmuştur. Bākī III.Mehmet döneminde de iki defa Rumeli kazaskeri olmuştur.

Cenazesi, İstanbul’un bütün sanat, bilim ve devlet adamlarının katılımıyla Şeyhülislam Sunullah Efendi tarafından kıldırılmıştır. Sunullah Efendi, musalla taşı üzerindeki tabutun önünde, onun;

“Kadrini seng-i musallāda bilüp ey Bākī
Durup el bağlayalar karşuna yārān saf saf”

beytini okumuştur. Mezarı, Edirnekapı dışında, Eyüp’e giden yolun kenarındadır.

Bākī’nin Şeyhi mahlasıyla şiiirler yazan Mehmet ve Abdurrahman adlı iki oğlu olmuştur. Abdurrahman’ın oğlu Esat da Faizi mahlasıyla şiiirler yazmıştır. Eldeki kaynaklardan öğrenildiğine göre, Bākī, neşeli, zarif, hoş-sohbet, nükteci, şakacı ve sözünü söylemekten çekinmeyen bir adamdı. Bununla birlikte iğneli sözleri zarafet sınırını aşmazdı.

Bākī, Kanuni devrinin en büyük bilginlerinden sayılan Karamanlı Ahmet ve Mehmet Efendilerle Kadızade Şemseddin Ahmet Efendiden ders görerek yetişmiş bir sanatçıdır. Arapçadan çevirdiği eserler ve Farsça şiirleri onun bu dilleri iyi bildiğini gösterir.

Türkiye Türkçesiyle yazmıştır. Bu lehçe ile yazılan Dīvān edebiyatı 13. yüzyıldan beri yüzlerce şairin elinde gelişerek Bākī'nin kişiliğinde en büyük temsilcisini bulmuştur. Yerli ve yabancı birçok yazarlar, Osmanlı şiirinde onun bir aşama olduğunda birleşirler. Hasan Çelebi tezkiresindeki “ ol mebde-i belagat zamanen muahhar olsa ne gam ki belāgat ve fesāhatte cümleden mukaddemdir” sözü, Bākī'nin Türk şiirindeki yerini belirtmesi bakımından önemlidir. Bu durumu şair kendisi de biliyor ve;

“Bu arsada Bākī nice üstāda yetişti
Älemde bugün ana bir üstād yetişmez.”

sözyle dile getiriyordu. Bākī'nin eserleri ve ünü, Hicaz, Irak, Azerbaycan, İran ve Hindistan'a kadar yayılmış, yaşadığı devirde olduğu gibi, daha sonraki dönemlerde de “Sultān-üş-şu‘arā” (ya da Melik-üş-şu‘arā) diye anılmıştır. Gerek çağdaşları, gerek kendinden sonra yetişenler üzerinde etkisi çok fazla olmuş, Dīvān edebiyatında o zamana kadar sürüp giden yalnız Fars şairlerini taklit etme geleneği ancak Bākī'den sonra kırılabilmiştir.

Bākī kaside ve gazel üstadı olarak bilirse de onun daha çok gazel tarzında yazdığını söylemek gerekir. Bunu onun;

“Meddah olalı çeşm-i gazālānına Bākī
Öğrendi gazel tarzını Rūm'un şu‘arāsı”

beytinde görmemiz de mümkündür. Bākī'nin şiirlerinin ağırlık noktasını meydana getiren rint ve neşeli hayat anlayışı XVII. ve XVIII. yüzyıllarda gittikçe gelişmiş, sonunda Nedim'in şiirlerinde en yüksek anlatımını bulmuştur. Bākī'nin şiirlerini okurken ilk bakışta derinlik göze çarpmaz. Bu yüzden onun şiirlerini okurken her

zaman anlam ve şekil benzerliğine dikkat etmek gerekir. Türkçe sözcüklerin tabii söylenişlerinin vezin zoruyla bozulmamasına çaba göstermiş; nazım diline yeni bir akıcılık, ahenk ve söyleyiş kazandırmıştır. Şair şiirinin bu özelliğini ;

“N’ola meyl etseler eş’ârına erbâb-ı safâ
Bâkıyâ şi’r değildir bu bir akar sudur”

beytiyle anlatan şair İstanbul şivesini ilk defa edebiyata sokmuş, halk ağzında yaşayan deyim ve söyleyişleri yer yer kullanmıştır. Onun açtığı bu çığır, XVII. yüzyılda Şeyhülislam Yahya, Naili vb.tarafından da işlenmiş, XVIII. yüzyılda genel bir akım halini alarak Nedim’de en büyük temsilcisini bulmuştur. Bâkî bir yandan İstanbul şivesinin şiire girmesine öncülük ederken, bir yandan da “sunuban, gelicek, söylen, bilmezsin, eylemezsin, dayanmazız, hergiz gibi eskimiş Türkçe sözcükleri de kullanmıştır.

Bâkî özellikle kasidelerinde yer yer yabancı sözcük ve dil kurallarını da kullanmıştır. Kanuni için yazdığı mersiyeinin ilk beyti;

“ Ey pâ-y-bend-i dâm-geh-i kayd-i nam ü neng
Tâ key hevâ-yi meşgale-i dehr-i bidireng”

onun bu özelliği için güzel bir örnektir.

Bütün kaynaklarda kendisinden saygı ile söz edilen, her zaman “Sultan-üş-şuara” diye anılan, gerek kendi devrinde, gerek daha sonraki devirlerde pek çok izleyici ve taklitçileri yetişen Bâkî, Türk Dîvân edebiyatının Ali Şir Nevai, Fuzuli, Nef’î, Nedim gibi önemli büyük şairlerinden sayılmaktadır.

Bâkî Şiirinin Özellikleri

Rind bir şair olan Bâkî dünyayı geçici bir hayal alemi olarak görür. Bu kısacık hayatta bu yüzden gam ve keder ona göre bir yana bırakılmalıdır. Dolayısıyla ondaki ıstıraplı şiirlerinde daha yüzeyde görürüz. Onun şiirlerinde var olan tasavvufî öğeler

gözle görülmeyecek derecede gizlidir. Bākī bütün güzellere ve güzelliklere Āşıktır. Şiirlerinde bu aşkı coşkun bir şekilde işlemiştir. Yine Bākī'nin şiirlerinde en çok dikkati çeken şey tabiat ve ona ait unsurlardır. Şiirlerinde yer yer İstanbul'da gördüğü bahar, yaz ve kışa ait manzaralar dikkati çeker. Onun şiirlerinde tabiat soyut ve gerçek olarak farklı konumlarda karşımıza çıkabilir. O kelimelerle bir ressam edasıyla tablolar çizerek tabiatı anlatmıştır.

Bākī'nin şiirlerinde Kānūni devrinin hayat ve zenginliğini de görmek mümkündür. O zengin bir devrin şairi olduğunu şiirlerinde yer yer duyurmuştur. Bākī'nin şiirlerinde bir şekil mükemmelliği ile nazım tekniğinin gücü dikkatleri celbeder. Her kelimenin uzak ve yakın manası düşünülerek hayaller kusursuzca söylenmiştir. Bunun yanında onun şiirlerinde yapmacılık hissedilmez. Edebi sanatlara çokça yer veren şair akıcılığı ve vezinlerdeki kusursuzluğu ile gerçek bir sanatçıdır. Şairin şiirindeki önemli özelliklerden bir diğeri de nazım diline İstanbul Türkçesini getirmiş olmasıdır. Arapça ve Farsçaya hakim olmasına rağmen mümkün olduğunca sade bir dille yazmayı tercih etmiştir.

Eserleri

1.Dīvān: Bākī, ilk önce Kanuni'nin isteğiyle bir dīvān düzenlemiştir. Fakat sonradan daha pek çok şiir yazdığı için, bu nüsha eksiktir. İstanbul ve Avrupa kitaplıklarında ve özel ellerde, başka başka tarihlerde yazılmış, birbirinden farklı birçok yazma Bākī dīvānı bulunuşu, şairin kendi zamanında ve daha sonraki devirlerde çok okunan bir sanatçı olduğunu gösterir. Bākī dīvānı ayrı ayrı 3 defa basılmıştır.

- a. **Dīvān-ı Bākī** (İstanbul 1908): Taşbasması olarak yayınlanmıştır. İçinde 590 parça şiir vardır.İçinde yanlış çok fazladır.
- b. **Bākī's Diwan, Ghazelijjat** (Leiden 1908) : Rudolf Dvork tarafından Leiden, Leipzig, Viyana ve Münih'teki yazma nüshalara göre hazırlanan bu nüsha, harekeli harflerle basılmıştır. İçinde 617 parça şiir vardır. Türkçe sözcüklerin çoğu yanlış okunmuştur.

c. **Bākī Dīvānı** (İstanbul 1935): Sadettin Nüzhet Ergun tarafından yeni Türk harfleriyle bastırılmıştır. İçinde 659 parça şiir vardır.

2. **Maalim-ül-yakīn fi sīreti seyyid-il-mürselin** : Şihabüddin Ahbed b.Muhammed Kastalani'nin El-Mevahib-ül-ledüniyye adlı siyer kitabının bazı değiştirmeler, bazı eklemeler ve çıkarmalarla çevirisidir. İki defa ikinci cilt olarak İstanbul'da basılmıştır.

3. **Fazāil-ül-cihād**: Ahmet b.İbrahim'in Meşari-ül-eşvak ile meşari-il-uşşak adlı Arapça eserinin çevirisidir.(1587). Bākī'nin el yazısıyla yazılmış olan nüsha, İstanbul'da Millet Kitaplığı müzesindedir.

4. **Fazāil-i Mekke**: Kutbüddin Muhammed b. Ahmed Mekki'nin Mekke tarihi ile ilgili Arapça eserinin çevirisidir.(1579). İstanbul ve Avrupa kitaplıklarında çeşitli yazma nüshaları vardır. Köprülü Kitaplığındaki nüsha eldekilerin en iyisidir.

5. **Hadis-i Erba'ın tercümesi**: Atāi'nin Şakaaik Zeyli'nde Bākī'nin Eyüp müderrisliğinde bulunduğu sırada Eba Eyyüb-i Ensari'den derlenen hadisleri toplayıp çevirdiği ve bu çevirinin Eyüp türbesinde bulunduğu kayıtlı ise de, bu eser henüz bulunamamıştır.¹⁰

Zātī – Hayatı ve Edebi Kişiliği

Karasi vilayetine tabi Balıkesri kasabasında miladi 1471-2 tarihinde dünyaya gelmiştir. Zātī şiir mahlası olup asıl ismi Latifi, Sehi, Kınalızade tezkirelerine göre Bahşi, Āşık Çelebi'ye göre Satılmış ve bugün halk tarafından kısaltılmış şekli olan Satı ki, sonradan şiir mahlasını bundan almıştır. Zātī'nin ebced hesabıyla doğum tarihini gösteren ve "İvaz" olan bir diğer isminin varlığından da bahsedilir.

¹⁰ Bu bölümde , Haluk İpekten'in "Baki, Hayatı, Sanatı, Eserleri" isimli eserinden ve Nevzat Yesirgil'in "Baki Hayatı, Sanatı, Şiirleri" isimli eserinden yararlanılmıştır.

Zātî'nin hayatında Sultan Bayezid'in önemi büyüktür. Zātî, Sultan Bayezid'e bayram, bahar, ve kış münasebetleriyle İydiyye, Bahariyye ve Şitaiyye kasideler sunar ve padişahın ihsanlarına nail olurdu. Sultan Bayezid döneminde ilim irfan erbabına çok değer verilmesi de dikkat çekicidir.

Latîfî, onun önceleri elinin emeği ve alnının teri ile geçinen bir çizmece olduğundan bahseder. Şair, daha sonraları kendindeki şiir kabiliyetini fark edince sarf ve nahv dersleri almaya başlar. Āşık Çelebi de onun hakkında önemli bilgiler vermektedir. Ona göre Zātî fakir idi ve hayatını kazanmaya çaba sarf ediyordu. Bir memuriyeti yoktu ve şiirden başka bir meşguliyeti yoktu.

Zātî'nin ruhen çok büyük bir istidada sahip olduğu halde fakir bir ailenin çocuğu olması sebebiyle, layıkıyla bir tahsil görmekten mahrum olması, sağırlığı dolayısıyla fırsatlardan istifade edememesi onda daimi bir ruh ihtibasını vücuda getirmiştir. O, taşkın ruh ve kabiliyetleri ile biraz kaderini yenmiş, kendine gerekli bilgileri edinmiş, İstanbul'a gelip büyüklerle münasebetleri olmuştur.

Zātî aslında neşeli bir karaktere sahiptir. Muasır şairlerle bir hayli latifeleri vardır. Latifeleri "Mecmu'at-ül-Letâif" adı altında toplanmıştır. Eserlerinden anlaşıldığı vechile İslami imanı tasavvufa meyyal ruhuna bu rıza ve sükun felsefesinin verdiği tahammül ve sabır onu daha büyük ruh marazlarından kurtarmıştır diyebiliriz. Bu ruhi ihtibasını ancak şiir yazmak suretiyle biraz ta'dil edebiliyordu. Şiirdeki büyük muvaffakiyetinin sebebi de bu olsa gerektir.

Zātî'nin meydana getirdiği eserler, hiç de tezkirelerde geçtiği gibi cüz'i bir tahsil ile izah edilebilecek mahsuller değildir. Bunun için ya esaslı bir tahsil veyahud istisnai bir zekaya sahip olmak gerekir.

Eserleri ile İlgili Görüşler:

Latîfî: 3000 gazeli, 500 kasidesi, 1000 rübaisi ve kıt'ası, şehir engiz, lugazlar, Hikâyet-i Ahmed ü Mahmud, Siyer-i Nebi ve Mevlid, Şem' ü Pervâne, Hüsrev ü Şîrîn tarzında Ferruh-nâme.

Şehî Bey: 500 kaside, 3000 gazel, Mesnevi tarzında Şem'ü Pervâne

Âşık Çelebi: Kendisinden işittiğime göre 1600 ile 1700 arasında gazeli, 400 kasidesi, bahr-i hecezde 5000 beyt Şem' ü Pervâne'si ve yine o bahrde Ferruh-nâme adlı bir eseri, bahr-i remelde 2000 beyitlik Ahmed ü Mahmud adlı bir kitabı, mensur latifeleri, manzum Kuran Falı ve birçok risaleleri vardır. Nakkaş Piri Çelebi, Zâtî'nin dīvânını alıp altı yüz gazel ve seksen kasidesini intihab etmiştir.

Kınalızâde: 1600'den fazla gazeli, 400'den fazla kasidesi, bahr-i hecezde Şem'ü Pervane'si (5000 beyit), bahr-i remelde Ahmed ü Mahmud nam 2000 beyit kitabı mensur ve manzum latifeleri vardır.¹¹

Emrî Hayatı ve Edebi Kişiliği

Emrî, Dīvân şiirinin kendini bulduğu, orijinal ürünler verdiği ve daha sonraki yüzyılları etkilediği 16. yüzyılda devrin kaynaklarında şiiri takdir gören ve muamma ve tarih düşürme sahalarında üstâd telakki edilen bir şâirdir.

Emrî'nin doğduğu Edirne, ilk önce devlet merkezi, daha sonra da Balkanlara yapılan fütuhâtın ve askeri harekâtların odağı olarak Osmanlı devletinin son dönemlerine kadar önemini korumuş bir şehrimizdir. Edirne ile ilgili olarak uzun bir müddet için, şiire önem veren hatta kendileri de şiir yazan padişah ve şehzâdeler şehri olarak da söz edilebilir. Emrî'nin doğduğu ve hayatının büyük kısmını geçirdiği söz konusu bu şehir, siyasi ve askeri bir merkez olması yanı sıra aynı zamânda bir ilim ve kültür merkezi olma özelliğine de uzun bir dönem sahip olmuştur. Söz konusu dönemde Edirne'de şiir zevkinin ileri derecede olduğunu, şâirlerin tertip ettikleri meclislerde şiir okuyup değerlendirdiklerini kaynaklar bize göstermektedir. Aslında Edirneli, hatta Rumelili şâirlerin geleneğe dayalı dīvân şiirinde, fazla belirgin olmasa bile ayrı bir üslup çizgilerinin olduğunu söylemek de mümkündür.

¹¹ Bu bölümde, Ali Nihat Tarlan'ın Zâtî Dīvânı adlı eserinden yararlanılmıştır.

Asıl adı Emrullāh olan ve kaynaklarda çoğunlukla Emrī Çelebi, Emrullāh Çelebi olarak geçen Emrī'nin Edirneli olduğu bütün kaynaklarda görüş birliği ile belirtilmektedir. Ailesi hakkında bilgimiz olmayan Emrī'nin tahsil hayatı ile ilgili olarak sadece Sehi Bey'in Heşt Behişt tezkiresinde yer alan "İlm-i zāhire sa'y iderken ferāğat itdi" cümlesinden tahsilini tamamlamadığını öğreniyoruz. Önceleri bazı imāretlerin kitābet vazifesi ile meşgul olmuşken Hasan Çelebi'nin anlattığına göre Kemalzāde Ali Çelebi'nin Edirne kadısı olmasından sonra onun himayesi ile Yıldırım Bayezid Medresesi'nin tevliyet hizmetinde bulunmuş ve bu şekilde "dil-i mahzūnu şādān ve gonca-i hātırı gül gibi handān" olabilmıştır. Yine aynı kaynağa göre Emrī, daha sonra düşmanlarının oyunlarına maruz kalarak bu vazifesinden azledilmiştir.

Emrī'nin memurluk hayatında yükselememesinde onun Riyāzī'nin tabiri ile birçok Rumelili şāirde görülen "istiğna sahibi olma" ve Ahdi'nin de bu noktadaki doğru tespiti ile "kimse medhinde bir mısra dimemiş" olmasının büyük payı vardır. Gerçekten de onu bir "istiğnā şāiri" olarak niteleyebiliriz. Herhangi bir devlet büyüğü için kasideler yazmamış, kimseyi medh etmemiştir. Dīvānında onun bu yönünü gösteren pek çok şiir vardır. Onun bu kanaatkār tutumu memuriyet hayatında yükselememesine ve kendisinin fakr u zarūret içinde ömrünü geçirmesine yol açmıştır.

Emrī tezkire sahiplerinin de yakından tanıdığı bir şāirdir. Kendisi ile çok defa görüştüğünü ve hizmetlerinde bulunduğunu söyleyen Riyazi'den onun ömrünü İstanbul ve Edirne arasında tevliyet vazifesi ile için geçirdiğini öğreniyoruz. Kühü'l-Ahbar sahibi Āli de aynı görüşte birleşir. Onu yakından tanıyan tezkirecilerden birisi de şüphesiz Āşık Çelebi'dir. Āşık Çelebi 950 senesinde taundan hasta olarak yatar iken Emrī'nin yanında bir arkadaşı olmasına rağmen kendisini ziyarete geldiğini, hatta ziyaretten sonra ölmesi üzerine Emrī'nin onun ölümüne "Gitti Āşık Çelebi" diyerek tarih düşürdüğünü ifade eder. Kaynaklarda esrār içmesinden ve hayallere aşırı derecede dalmasından dolayı ömrünün sonlarına doğru şuurunu kaybettiği belirtilen Emrī, 983 (1575) tarihinde Edirne'de vefat etmiştir. Hasan Çelebi ve Āli ölüm tarihini 982 olarak vermiş olsalar da ölümüne yazılan tarihlerden onun Hicri 982'de vefat ettiği ortaya çıkmaktadır.

Emrî ile ilgili muamma sahasında Dîvân edebiyatının belki de en önde gelen ismidir diyebiliriz. Muammaya genç yaşta ilgi duymuş, önce Kınalızâde Ali çelebi ile birlikte Mir Hüseyin Nisâbü'rî'nin muamma risalesi üzerinde çalışmış ardından da bu sanatını daha da ilerleterek muammanın önem kazanmasını ve kendisinden sonra devam ettirilmesini sağlamıştır. Tezkirelerde Emrî'nin birçok İranlı'yı muammada geçmiş olduğundan bahsedilir. Bu konuda “muammâ-gûy” ve “muammâ-küşâ” olarak nitelendiğini görüyoruz. Sonraki devirlerde yazılan muamma risalelerinde verilen örnekler daha çok Emrî'nin muammalarından seçilmiştir.

Emrî'nin bugüne ulaşan eserleri olarak Dîvânı ve muammalarını söyleyebiliriz. Bazı dîvân nüshalarında kısmen kayıtlı olan muammaları bunun yanında müstakil bir eser halinde bir araya da getirilmiştir. Bazı kaynaklarda kendisine atfen manzum bir Pend-i Attâr tercümesinden ve bir mesneviden bahsediliyorsa da Pend-i Attâr tercümesinin bir başka şâire ait olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca şu'arâ tezkirelerinde de böyle bir eserden bahsedilmediğini görüyoruz. Kendi devrinde bu kadar meşhur olan bir şâirin bu iki eserden temel kaynaklarda bahsedilmemiş olmasından yola çıkılarak kendisinin dîvânıyla muammalarından başka eseri olmadığı söylenebilir. Dîvânındaki şiirlerinin çoğu gazeldir. Dîvânında 581 gazel dışında iki kaside, bir murabba, bir muhammes, bir müsemmen, iki tahmis, bir müstezad ve dört yüzü aşkın mukattaâtı vardır.

Devrine ait kaynaklarda “sultanü'ş-şuarâ”, “emirü'ş-şuarâ”, “emlahu'ş-şuarâ” olarak adlandırılan ve şiirlerine geniş yer verilen Emrî'nin şiirinden çağdaşı tezkireciler övgü ile bahsetmektedirler. Yine devrinde tertip edilen şiir mecmu'alarında onun şiirlerine geniş olarak yer verilmesi, döneminin şâirlerince takdir görmesi onun kendi döneminde ne kadar şöhret kazandığını göstermektedir. Kaynaklarda şiiri hakkında hüküm verilirken onun hayal gücü ve kullandığı teşbihlere dikkat çekilir. Daha önce hiçbir şâirin kullanmadığı mazmunların yanında ince fikirler ile şiirlerini ördüğü belirtilen Emrî'nin muamma ile fazla uğraşması onun şiirlerine de tesir etmiş, bir takım kelime oyunlarına yönelmesine yol açmış, bu ise şiirlerinde zaman zaman kapalılığı doğurmuştur.

Emrî'nin kaynaklarda üzerinde durulan diğer bir yönü de tarih düşürmede de üstad oluşudur. Kaynaklar onun bu sahadaki yeteneğinin benzersiz olduğunu ve bu alanda

yenilik getirdiğini kaydederler. Bununla birlikte dīvānındaki tarihler çok fazla değildir. Bunların da muammaları gibi ayrı bir mecmu’ada kayıtlı olduğu düşünülse de Dīvān’ının dahi hayatında iken tertip edilmediği için tarihlerinin çoğunun zayı olduğunu söylenebilir.

Emrī’nin şiirleri daha çok beşerî aşkı konu almakta olup ilahî aşkı doğrudan konu alan tasavvufî şiir yazmamıştır. Tasavvuf daha ziyade onda derin imgelerle kendini göstermiştir. Şiirlerinde dīvān sevgili tipi ile ilgili klişeleşmiş ifadeleri kullandığı gibi, alışılmışın dışına çıkarak, mesela “sarı saçlı sevgili”den de bahsettiğini görüyoruz. İfadeye canlılık katan, şiir dilinin günlük dil ile olan ilişkisini gösteren ve kişisel üslubun belirlenmesinde faydalı olan deyimleri de sık sık kullanmıştır. Sağlam bir üsluba sahip olan Emrī’nin önemli bir diğer yönü de Dīvān şiiri geleneği içinde kalıplaşmış olan benzetme unsurlarını kendi hayal gücüyle farklı bir şekilde işleyerek sıradanlığı ortadan kaldırmasıdır. Kınalızāde bu hususa dikkat çekmiş ve Emrī’nin teşbihlerinin belagat ve fesahatin zirve noktasında olduğunu söylemiştir.

Şiirleri teknik bakımdan sağlam olup aruzu genelde başarılı bir şekilde kullanmış, kafiye hususunda da kusurlardan uzak kalabilmeyi başarmıştır. Şiirlerinde devri ile alâkalı örf ve adetleri, günlük hayatın içinden birçok unsuru başarılı bir şekilde yansıtan Emrī, dīvān şiiriyle sosyal hayat bağlantısını gözler önüne seren örnekler sunmaktadır.

Emrī’nin şiirlerinde diğer Rumelili şairlerin şiirlerinde de görülen hür ve āzāde söyleyiş tarzı güçlü bir kanaatkār duygusu ile de birleşmiş ve böylece farklı bir üslup ortaya koymasına ortam hazırlamıştır. Aksi iddia edildiği halde Emrī’nin dīvānı incelendiğinde başarılı bir şekilde söylediği āşıkane gazellerinin de bulunduğu görülecektir. Ancak muamma ile fazlaca uğraşmasının şiirlerinde mana yönüne daha fazla önem vermesine sebep olduğu āşikārdır.

Tezkireciler, Emrī’nin ince tahayyül ile bākır manalara sahip, tarih düşürmede yetenekli ve muammā sahasında edebiyatımızda çığır açıcı bir şair olduğu noktasında görüş birliğine varırlar. Devrinde gördüğü ilginin daha sonraki dönemlerde devam etmemesinin başlıca sebebi daha ziyade, kendisinin güzel ve zarif pek çok şiiri olmasına rağmen daha ziyade muamma üstādi ve muammā şāiri olarak tanınmasıdır.

Emriyle ilgili olarak bazı genel kanılara varacak olursak; Emrî'nin şiirlerinde bir sanatkâr titizliği yanında itinası, kuvvetli bir hayal dünyasıyla birlikte kıvrak bir zekâ ve yer yer lirizm görürüz. Son dönem edebiyat tarihlerinde hak ettiği fazla almaya da, muhayyile ve tasavvur kudreti, yeni mazmun ve deyişleri, alışlagelen benzetmelerle orijinal alâkalar kuruşu, muammada Dîvân şiirinin üstâdı oluşu gibi özellikler dolayısıyla Emrî, 16. yüzyılın önde gelen ve en başarılı şairlerindedir diyebiliriz.¹²

Hayâlî – Hayatı ve Edebi Kişiliği

Hayâlî, onaltıncı yüzyılın Fuzûlî'den sonra en büyük şairlerindedir. İsmi Mehmet, lakabı Bekar Memî'dir. Selanik vilayetinin 43 kilometre kuzey doğusunda Yenice gölünün doğu sahilinde bulunan ve Kınalı Zâde'nin "Mecma'ı şu'arâ ve menba'-ı bülega" dediği Vardar Yenicesinde İkinci Beyazıt zamanında (1481-1512) dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi belli değildir. Vardar Yenicesi Hayâlî devrinde ufak bir ilim ve edebiyat merkezi idi. Hayreti, Usulî, İlâhî, Garîbî gibi şair ve mutasavvıflar burada yetişmiştir. İlk tahsilini memleketinde yapmıştır. Āşık Çelebî, şairin tahsilini Gülîstan ve Bostan gibi klasik eserler çevresinde tamamladığını beyan eder.

Hayâlî'nin tahsili döneminde Baba Ali Mest-i Acemî adlı bir kalenderî mürşîdî, dervîşleri ile beraber Yeniceye uğramıştı. Hayâlî, bu serazat dervîşlerin sohbetinden büyük zevk almaya ve İstanbul'a sık sık gidip gelmeye başlamıştı. Bu seyahatleri esnasında gerek Baba Ali Mest-i Acemî'den ve gerek içinde bulunduğu muhîttten tasavvufa dair önemli bilgiler edinmeye de başlamıştı. Künhül'ahbar adlı eserinde müverrih Ali, mürşîdin Hayâlî'yi evlat edinip onu okuttuğunu ve meşhur bir şair olması için himmet sarfettiğini ifade eder.

Ruhen kuvvetli bir istidada malik olduğu için pek az zamanda şiirler söylemeye başlayan Hayâlî, yavaş yavaş şöhret yolunu tutmaya başlar. Bir süre sonra Defterdar İskender Çelebî, nazarı dikkatini celbeden genç şairi himayesi altına alır ve daha

¹² Bu bölümde M. Ali Yekta SARAÇ'ın "Emri Divanı" adlı eserinden yararlanılmıştır.

sonra onu Sadrazam İbrahim Paşa'ya takdim eder. Onun iltifatına mazhar olan Hayālî artık ikbal yolunu tutmuş ve daha sonra Kanuni'nin himayesine geçmiştir. Hayālî Āşık Çelebi'nin tabirince “padişahın avucundan yemini yiyen ve onun kolunda gezen bir şahin” e benziyordu. Ancak Hayālî padişahın bu kadar lütufkarlığına rağmen dünya malına ve ikbaline çok fazla kıymet vermiyordu.

Hayālî M.1557 senesinde Edirne'de vefat etmiştir. Āşık Çelebi; mezarının “Salhane yolunda Haydarhane Hatiresinde” bulunduğunu söyler. Hayālî evlenmiş olup Ömer Bey adlı bir de oğlu vardır. Ömer Bey de şairdi ve uzun yıllar mesnevi okutmuştu.

Tezkirelere baktığımızda Āşık Çelebi tezkiresi, Hayālî hakkında şunları yazar: “Rûm elinin suhân-ārâsı meşhur Hayālî Beğ'dir. Hadd-i zatında Rûm eli şairlerine serdardır.” Hayālî'nin şiirlerinin meşhur olduğunu ve ekseri gazellerinin şiir bilen ve sevenlerin ağzında dolaştığını yine Āşık Çelebi kaydeder.

Hayālî hakkında kullanılan ifadelere baktığımızda Hayālî'nin devri içinde birinci derecede şairlerden sayıldığını ve bilhassa Hafız Şirazi'ye benzetildiğini görmekteyiz. Şiirin usul ve inceliklerine vakıf oluşu ve mahareti bulunduğu, şiirlerinin tatlı ve ahenkdar, fasih ve selis, bilhassa tasavvufa çok mütemayil olduğu; zamanında büyük bir şöhret kazandığı beyan edilmektedir. Muallim Naci de Hayālî'yi zamanın en güzel ve kudretli şairi olarak tanır ve onda bulunan kudretin devrinin diğer şairlerinde mevcut olmadığını söyler.

Türk edebiyatı hakkında büyük bir eser vücuda getiren Mister Gibb'in Hayālî hakkındaki fikri şudur:

1. Yüksek şiir tabiatına sahiptir.
2. Hayālî'nin şiirleri ekseriyetle bu devir şairlerinde görülmeyen sofiyane bir felsefe ile yazılmıştır.
3. Tasvir, hayal, kelime tezyinatı bakımından muasırlarının şiirleri genellikle Hayālî'nin şiirleri karşısında daha zayıf kalır.
4. Bākî ile Necâti arasında yaşayan ve İstanbul'da yerleşen şairlerin en iyisidir.
5. İfade ve hatta his değilse bile fikir, Hayālî'nin şair olarak en bariz vasfıdır.

Hayālî'nin manevi şahsiyetini şöyle tarif etmek gerekir:

Hayālî, kayd tanımayan, avare, rind bir şairdir. Dünya servetine kat'iyen değer vermez. Kayd tanımadığı için Āşık Çelebi'nin ısrarına rağmen bir mesnevi yazmamıştır. Malına ve mülküne düşkünlük etmeyip cömert idi. Mutasavvıftı. Mistik aşk onu zahiri şeriatın dar hudutlarından iç aleminin geniş tefekkür ve hissiyatına çıkarmıştı. Bu sistem esasen aşk temeli üzerine kurulmuştu. Onu bu ruhi vaziyeti aşka ve onun peşinden Batınıliğe sürüklemişti. Kendisindeki “hal” denen derin samimiyetin şi'rine verdiği kudret o derece müessir olmuştu ki muasırları ona bir nevi kudsiyet dahi atfediyorlardı.

Hayālî şiirlerine karşı da kayıtsızdı. Onun şiirlerini toplayan ve ona dīvān şeklini veren Vefalı Şeyhzade Ali Çelebidir. Sultan Süleyman Hayālî dīvānını istettiği zaman ancak bir nüshası bu zatta bulunabilmişti. Bu mecmu'anın da eksik olduğunu, otuz beş beyitlik kasidelerin bazen on sekiz on dokuz beyt olarak kaydedildiğini bize Āşık Çelebi haber verir.

Ruhi portresini çizmeye çalıştığımız şair; eserlerinde sentetik, ruhani ve ulvi bir azameti bazen parlak ve mümtaz bir hayali, bilhassa içli bir aşkı, rind ve avare bir hayatı aksettirir.¹³

Ümîdî – Hayatı ve Edebi Kişiliği

Asıl adı Ahmet'tir. Tezkirelere göre İstanbulludur. Ahmet Ümîdî'nin hayatı hakkında çok fazla bilgi yer almamaktadır. Doğum tarihi , ailesi ve yakınları hakkında da çok fazla bilgi yoktur. Hakkındaki bilgiler az olmakla birlikte kaynaklardaki bilgiler birbirinden çok farklı değildir.

¹³ Bu bölümde Ali Nihad Tarlan'ın Hayali Dīvānı adlı eserinden yararlanılmıştır.

Ahdi Gülşen-i Şu'ara'sında onun bilginler ta'ifesi arasında yer aldığını belirtir. Ümîdî'yi döneminin yetenekli kişileri arasında sayan Āşık Çelebi, şairi, döneminde ilim erbabı tarafından kabul görmüş bir şair olduğundan bahseder. Kınalızade Hasan Çelebi, şairin bir aralık, dönemin meşhur ilim adamlarından Bostan-zāde Mehmet Efendi'nin yanında ilim tahsil edip mülazımlık yaptığını; fakat şairin Bostān-zāde'den umduğunu bulamadığı bu yüzden devrin diğer önemli bir ismi olan Kadı-zade Ahmet Efendi'ye intisap ettiğini söyler.Şairin ömrünün sonuna kadar da onun yanında kaldığı söylenir.

Şair Ümîdî'nin şiirlerinin padişaha kadar ulaştığını onun bir gazelinden öğreniyoruz:

“Yiridür gūş-ı şehen-şāha irerse sözlerün
Ey Ümîdî her kelāmun bir dūr-i şehvārdur”

Āşık Çelebi tezkiresinde şairin mahlasının önceleri Sıdkı olduğundan bahseder. Ayrıca eğitim arkadaşlarından veya dostlarından birinin de Emrî olduğunu ifade eder. Tezkirelerin bahsettiği bir diğer önemli konu ise Ümîdî , Bākî ilişkisidir. Buna göre Ümîdî Bākî'yi taklit etmektedir.Gelibolulu Ali'ye göre aslında bu bir çekişme, birbirine karşı gelme olup Ümîdî mu'araza yoluna gittiğinden dolayı herkes tarafından ayıplanmış ve Bākî şöhretini artırırken onun talihi ters istikamette gitmiştir. Gelibolulu Ali , şairin hangi kapıyı çaldıysa ümitsiz bir şekilde geri döndüğünden de bahseder. İşte böyle bir durumda Ümîdî hayatının sonuna yaklaşırken hastalığa yakalanmıştır. Hastalığının ne olduğu kesin olarak bilinmemekte olup , Gelibolulu Ali'ye göre vebaya yakalanmıştır. Hasan Çelebi'ye göre Ümîdî hastalıklı, sararmış haline bakarak şu beyti söylemiştir:

“Sarardup cism-i zerdum itdi altun
Beni harcanmak ister gibi gerdün”

Hasan Çelebi, Ümîdî'nin ölümünün H.946 (M.1539) olduğundan bahseder. Halbuki Cināni , Ümîdî'nin ölümü üzerine düşürdüğü aşağıda yer verdiğimiz tarih beyti de H.979 (M.1571) tarihini göstermektedir. Ümîdî'nin 1566'da tahta geçen II.Selim'e cülûsiye yazması, Cināni'yi doğrulamaktadır.

“Bu dehr-i bî-bekâdan kat‘ eyleyüp Ümîdî
Kıldı Ümîdî âhir ‘azm-i diyâr-ı ‘ukbâ
Güş eyleyüp Cinânî fevtine didi tarih
Kat‘ eyleyüp recâyı gitdi Ümîdî eyvâ”

Ümîdî yaşadığı dönemde, ilim yolunu tutmuş, döneminin büyükleri arasında, kabiliyetli olduğu kabul edilmiş kişiler arasında sayılmış, mülazım olmuş biridir. Ahdi, Gülşen-i Şu’ara adlı tezkiresinde Ümîdî’nin şiirini “elfâz-ı latîf ve şîrin edâya kâdir” olduğunu belirtir. Bunun yanında yeni fikirler ortaya koymada, güzel manalar, imajlar üretmede yetkin olduğunu belirtir. Ayrıca Ümîdî’nin Âşıkane şiirlerinin çok olduğunu; fakat şairlerin dilinde gerçek mana bulmada şöhretinin olmadığını söyledikten sonra, şairin zamanla şöhret bulmasını temenni ederek, rindane şiirlerinden örnekler verir. Devrin önemli kaynaklarından biri olan Âşık Celebi tezkiresinde, Ümîdî’nin şiir üzerinde çalıştığını ve şiirde daha çok tevriye sanatını tercih ettiğini belirtir. Ümîdî’nin fikrini, üslubunu, şiirini övdükten sonra şiirde kastettiği manayı, her tarzda, şekilde söylemeye kadir olduğunu dile getirir.

Ümîdî’nin dîvânından başka bir eseri bilinmemektedir. Dört nüshanın karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan dîvân 4 kaside 229 gazel ve bir kıt’adan meydana gelmektedir. Ümîdî’nin elimizde 4 kasidesi bulunmaktadır. 1. Kaside Sultan II. Selim’e yazılmış bir culusiyedir. 2. Kaside Ümîdî’nin bir süre yanında bulunduğu hocası Bostan-zade Mehmet Efendi’ye yazılmış bir kasidedir. III. Kaside serv kasidesidir. 4. Kaside ise ömrünün sonlarına doğru yanında mülazım olduğu Kadı-zade Ahmet Efendi’ye yazılmıştır. Fakat kasidede 23. beyit eksik bırakılmış ve kasidenin son bölümü eksiktir. Gazellerin 1’i 9 beyitlik , 6’sı 7 beyitlik, 9’u ise 6’sar beyitten oluşur. Ayrıca bir gazeli dört beyitlidir, bir gazelin ise ilk beyti eksiktir. Diğer gazeller ise 5’er beyitten oluşmaktadır.¹⁴

¹⁴ Bu bölümde Muhammed Selvi’nin “Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı” isimli eserinden (Yük. Lisans Tezi) yararlanılmıştır.

C.Çevriyazı Harfleri

Sesliler:

Kısa: ا :a, e, ı, i, u, ü ۛ :a, e ى : ı, i
و, ۛ, ۛ, u : ا, ۛ, ۛ

Uzun: ā : ا, ۛ İ : ا, ۛ ū : و

Sessizler :

ء	و	ص	Ş
ب	B	ض	D, Z
پ	P	ط	Ṭ
ت	T	ظ	Z
ث	S	ع	'
ج	C	غ	Ġ
چ	Ç	ف	F
ح	H	ق	Q
خ	H	ك	G, K, (Ƕ)
د	D	گ	G
ذ	Z	ل	L
ر	R	م	M
ز	Z	ن	N
ژ	J	و	V
س	S	ه	H
ش	Ş	ى	Y

1. METİN

1a

Bākī

1

Bahāriyye be-nām-ı Destūr-ı a'zam 'Alī Paşa

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Rūḥ-baḥş oldu Mesīḥā-şifat enfās-ı bahār
Açdılar dīdelerin h'āb-ı 'ademden ezhār
- 2- Taze cān buldı cihān irdi nebātāta ḥayāt
Ellerinde ḥarekāt eyleseler serv ü çenār
- 3- Döşedi yine çemen naṭ' -ı zümürüd-fāmın
Sīm-i ḥām olmışiken ferş-i ḥarīm-i gülzār
- 4- Yine ferrāş-ı şabā şaḥn-ı ribāṭ-ı çemene
Geldi bir kâfile kındurdu yüki cümle bahār
- 5- Leşker-i ebr çemen mülkine aqın şaldı
Tırma yağmada yine niteki yağı Tātār

1b

- 6- Başına¹⁵ bir niçe per taqınur altun tellü
Ḥayl-i ezhāra meger zanbaq olubdur serdār
- 7- Dikdi leşkergeh-i ezhāra şanavber tūğın
Ḥaymeler kurdı yine şaḥn-ı çemende eşcār
- 8- Döşedi mihr-i felek yolları dībālar ile

¹⁵ 6a:Başına:B.D. :Farqına

İtdi teşrîf çemen mülkini sultân-ı bahâr

9- Şubh-dem velvele-i nevbet-i şâhî mi degül
Şavt-ı mürgân-ı hoş-elhân şadâ-yı kuhsâr¹⁶

10- Çemen etfâlinüñ uyhuların uçurdu yine
Şubh-dem gülgüle-i fâhte gül-bâng-i hezâr

2a

11- Dâye-i ebr yine goncalaruñ şeb-nemden
Başına aqçe dizer niteki etfâl-i şıgâr

12- Mevsim-i rezm degüldür dem-i bezm irdi diyü
Süsenüñ hançerini tutdı ser-â-pâ jengâr

13- Semenüñ sine-i siminin açub bād-ı seher
Çözdi gülşende gülüñ dügmelerin nâhun-ı hâr

14- Pirehen berg-i semen gūy-ı girîbân şeb-nem
Gülsitân oldu bu gün bir şanem-i lâle-^c izâr

15- Zîb ü fer virmekişün rüy-ı ^c arūs-ı çemene
Yâsemen şâne şabâ mâşıta âb âyinedâr

2b

16- Dür ü yâkütile bir naḥl-i muraşsa^c şandum
Ergavân üzre dökilmiş kaṭerât-ı emṭâr

17- Şîşe-i çarḥda gör bunca muşanna^c ¹⁷ naḥli

¹⁶ 9b:hoş-elhân şadâ-yı kuhsâr:B.D. :hoş-elhân u şadâ-yı kuhsâr

¹⁷ 17a: muşanna^c :B.D. :muraşsa^c

Nice ārāste kılmış yine şun^ç -1 Cebbār

- 18- Berg-i ezhārı hevā şöyle çıkardı felege
Pür-kevākib görünür günbed-i çarḥ-ı devvār
- 19- Dem-i ^ç ĩsā dirilür bŷy-ı baḥŷr-ı Meryem
Açdı zanbaḡ Yed-i Beyzāyı kef-i Mŷsā-vār
- 20- Zanbaḡuñ goncasıdur bāḡa gŷmiş bāzŷ-bend
Za^ç ferānile yazılmıŷ aña ḥaṭṭ-ı tŷmār

3a

- 21- Cām-ı zerrīni ṭolu bāde-i gül-reng itmiş
Gŷl-i ra^ç nā seḡeri kıлмаḡiçŷn def^ç -i ḥumār
- 22- Dehen-i gonca-i ter dŷrlŷ leṭā^çif sŷyler
Gŷlŷb açılŷa ^ç aceb mi gŷl-i rengīn-ruḡsār
- 23- Gŷher-i furşatı aldurma ŷaḡın devr-i felek
Sīm ŷ zerle gŷzŷñi boyamasun nergis-vār
- 24- Cām-ı mey ḡaṭreleri sŷbḡa-i mercān olsun
Gelŷñŷz zerḡ u riyādan idelŷm istiḡfār
- 25- Lāle saḡrāyı bu gŷn kān-ı Bedaḡşān itdi
Jāle gŷlzāra nişār eyledi dŷrr-i ŷehvār

3b

- 26- Dāmenin dŷrr ŷ cevāhirle pŷr itdi gŷl-i ter
Ki ide hāk-i der-i Hazret-i Paşaya nişār
- 27- Şaḡib-i tiḡ u ḡalem mālīk-i cām u ḡatem

Āşaf-ı Cem-^ç azamet dāver-i Cemşīd-veķār

- 28- Āsmān-pāye hümā-sāye ^ç Alī Paşa kim
İremez tāk-i celāline kemend-i efkār
- 29- Şāh-ı gül neşv ü nemā bulsa nem-i luţfindan
Ola her ğonca-i ter bülbül-i şīrīn-ġüftār
- 30- Āb u gil müşġ ü gül-āb ola çemen şaġnında
Büy-ı ħulķıyla ġüzār itse nesīm-i eşār

4a

- 31- Tāb^ç -ı veķķādın eger āteş-i raġşān görse
Kızara aġker-i sūzān nitekim dāne-i nār
- 32- Güneşi keff-i zer-efşānına beñzer dir idüm
Almasa māha ^ç atā eyledüġin āhir-i kār
- 33- Şöyledür keff-i ġüher-pāşı yemīn itmek olur
Ki ^ç atāsından irer baġre ġinā kāne yesār
- 34- Manzar-ı kaşr-ı sa^ç ādetden anuñ re`yi ġibi
Rūy göstermedi bir şāhid-i ħurrem-dīdār
- 35- Bāġ-ı cūdında nihāl-i kereminden derilür
Luţf-ı bī-minnetinüñ mīvelerinden her-bār

4b

- 36- Manzar-ı himmetinüñ küngüre-i rif^ç atine
İremez şarşar-ı tūfān-ı fenā birle ġubār

- 37- İŖiđi ħāki¹⁸ imiŖ yüz sūrecek ħayf diyū
TaŖdan taŖa dōđer baŖını Ŗimdi enhār
- 38- Serverā cānı mı var devletūñ eyyāmında
Sūnbūlūñ Ŗurrasına el uzada Ŗāĥ-ı ħenār
- 39- Eylemez kimse bu gūn kimse elinden nāle
Bezmi-i ʿ iŖretde meğer muṭrib elinden evtār
- 40- Ŗerʿ a uymaz nʿ idelūm nāle vū zār eyler ise
Gerĥi ħānūna uyar zemzeme-i mūsikār

5a

- 41- GeŖt iderken ħemen-i medĥ ü Ŗenāñı ħātır
Lāyiĥ oldı dile nā-gāh bu Ŗiʿ r-i hemvār
- 42- Gūl gibi gūlŖene ħılsañ nʿola ʿ arz-ı dīdār
Ĥayli dōkildi Ŗaçıldı yoluña faŖl-ı bahār
- 43- ReŖk-i dendānuñile ħaņçere dūŖdi jāle
Berg-i sūsende gōren itdi Ŗanur anı ħarār
- 44- Geĥemez ħenber-i gīsūy-ı girih-girūñden
Gözūñ āhū-yı Ĥuten ġamzelerūñdür Tātār¹⁹
- 45- Dil-i mecrūĥa Ŗifa-baĥŖ ruĥ u laʿ lūñdür
Gūl-be-Ŗekkerle bulur ħuvveti ṭabʿ -ı bīmār

¹⁸ 37a: ħāki:B.D. :taŖı

¹⁹ 44b:B.D.ʹnda farklı bir beytin ikinci mısrası olarak geĥer.

5b

- 46- Degme bir gevheri kirpüğine şalındurmaz
Görelî la^c l-i revân-bağşuñı çeşm-i hün-bār
- 47- Koma Bākî kuluñı cür^c a-şifat ayağda
Dest-gîr ol aña ey dāver-i ^c ālî-miğdār
- 48- Bāğ-ı medhūñde olur cümleye ğālib tenhā
Bağş için gelse eger bülbül-i hoş-nağme hezār
- 49- Puhtedür ğayrılar eş^c ārı velî puhte piyāz
Hām ^c anberdür eger hām ise de bu eş^c ār
- 50- Hām var ise eger micmere-i nazmumda
Dāmen-i luţfuñ anı setr ide ey fahr-i kibār

6a

- 51- Baħr-i eş^c ār yiter urdı süţür emvācın
Demidür k³ide du³ā dūrlerini zīb ü kenār²⁰
- 52- Lālelerle bezene nite ki deşt²¹ ü şaħrā
Nitekim güller ile zeyn ola dest ü destār
- 53- Nitekim lālelere şeb-nem olub üftāde
Güllere ^c aşık-ı şeydā²² geçine bülbül-i zār²³
- 54- Gül gibi ğurrem ü ğandān ola rüy-ı baħtuñ
Sāğar-ı ^c ayşuñ ola lāle-şifat cevherdār²⁴

²⁰ 51b: zīb ü kenār:B.D. : zīb-i kenār

²¹ 52a:deşt:B.D. :dest

²² 53b: ^c aşık-ı şeydā:B.D. :bülbül-i şeydā

²³ 53b:bülbül-i zār:B.D. :^c aşık-ı zār

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Bilini kuçmadadur ol şanemüñ derd ü belā
Yoksa ' aşıklara şir̄in lebi hāzır helvā

6b

- 2- Ser-i zülfiyle haṭın örter imiş dirler o şūḥ
Açmadı kimseye ammā orayı bād-ı şabā
- 3- Kızarub ruḥları gülgüne-i tāb-ı mülden
Şu' le-i sāgar-ı mey destine yakmış ḥinnā
- 4- Meclis-i meyde leb-i yāre ṭolaşur dirler
Elüme girmeye mi bir daḥı cām-ı sahbā
- 5- Öykünürdi lebüñe cām-ı mey ammā dönmiş
Bu gün almışlar ele bir yire gelmiş zırafā
- 6- Lüle-i hāme ile çeşme-i dilden Bākī
Eyledi kâ' ide-i Āb-ı ḥayātı icrā²⁵

7a**Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün**

- 1- Hūrşid kim fezā-yı felekdür mes'ir aña
Degmez gedālar içre işigünde yir aña

²⁴ Kaside B.D.'nda 55 beyittir.

²⁵ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

- 2- Tağdı hilāl halkasını gūş-ı h̄idmete
Oldı sipih̄r bende-i fermān-peẓir āña
- 3- Yüz sürmez idi sūd̄de-i devlet-me'ābına
Kul olmayadı h̄usrev-i gerdūn-serir āña
- 4- Görmez mişāl-i kām̄etūñi çeşm-i rāst-bīn
Aḥvel baқа meger ki görenler nazir āña
- 5- Bākī suḥanda fark-ı sipih̄re kadem başar
Luṭf-ı H̄udā olursa eger dest-gir āña

7b

4

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- 1- 'Arızuñ āb-ı nābdur gūyā
Zeķanuñ bir ḥabābdur gūyā
- 2- Dilde envār-ı mihr-i ruḥsāruñ
Ābda māh-tābdur gūyā
- 3- Naqş-ı ḥüsn-i ḥaṭuñla şafḥa-i dil
Bir muşavver kitābdur gūyā
- 4- Bezm-i ğamda dü çeşm-i pür-ḥūnum
İki şişe şarābdur gūyā
- 5- Bākıyā ḥāl-i 'anberini anuñ
Nāfe-i müşg-i nābdur gūyā²⁶

²⁶ Gazel B.D.'nda 6 beyittir.

8a

5

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Şöyle olmuş cām-ı 'aşk-ı yārdan mest ü ħarāb
Kendüsin dīvārdan dīvāra urmuş āfitāb
- 2- Nāfe kıldı zülf-i müşgīnün görüb serber-zemīn
Ayağün toprağına miskīnlik itdi müşg-i nāb
- 3- Toķınupdur bāde-i gülgūna çeşm-i rūzgār
Sāğar üzre şanmañuz peydā olur yir yir ħabāb
- 4- Şaĥne-i devrān n'ola çekse çevürse dem-be-dem
İki ħanludur añılmış bāde-i nāb u kebāb
- 5- Bāĥiye senden ferāğat virdi ey gerdün-ı dūn
Südde-i devlet-me'āb-ı pādişāh-ı kām-yāb²⁷

8b

6

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Gül yüzün vaşfında bülbül kılsa elhānı dürüst
Bāğda bir ğoncanuñ ħalmaz girībānı dürüst
- 2- Olsa 'irfān ehline cānān olunca şöyle kim
Zülf-i müşgīni şikeste 'ahd ü peymānı dürüst
- 3- Cevşen-i pülād-ı çarĥı çāk çāk itdüm daĥı

²⁷ Gazel B.D'nda 6 beyittir.

Āh-1 āteş-bārumuñ şemşir-i bürrānı dürüst

- 4- Āteş-i sūz-ı firākuñ bir Һarāret virdi kim
Nūş ider bir demde dil deryā-yı   ummānı dürüst
- 5- Bākıyā fennüñde tutmaz kimse taqşirüñ²⁸ senüñ
Һamdüli ʾllāh Һab  mevzün   aql mizānı dürüst²⁹

9a

7

Mef  lü/ Fā  ilātü/ Mefā  ilü/ Fā  ilün

- 1- La   lüñle cām yok yire eyler müdām baĥş
İzhār-ı Һak degülse ğaraż Һod Һarām baĥş
- 2- Üstād eline girmedi nā-puĥtedür henüz
Nāzük tenüñle eylesesün sım-i Һām baĥş
- 3- Һüsnüñ Һatında toĝmaduĝa döndi her biri
Ĥürşid ü māh eyler iken şubh u şām baĥş
- 4- Erbāb-ı   aşq ceng ider eşĥāb-ı zühd ile
Maqşüd sensin eyleseler Һās u   am baĥş
- 5- Bākī ferid-i fenn-i suĥandur nizā   ı Һo
İlzām iderler itme şaĥın iltizām baĥş³⁰

²⁸ 5a: taqşirüñ:B.D. :noĝsanuñ

²⁹ Gazel B.D.'nda 6 beyittir.

³⁰ Gazel B.D'nda 7 beyittir.

9b

8

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Gel ey dil hālka-i müşgîn-i zülf-i pür-şikenden geç
Düşersin dām-ı tezvîre reh-i mekr ü fitenden geç
- 2- Saña cāy-ı hırām ey naḥl-i bālā gül-şen-i cāndur
Nesîm-i nev-bahārî gibi gel saḥn-ı çemenden geç
- 3- Neden bu menzil-i ḥākîde ārām ihtiyār itmek
Senüñ cāndur yirüñ ey tîr-i dil-ber sen bedenden geç
- 4- Bu bāzār içre düşmez dāne-i eşküm gibi gevher
Gel ey cān riştesi şimden girü dürr-i ' Adenden geç
- 5- Kemend-i zülfî ey Bākî saña çok bend geçmişdür
Velî sen ğamze-i ḥûn-rîzi derdin gör kemendin geç³¹

10a

9

Mef' ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fa' ülün

- 1- Feryāduma irmezse n'ola ol boyı şimşād
Kūyında feleklerden aşar nāle vü feryād
- 2- Devründe güle niçün olur bende benefşe
Üstine kılıçlar mı tutar süsen-i āzād
- 3- Bir ğonca benefşe kıparup tācına şokmış
Tağlarda külüng atduğı dem başına Ferhād

³¹ 5b:derdin gör kemendin geç:B.D. :cevrin gör geçenden geç

4- İbrāmı gel ey sākī-i gül-çihre ҡo sen de
Almışdur olan   aklumuz ol řuĥ-ı perī-zād

5- Rengīn ider evřāf-ı ruĥuñ ĥāme-i Bākī
Ol řūreti virmez řanemā naķřına Bih-zād³²

10b

10

Fe  ilāt n/ Mefā  il n/ Fe  il n

1- Bulmaĥ isterdi   ařķ iinde murād
Yār-ı řīrīn deg l mid r Ferhād

2- Defter-i fażl u dāniř evrākın
şarşar-ı āhum eyledi ber-bād

3- G nbed-i arĥ u şu  le-i āhum
Tiĥ-i elmās u miĥfer-i p lād

4- şeş-der-i ĥamda zār kaldı g n l
Olmadı vuřlatuñ ķapusı g řād

5- Bākī hecr n ĥamıyla cān virdi
Dād ey pādīřāh-ı   ālem dād

11a

11

Mefā  il n/ Mefā  il n/ Mefā  il n/ Mefā  il n

1- Nihāl-i ķāmet n ĥaķķā   aceb naĥl-i dil-ārādur
Egeri ķadd n a  lā kāk l n a  lādan a  lādur

³² Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

- 2- Çerāğ-ı hüsñüñ nūrı fūrūğ-ı şem‘ -i kāfūrī
Nigār-ı ‘ anberīn-gīsū nihāl-i sīm-simādūr
- 3- Beyāz-ı şafha-i ruhsāruñ üzre zülf-i pür-çinüñ
Mişālīn görmemişdür kimse bir tuğrā-yı garrādūr
- 4- Gedā-yı bī-ser ü pāyı semend-i nāza çignetme
İñende hüsne mağrūr olma sulṭānum bu dünyādūr
- 5- Kenār-ı baħr-i naẓma yine dūrler dizmiş ey Bākī
Sütūr-ı defter-i şi‘ rüñ meger emvāc-ı deryādūr

11b

12

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilün

- 1- Cāmuñ eṭrāfın kaçan kim seyr ider āvāreler
Çarḥ-ı mīnāfāmı güyā devr ider seyyāreler
- 2- Yazamaz ebrūlaruñ rāsına beñzer bir hilāl
Māh-ı tābān bunca yıllardur mişālīn qaralar
- 3- Sen meh-i bedrūñ ziyāsın virmek olmaz ‘ āleme
İttifākī bir yire cem‘ olsalar meh-pāreler
- 4- Bir oğlı Kūl³³ āfetūñ kūyında qaldı cān u dil
Kāpuya çıkmaz görünmez n’eylesün bī-çāreler
- 5- Şāh-bāz-ı ṭab‘ umuñ pervāzın urmaz kimseler
Çāre ey Bākī hemān olur öñince varalar³⁴

³³ 4a: Bir oğlı Kūl:B.D. : Bir Kūl oğlı

³⁴ Gazel B.D’nda 7 beyittir.

12a

13

Mef'ülü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Harf-i ğama devât u kalem şekl-i āhdur
Aña mürekkeb āhda dūd-ı siyāhdur
- 2- Nakş-ı haţuñla yazılıdur şafha-i derün
Odlara yaqma yazuğ efendi günāhdur
- 3- Na'1 u eliflerle gönülde nisān-ı 'aşk
Tuğrā-yı hükmi husrev-i 'ālem-penāhdur
- 4- Hum gibi sen de taşfiye-i bāţin it yüri
Dergāh-ı mey-fürüş ulu hānkāhdur
- 5- Sulţān-ı 'aşka bende şatar şimdi kendüyi
Bāķi de haq budur ki 'aceb pādişāhdur³⁵

12b

14

Mef'ülü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Kaddüñ katında kāmēt-i şimşād pest olur
Zülfüñ yanında revnaq-ı 'anber şikest olur
- 2- Tāb-ı ruhuñla la' lüñ añan 'aqlın aldurur
Şevk ile içse kişi meyi katı mest olur
- 3- Reftāra gelse kāmēt-i 'ar 'ar-hırām ile
Bālā-yı yāre serv-i çemen zīr-dest olur

³⁵ Gazel B.D.'nda 6 beyittir.

- 4- Zinhār eline āyine virmeñ o kāfirüñ
Zirā görünce şüretini büt-perest olur
- 5- Bākī çeker mi bāde-i engür minnetin
Her kim ki mest-i cür^ç a-i cām-ı Elest olur

13a

15

Fe^ç ilātün/ Fe^ç ilātün/ Fe^ç ilātün/ Fe^ç ilün

- 1- Berg-i gülden ruḥı ol lāle-^ç izārun terdür
Nükte fehm eyle begüm ḥaylice rengin yirdür
- 2- Mürg-i dil nağmeleri şevḳıne gül ruḥlarınıñ
Ne şafā-baḥş edālar ne güzel yirlerdür
- 3- ^ç Aynına şanma ğubārı ala erbāb-ı nazār
Bizi ḥayrān iden esrār-ı leb-i dil-berdür
- 4- Mīve-i vaşlına bir ḳāmeti Tübā güzelüñ
Zāhidā her kim irişdiyse yitişmiş erdür
- 5- Cūy-ı ḥüsn ābı taşub çıkmış o servüñ biline
Bāḳıyā şanma miyānında ṭuran ḥaçerdür

13b

16

Fe^ç ilātün/ Mefā^ç ilün/ Fe^ç ilün

- 1- Ḥaremüñ ravza-i cināne deger
İşigüñ ṭāḳ-ı āsmāne deger

- 2- Hacıerüñ sînemi delerse eger
Şöyle bir hayr ider ki cāna deger
- 3- Ođlaruñ sîneye naşib olıcađ³⁶
Ser-i peykānuñ üstüñhāne deger
- 4- La‘l-i nāb oldı göz yaşı āñir
Bu haber gūş-ı dil-sitāne deger
- 5- Elüñ ol zülfe degmek ey Bākī
Hāşılı ‘ömr-i cāvidāne deger³⁷

14a

17

Mef‘ ulü/ Fā‘ ilätü/ Mefā‘ ilü/ Fā‘ ilün

- 1- Biñ mübtelāyı miñnet ile her dem öldürür
Dil-ber mülāyim olmayıcağ ādem öldürür
- 2- Genc-i vişāl t̄alibini ejdehā-şıfat
Ol halka halka zülf-i ham-ender-ham öldürür
- 3- Çeşmüñ şu resme ‘āşığı ğamzeñle kıatl ider
Bir nā-tevānı tiğ ile şan Rüstem öldürür
- 4- T̄ursun yirinde ğamze-i ğun-riz-i cān-sitān³⁸
Başdan belālu ‘āşığı ol perçem öldürür
- 5- Bākī peleng-i kūh-ı ğamuñ pençesindedür

³⁶ 3a:sîneye naşib olıcağ:B.D. :sehmi sîneye iricek

³⁷ Gazel B.D.’nda 7 beyittir.

³⁸ 4a: ğamze-i ğun-riz-i cān-sitān:B.D. :ğamze-i kıattāl-i ğun-feşāñ

Luṭfuñ meded yitişmez ise bir dem öldürür

14b

18

Mef' ulü/ Fā' ilātün/ Mef' ulü/ Fā' ilātün

- 1- Medhüş-ı cām-ı la' lüñ mestānedür şanurlar
Mest-i şarāb-ı ' aşkuñ dīvānedür şanurlar
- 2- Cān u cenān-ı şeydā birle ten-i ḥarābı
Dīvāneler yatağı vīrānedür şanurlar
- 3- Şöyle fütāde mestem ḥāk-i der-i muġānda
Görenler āsitān-ı mey-ḥānedür şanurlar
- 4- Dāġ-ı siyehler ile cism-i nizār u zerdı
Bir bāl ü perri yanmış pervānedür şanurlar
- 5- Zülfüñden ayru Bākī bir ḥālile yürür kim
Zencīrden boşanmış dīvānedür şanurlar

15a

19

Mef' ulü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Kūyuñ gedāsı oldı dil-i mübtelāyı gör
Sevdā-yı mülk ü salṭanat eyler gedāyı gör
- 2- Var ey Ḥutende ḥālī gibi misk olur diyen
Şahrā-yı Çini geşt ü güzār it Ḥaṭāyı gör
- 3- Āyinenüñ şafāsı nedür şūreti nedür

Mir 'āt-ı hüsni-yâre nazar kııl şafâyı gör

4- Ey mübtelâ-yı şive-i bâlâ-yı yâr olan
Sevdâ-yı zülfi başuña düşsün belâyı gör

5- Göğsin gererdi zühd ile Bâkî bu 'arşada
Nâ-geh tokıındı tîr-i maḥabbet kazâyı gör³⁹

15b

20

Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün

- 1- Göñül bir rind-i 'âlem-süz şüh-ı şeh-levend ister
Ki 'aşk odına yanmağa⁴⁰ dil ü cāndan sipend ister
- 2- Belâ-yı bend-i zülfüñden ḥalâs it cān-ı miskîni
Esîr-i miḥnet-i 'aşkuñ ne bend ü ne kemend ister
- 3- Qarâr itmez göñül mürği bu bâğuñ degme şâḥında
Nihâl-i qadd-i dil-ber gibi bir serv-i bülend ister
- 4- Mezâkıñ zehr-i qahr-ı miḥnet-i eyyâm telḥ itmiş
Lebüñden 'âşıq-ı bî-şabr u dil bir pâre qand ister
- 5- Murâdı sîneye ol serv-i sîm-endâmı çekmekdür
Semend-i ṭab' -ı Bâkî bir gümişden sîne-bend ister

³⁹ Gazel B.D'nda 7 beyittir.

⁴⁰ 1b:yanmağa:B.D. :yaqmağa

16a

21

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- İşigüñ hākine ser-çeşme-i hayvān dirler
Ayağüñ tozına⁴¹ hürşid-i dıraḥşān dirler
- 2- Zülfüñüñ dest-resin tıydı meger kim ḥaṭṭuña⁴²
Bağda sünbülün aḥvāli perişān dirler
- 3- Ḥançer-i gāmeze-i hūn-rizüñe tığ-i Ḥayder
Şafḥa-i 'arızuña muşḥaf-ı 'Osmān dirler
- 4- Kimlerün rüşen ider menzilin āyā bilsem
Giceler seyre çıkar ol meh-i tābān dirler
- 5- La' l-gün katreler aqıtduğı demler çeşmüm
Ayağüñ toprağına kān-ı Bedaḥşān dirler⁴³

16b

22

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Oldı bir tıfluñ kemend-i zülfine cānlar esir
Ġamzesinden kan tamar ağzında ammā bŷy-ı şir
- 2- Hey nice⁴⁴ tıfl-ı belā-engiz olur kim nicesin
Miḥnet-i 'aşkı cevān olmazdan evvel itdi pır

⁴¹ 1b:Ayağüñ tozına hürşid-i dıraḥşān :B.D. :Çapuna maṭla'-ı hürşid-i dıraḥşān

⁴² 2a:meger kim ḥaṭṭuña:B.D. :meger ruḥlaruña

⁴³ Gazel B.D.'nda 6 beyittir.

⁴⁴ 2a:nice:B.D. :gice

- 3- Zülf-i müşg-efşânı vaşfin yazduğum bildi devât
Hâmenüñ şaldı ayağı altına miskî harîr
- 4- ‘Ārızüñ mir’âtına āb-ı zülâl olmaz şebîh
Düstum āyîneye baq görmek isterseñ nazîr
- 5- Hüsrevâ Bâkî kuluñ nazm içre Selmân olmağa
Hep senüñ luţfuñ mu‘în olmışdur ihsānuñ zahîr

17a

23

Mef’ülü/ Fā’ ilätü/ Mefā’ ilü/ Fā’ ilün

- 1- Eyyām-ı ‘ayş-ı bezm mey-i hoş-güvârdur⁴⁵
Bir kaç piyâle nüş idelüm nev-bahârdur
- 2- Būy-ı nesîm ü reng-i gül ü revnaq-ı bahâr
Āşâr-ı fażl u raḥmet-i Perverdgârdur
- 3- Ğāfil geçürme fırsatı kim bâğ-ı ‘âlemüñ
Gül devri gibi devleti nâ-pâyârdur
- 4- Eyyām-ı zühd ü mevsim-i zerq u riyâ degül
Hengâm-ı ‘ayş u ‘işret ü geşt ü güzârdur
- 5- Bâkî nihâl-i ma‘rifetün mîve-i teri
‘Ārif katında bir gâzel-i âbdârdur⁴⁶

⁴⁵ 1a: Eyyām-ı ‘ayş-ı bezm mey-i hoş-güvârdur :B.D. :Sâkî zamân-ı ‘ayş-ı mey-i hoş-güvârdur

⁴⁶ Gâzel B.D.’nda 7 beyittir.

17b

24

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- İllere mihr ü vefâsı hoş gelür
Bendeye cevr ü cefâsı hoş gelür
- 2- Almazın kühl-i cilâyı 'aynuma
Hâk-pâyûñ tütüyâsı hoş gelür
- 3- Bir 'aceb dârü 'ş-şifâdur kûy-i yâr
Haste varan mübtelâsı hoş gelür
- 4- Mülk-i gâmda eşk ü âh egler beni
Ol yirüñ âb u hevâsı hoş gelür
- 5- Ğayrı dermân istemez Bâkî kuluñ
Zahmına derdüñ devâsı hoş gelür⁴⁷

18a

25

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Leşker-i fitne saña hayl-i haţ u hâl yiter
Tiğ lâzım degül ol gâmze-i kıttâl yiter
- 2- Fitneler kıaynadub ey düst n'ider ol haţ u hâl⁴⁸
Göñül almağa ruhuñ eyledügi âl yiter
- 3- Ayağuş altına baķ eyle nazâr ben hâke

⁴⁷ Gazel B.D'nda 6 beyittir.

⁴⁸ 2a: ol haţ u hâl:B.D. :hâl u haţuş

Şeh-süvârum yiter itdüñ beni pâ-mâl yiter

- 4- Ğarazuñ şayd ise ey dil o hümâ-pervâzı
Şâh-bâz-ı nażar-ı himmetüñi şal yiter
- 5- Ehl-i dil câme-i dîbâ ile zîbâlanmaz
Bâkıyâ ‘arîf olan kimseye bir şâl yiter

18b

26

Fe‘ ilâtün/ Mefâ‘ ilün/ Fe‘ ilün

- 1- Sâkıyâ cām-ı mey ne hoş gül olur
Eline kim alursa bülbül olur
- 2- Dir gören tâze dâğı başumda
Ne güzel kırmızı kıranfül olur
- 3- Ğam-ı zülfüñle dūd-ı âh-ı kebūd
Lâcüverdî laţîf sünbül olur
- 4- Rişte-i mūy-ı dil-bere tolaşan
Beste-i bend-i zülf-i kākül⁴⁹ olur
- 5- Bâkıye âb-ı vaşluñ irmez ise
Āteş-i hecrile yanur kül olur

⁴⁹ 4b:zülf-i kākül:B.D. :zülf ü kākül

19a

27

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Var iken kūyuñ ki seyr-i bāğ-ı ' uqbā bundadur
Cennet evşāfin kıılır vā' iz temāşā bundadur
- 2- Hūr u Kevşerden mey ü maħbūb ise maqşūd eger
' Ayš u nūş esbābı hep hāzır müheyyā bundadur
- 3- Zūlfūñ el bir eyleyüp tırrañla pinhān itdiler
Hātem-i dil hāsılı ya andadur ya bundadur
- 4- Hāy u hūy-ı hānqāh u na' re-i mestānedēn
Hep vişālūñ küncidür maqşūd ğavgā bundadur
- 5- İctināb it şoħbet-i ehl-i riyādan Bāқыā
Kim rızā-yı Hazret-i Bārī Te' ālā bundadur⁵⁰

19b

28

Mef' ūlü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Dil derdini ğamuñla dil-fikār⁵¹ olan bilür
Bimār hālini yine bīmār olan bilür
- 2- ' Aşkuñ ğamıyla sırrını eşk-i revānumuñ
Cūyā-yı yār u ' aşık-ı dīdār olan bilür
- 3- Āsīb-i rüzgārı ğülistān-ı dehrde

⁵⁰ Gazel B.D'nda 7 beyittir.

⁵¹ 1a:dil-fikār:B.D. :dil-efğār

Sen serv-i gül-^ç izāra hevādār olan bilür

- 4- Cān acısını haste-i derd-i firāk olub
Dil-dāde-i nigār-ı sitemkār olan bilür
- 5- Sevdā-yı zülf-i yārile Bākī ne çekdügin
Bend-i kemend-i ^ç aşğa giriftār olan bilür

20a

29

Mef ulü/ Fā ilätü/ Mefā ilü/ Fā ilün

- 1- Dil beste-i kemend-i ser-i zülf-i yārdur
Cān haste-i kirişme-i çeşm-i nigārdur
- 2- Bir gamze ile lahzada biñ ādem öldürür
Hünī gözün ki āhū-yı merdüm-şikārdur
- 3- Kucmağ degül ğaraz seni didārdur murād
Deryā-yı iştiyāk begüm bī-kenārdur
- 4- Gird-āb-ı gamda şarşar-ı āhumla fülk-i dil
Elbette bir kenāra çıkar rüzgārdur
- 5- Bākī sürūd-ı bezm-i tarab-hāne-i hayāl
Şavt-ı şarīr-i kilik-i cevāhir⁵²-nişārdur⁵³

⁵² 5b:Şavt-ı şarīr-i kilik-i cevāhir:B.D. :Şavt u şarīr-i hāme-i gevher

⁵³ Gazel B.D.'nda 6 beyittir.

20b

30

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 6- Kūyuñ gedāsı oldı dil-i mübtelāyı gör
Sevdā-yı mülk ü salṭanat eyler gedāyı gör
- 7- Var ey Hütende ḥālī gibi misk olur diyen
Şahrā-yı Çini geşt ü güzār it Hıṭāyı gör
- 8- Āyīnenüñ şafāsı nedür şüreti nedür
Mir 'āt-ı ḥüsn-i yāre nazar kı l şafāyı gör
- 9- Ey mübtelā-yı şīve-i bālā-yı yār olan
Sevdā-yı zülfi başuña düşsün belāyı gör
- 10- Gögsin gererdi zühd ile Bākī bu 'arşada
Nā-geh tokındı tīr-i maḥabbet kazāyı gör⁵⁴

21a

31

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fa' ülün

- 1- Cemālūñ āfitābından alup nūr
Meh-i tābāna döndi cām-ı billūr
- 2- Şūrāḥī hem-nişīnūñ hem-demūñ cām
Niçün ben cür' a gibi atılam dūr
- 3- Cemālūñ şevkıne döymez gönüller
Tecellī tābına şabr eylemez Ṭūr

⁵⁴ Gazel mecmu'adaki 19. gazel ile aynı olup burada tekrar edilmiştir. Gazel B.D'nda 7 beyittir.

4- Gehī vuşlatda ʿ aşıq gāh mehcūr
Bu dünyādur gehī mātem gehī sūr

5- Saçuñ zencīri sevdāsında Bāķī
Begüm dīvānedür dīvāne maʿ zūr

21b

32

Mefʿ ulü/ Fāʿ ilätü/ Mefāʿ ilü/ Fāʿ ilün

- 1- Baķ cām-ı ʿ ayşā āyine-i pür-şafā budur
Gel gör ḥabāb-ı sāğarı necm-i hüdā budur
- 2- Laʿ l-i nigāra cān disem işbāta ķādirin
Erbāb-ı ʿ aşķ öñinde bu gün müddeʿ ā budur
- 3- Göñlüm aķıtdı şimdi beni tırılmaz ağladur
Ol şūḥ-ı dil-sitān ile hep mā-cerā budur
- 4- Ağyār diñler oldı pes-i perdeden bizi
ʿ Ālemde ehl-i ʿ aşķa görünmez belā budur
- 5- Bāķī kelāmı cümleden aʿ lā edā eder
Ḥaķķ-ı suḥanda ḥāşıl efendi edā budur⁵⁵

22a

33

Mefʿ ulü/ Fāʿ ilätü/ Mefāʿ ilü/ Fāʿ ilün

- 1- Tīr-i ğam-ı nigārile ten yara yaradur
Şemşīr-i cevr-i yāriyle dil pāre pāredür

⁵⁵ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

- 2- Öykünse ḥaddüñe ne ğam ey āfītāb-ı ḥüsn
Māh-ı sipihr kemdür o ne yüzi qaradur
- 3- Eş‘ arum içre vaşf-ı leb-i yār gūyiyā
Āb-ı zülāl içinde yatur la‘ l-pāredür
- 4- Çeşm-i ḥaḳāret ile nazār kıılma düstum
‘Uşşāḳ-ı⁵⁶ ḥaste-ḥāli de Allāh yaradur
- 5- Bāḳī derūnum āteşinüñ düdıdur felek
Mıhr-i sipihr āhum odından şirāredür⁵⁷

22b

34

Mef‘ ülü/ Fā‘ ilātü/ Mefā‘ ilü/ Fā‘ ilün

- 1- Şām-ı firāḳuñ āḫiri şubḥ-ı vişāldür
Mıhr-i münīri pertev-i nūr-ı cemāldür
- 2- ‘Ār itse tañ mı içmege bezm-i Cem içre cām
Her kim segān-ı kūyuñile hem-sifāldür
- 3- Bār-ı ğam-ı maḥabbeti yüklenme ey gönül
Āḫir taḥammül etmeyesin ihtimāldür
- 4- Ādāb-ı bezm-i vuşlatı pervānedēn görüñ
Bülbül gibi degüldür⁵⁸ ol ehl-i ḥāldür
- 5- Reşḳ itme ‘ ömr-i devlet-i dünyāya Bāḳıyā

⁵⁶ 4b:‘Uşşāḳı:B.D. :‘Uşşāḳ-ı

⁵⁷ Gazel B.D’nda 6 beyittir.

⁵⁸ 4b:degüldür:B.D. :degüldür

Kim h̄`āb-ı ğaflet içre hemān bir ħayāldür

23a

35

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fa' ülün

- 1- Ruĥuñ berg-i gül-i sîr-āba beñzer
Leb-i la' lüñ şarāb-ı nāba beñzer
- 2- Fürüg-ı dāğ-ı 'aşĥuñ sînem üzre
Şu' ā' -ı mihr-i 'ālem-tāba beñzer
- 3- İşigüñ Mescid-i Aĥşāya mānend
Yüzüñ kıble ħaşuñ mihrāba beñzer
- 4- Ser-i zülf-i siyekāruñ şeb-i tār
'İzāruñ pertevi meh-tāba beñzer
- 5- Cihān efsānedür aldanma Bāĥī
Ġam u şādī ħayāl-i h̄`āba beñzer

23b

36

Mef' ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fa' ülün

- 1- Feryāduma ol ħāmeti şimşād yitişmez
Beñzer ki anuñ gūşına feryād yitişmez
- 2- Ser-menzile 'uşşāĥ irişür cümleden evvel
Ol mertebeye sa'y ile zühhād yitişmez
- 3- Āhumdan öñürdi yitişür ħapuña eşküm

Germiyyetile şöyle gider bād yitişmez

- 4- Yollarda qalur rāh-rev-i Ka‘be-i vaşluñ
‘Ömr āhır olur mevt irişür zād yitişmez
- 5- Bu ‘arşada Bākī nice üstāda yitişdi
‘Ālemde bu gün aña bir üstād yitişmez

24a

37

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

- 1- Fermān-ı ‘aşqa cānile var inqıyādumuz
Hük-m-i kazāya zerre kadar yok ‘inādumuz
- 2- Baş egmezüz edāniye dünyā-yı dūn için
Allāhadur tevekkülümüz i‘timādumuz
- 3- Biz müttekā-yi zer-keş-i cāha tayanmazuz
Haqquñ kemāl-i luṭfinadur istinādumuz
- 4- Meyden şafā-yı bāṭın-ı ḥumdur ğaraż hemān
Erbāb-ı zāhir añlayamazlar murādumuz
- 5- Minnet Hudāya devlet-i dünyā fenā bulur
Bākī qalur saḥīfe-i ‘ālemde adumuz⁵⁹

⁵⁹ Gazel B.D’nda 6 beyittir.

24b

38

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Biz ki ṭab' -ı pāk ü ḳalb-i pür-şafāya mālİKüz
Güyyiā Āyīne-i 'ālem-nümāya mālİKüz
- 2- Hānmānı n'eylerüz bu günbed-i mīnāda biz
'Ālemüñ sultānıyuz şırça sarāya mālİKüz
- 3- Cismümüz şekl-i muraḳḳa' dur ser-ā-ser dāğdan
Şimdilik 'ālemde bir kühne ḳabāya mālİKüz
- 4- Tīre-dıldür lāle-i Nu' mānı 'arz itmeñ bize
Gül gibi cām-ı şarāb-ı dil-güşāya mālİKüz
- 5- Ser-firāz olsaḳ bu devr içre 'aceb mi Bāḳıyā
Biz sürāḫi-veş bu gün rengīn edāya mālİKüz⁶⁰

25a

39

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Ḳızarub⁶¹ bādeden ol nergis-i mestāne biraz
Mey-i nāb içse gözi mā'il olur ḳana biraz
- 2- Çekemez kimse ayağum diyü lāf urma iñen
Sāḳıyā elleşelüm gel berü meydāne biraz
- 3- Cāna kār eylesesün dārü-yı ḳattāl-ı ğamı

⁶⁰ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

⁶¹ 1a:Ḳızarub:B.D. :Ḳızarur

Mey-i gül-gün içelüm bāri hakīmāne biraz

- 4- Behremend eyler idi būs-ı lebūñden cānı
Dönmese tursa eger ‘ahdine peymāne biraz
- 5- Niçe bir dağdağa-i baḥş u cidāl ey Bākī
Varalum ‘ayş idelüm meclis-i rindāne biraz

25b

40

Mef’ülü/ Fā’ ilätü/ Mefā’ ilü/ Fā’ ilün

- 1- Zülf-i siyāhı sāye-i perr-i hümā imiş
İklīm-i ḥüsne anuñ için pādişāyımış
- 2- Bir secde ile kıldı ruḥ-ı āfitābı zer
Ḥāk-i cenāb-ı düst ‘aceb kimyāyımış
- 3- Āvāzeyi bu ‘āleme Dāvūd gibi şal
Bākī kalan bu ḳubbede bir ḥoş şadāyımış
- 4- Görmez cihānı gözlerümüz yāri görmese
Mir’āt-ı ḥüsni var ise ‘ālem-nümāyımış
- 5- Zülfüñ esiri Bākī-i bī-çāre düstum
Bir mübtelā-yı bend-i kemend-i belāyımış

26a

41

Mef’ülü/ Fā’ ilätü/ Mefā’ ilü/ Fā’ ilün

- 1- Baḥş itmesün ‘izāruñile encümende şem’

Ḳanda çerāġ-ı mäh-ı ŧeb-efrüz Ḳanda ŧem^ç

2- Çün ŧubḫ olunca bellü olur yüzi Ḳarası
Germ olmasun o ḫüsnile ey mäh inende ŧem^ç

3- Bād-ı ḫazān iriŧmedin ir ŧaḫn-ı bāġa kim
Bezm-i bahāra nergis olubdur çemende ŧem^ç

4- Olsun çerāġı ruḫlarıñuñ rüşen ey ŧanem
Yaḫduḫça mihr ü mäh bu deyr-i kühende ŧem^ç

5- Bākī^ç aceb mi ŧi^ç r-i dil-efrüzün itseler
Erbāb-ı^ç aşḫ cem^ç olıcaḫ encümende ŧem^ç

26b

42

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

1- Feryāda geldi bülbül-i destān-sarāy-ı bāġ
Ya^ç nī zamān-ı^ç ayşdur eylen şafā-yı bāġ⁶²

2- ^ç Ayş u şafāya ḫāḫırumuz ḫırmayup çeker
Sünbüller oldu silsile-i müşgsā-yı bāġ

3- Gerd-i kederden āyine-i ḳalbi şāf u pāk
Güyā derün-ı ehl-i şafādur fezā-yı bāġ

4- Şaçıldı ŧaḫn-ı sebzeye nesrīn varaḫları
Şaḫn⁶³-ı sipihre beñzedi ferş-i sarāy-ı bāġ

5- Bākī zamān-ı^ç işret ü hengām-ı^ç ayşdur

⁶² 1a:eylen şafā-yı bāġ:B.D. :eyler şalā-yı bāġ

⁶³ 4b:Şaḫn:B.D. :Sakf

Virmek gerek ne hālet ise muḳtezā-yı bāğ

27a

43

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Müje haylin dizer ol ğamze-i fettān şaf şaf
Güyyā cenge turur nīze-güzārān şaf şaf
- 2- Seni seyr itmek için reh-güz̄er-i gülşende
İki cānibde turur serv-i ḥırāmān şaf şaf
- 3- Cāmi' içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i saḳḳāda gezer dīde-i giryān şaf şaf
- 4- Kūyuñ etrāfına ' uşşāḳ dizilmiş gūyā
Ḥarem-i Ka' bede her cānibe erkān şaf şaf
- 5- Ḳadrūñi seng-i muşallāda bilüb ey Bākī
Ṭurub el bağlayalar ḳarşuña yārān şaf şaf⁶⁴

27b

44

Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Ey dürr-i pāk ağızuña nisbet senüñ şadef
Deryā sevāḫilinde yatur pāre-i ḥazef
- 2- Baḫr-i muḫīṭ-i eşküme ger dil uzatmasa
Deryā yüzine urmaz idi bād-ı şubḫ kef

⁶⁴ Gazel B.D.'nda 9 beyittir.

- 3- Hāk-i rehūnden irdi meger şubḥ-dem nesīm
Būy-ı ‘abīr ü ‘anber ile taldı bu taraf
- 4- Zaḥm-ı ḥadeng-i yār sa‘ ādet nişānidur
Sīnem ideydi ol kaşı ya kākī hedef
- 5- Esrār keşfin itmek için şūfi Bākıyā
Başın muraqqa‘ına çeker nitekim keşef⁶⁵

28a

45

Mefā‘ ilün/ Fe‘ ilātün/ Mefā‘ ilün/ Fe‘ ilün

- 1- Kemāl u fazl ile ‘ālemde iftiḥārum yoḡ
Melāmet eylese ‘aşkuñ cihāna varum⁶⁶ yoḡ
- 2- Hezār mertebe ‘aşkuñda ġālibem Kaysa
Nihāyet ey şanem ol deñlü iştiḥārum yoḡ
- 3- Huzūr-ı pīre yitişdüm egerçi her fende
Velī güzelleri sevmekde iḥtiyārum yoḡ
- 4- Çemende ġonca-i gül⁶⁷ neyle ġülsün açılun
Yanumda sencileyin şūḡ-ı gül-‘ izārum yoḡ
- 5- ‘Adem diyārına çoḡdan giderdüm ey Bākī
Şarāb-ı ‘aşkile reftāra iḡtidārum yoḡ

⁶⁵ Gazel B.D.’nda 7 beyittir.

⁶⁶ 1b:varum:B.D. :‘ārum

⁶⁷ 4a:ğonca-i gül:B.D. :ğonca-i dil

28b

46

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- 1- Haṭṭ-ı la' liyle qaşı cānānuñ
Bir rubā' isidür Gülistānuñ
- 2- Bāde-i nābdur leb-i la' lüñ
Sāğar-ı sīmdür zenaḥdānuñ
- 3- Bir belādur şalındı ' uşşāka
Düstum kāmēt-i ḥıramānuñ
- 4- Degenek lāzım oldı ağıyāre
Olmağ ister қаpunda derbānuñ
- 5- Bāķi senden cefā vü cevı ummaz
Eger olursa luṭfuñ iḥsānuñ⁶⁸

29a

47

Mefā' ilün/ Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- 1- Dilā cihānı sirişkümlē pür-şarāb itdüñ
Behey ḥarāb olası ' ālemi ḥarāb itdüñ
- 2- Şarāb şoḥbetin illerle eyledüñ varduñ
Fırāķuñ āteşine bağrumı kebāb itdüñ
- 3- Ne sende mihr ü vefā var ne bende şabr u qarār
O yok bu yok ne ' aceb bizden ictināb itdüñ

⁶⁸ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

4- Şemīm-i nāfe-i hālinden ey nesīm-i seher
Dimāğ-ı ʿālemi pür-büy-ı müşg-i nāb itdüh

5- Saçı kelāmın o deñlü uzatduñ ey Bāķī
İki şahīfe yiri başqa bir kitāb itdüh

29b

48

Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilün

1- Qaddümi çeng eşkümi rüd eyledüh
Cismüm āteş cānumı ʿūd eyledüh

2- Hāl sevdāsıyla⁶⁹ āh itdüh dilā
Cān meşāmın ʿanber-ālūd eyledüh

3- Diñmese yaşum ʿaceb mi ey göñül
Hānemi āhile pür-dūd eyledüh

4- Her şeb ey dil āh-ı āteşnākden
Çarḫ-ı bed-mihrüh yirin ôd eyledüh

5- Kühl-i hāk-i pāy-i yāri çeşmüne
Sürmeden Bāķī ʿaceb sūd eyledüh

30a

49

Mef ʿülü/ Fāʿ ilātü/ Mefāʿ ilü/ Fāʿ ilün

1- Ey reh-revān-ı ʿaşq reh-i rāstān tutuñ

⁶⁹ 2a:Hāl sevdāsıyla:B.D. :Hāli sevdāsıyla

- Mürşid gerekse dāmen-i pīr-i muġān tutuñ
- 2- Ey sākīnān-ı meykede tutmañ göñülde ġam
Bezmi-i şafāda cām-ı mey-i ergāvān tutuñ
- 3- Ey ‘āşıkān-ı ġam-zede ‘ayş u şafāyı koñ
Kūy-ı belāda her biriñüz bir mekān tutuñ
- 4- Dünyā evinde olmayıcağ bir huzūr-ı ġalb
Fānī cihānı n’eyleyelüm cāvidān tutuñ
- 5- Bākī şarāb-ı ‘aşķile rüsvāy olup gezer
Anı gerekse yağşı gerekse yaman tutuñ⁷⁰

30b

50

Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilün

- 1- Bir şafā-bağş ġanı cām-ı muşaffādan yig
Bir ġarab-sāz mı var sāġar-ı şahbādan yig
- 2- ġanı bir cām-ı muşaffā gibi şāfi-meşreb
Şafħa-i sīnesi mir’āt-ı mücellādan yig
- 3- Cām-ı mey bezmde bir dil-ber-i ra‘ nādur kim
Çihre-i nāzūki ġül-berg-i muğarrādan yig
- 4- Bir nefes hem-dem olub def’ -i melāl eyleyecek
Bulmadum dünyede cām-ı mey-i ġamrādan yig
- 5- Bākīyā meykedenüñ ehl-i ġarābat içre

⁷⁰ Gazel B.D.’nda 6 beyittir.

Ḥidmet-i ḥāk-i deri devlet-i dārdan⁷¹ yig

31a

51

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Giceler kākül sevdāsıyla⁷² dildāruñ
Ḥadd-i pāyānı⁷³ mı var dūr u dirāz efkāruñ
- 2- ' Āşıkuñ āh u fiğan⁷⁴ olsa ' aceb mi kārı
Nāle vü zār olur eglenceleri bīmāruñ
- 3- Nev-bahār oldı yine geldi cünün eyyāmı
Ṭağdı zencirlerin bād-ı bahār enhāruñ
- 4- Gülşene nergis ü gül ḥayli leṭāfet virdi
Şimdi açıldı daḥı yüzi gözi gülzāruñ
- 5- Bāḫiyā söyle lebi yādına rengin ğazeli
Demidür nüş-ı meyüñ mevsimidür eş' āruñ⁷⁵

31b

52

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Elemin Ḳaysa ḳıyās⁷⁶ itme dil-i maḥzūnuñ
' Aḳlı yoğ idi ne derdi var idi Mecnūnuñ

⁷¹ 5b:dārdan:B.D. :darādan

⁷² 1a:kākül sevdāsı:B.D. :kāküli sevdāsıile

⁷³ 1b:Ḥadd-i pāyānı:B.D. :Ḥaddi pāyānı

⁷⁴ 2a:fiğan:B.D. :enin

⁷⁵ Gazel B.D'nda 7 beyittir.

⁷⁶ 1a:ḳıyās:B.D. :ḳıys

- 2- Ey ser-efrāz geen kimse ne ęaddār idügin
Başuña ounıca anlayasın gerdünuñ
- 3- ZİR-i ħāk olsa gerek menzilüñ āħir n'idelüm
Māline mālİK imişsin ıtalum ārünun
- 4- Mey-i rāħat dileyü ekme ęam-ı devrānı
Cām-ı gül-reng yiter sana dil-i pür-ħūnuñ
- 5- Yāre  arz eyleyemez ihre-i zerdin Bākī
Virdügi rengi görüñ aña mey-i gül-gūnuñ

32a

53

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- oncalar ire nihān eyleme gül-berg-i terüñ
Ya' nī seyr eyleyelüm sineñi öz dügmelerüñ
- 2- Revna-ı ħüsne ħalel virmez o ħa-ı müşğīn
Arturur belki şeb-i tār şu' ā' ın amerüñ
- 3- Zāhidā rind-i ħarābāta ineñ ta' n itme
Var ise zerre adar sırr-ı kazādan ħaberüñ
- 4- Cümle tedbİR pes-i perdeden üstāduñdur
İħtiyarī mi şanursın ħarekātın şuverüñ
- 5- Şi' r-i Bākīye ulak utmasa zāhid ne  aceb
Söz güherdür ne bilür adrini nā-dān güherüñ⁷⁷

⁷⁷ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

32b

54

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Gönder efendi sīneme tīr-i belālaruñ
Olsun siper belālaruña mübtelālaruñ
- 2- Mihr ü vefālar itmez iseñ düstum n'ola
Minnet degül mi cānuma cevır ü cefālaruñ
- 3- Rez duhterini sīneye çeksem 'aceb midür
Cevrinden özge nesnesi yoğ dil-rübālaruñ⁷⁸
- 4- Şehr içre hāļķ bir birine gösterür beni
Mihri hilāle beñzedeli meh-liķālaruñ
- 5- Bāķi haste-hātırı⁷⁹ inletme düstum
Maķbül olur du'āsı şaķın mübtelālaruñ⁸⁰

33a

55

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Şahrālara düşerse n'ola nāfe-i ğazāl
Sevdālara şalupdur anı dil-berā o hāl
- 2- Na' l-i süm-i semendüñe beñzetdiler diyü
Saķf-ı sipihre degdi küleh-güşe-i hilāl
- 3- Şekl-i 'izār-ı yār gibi naķş-ı dil-firīb

⁷⁸ 3b:dil-rübālaruñ:B.D. :bi-vefālaruñ

⁷⁹ 5a:Bāķi haste-hātırı:B.D. :Bāķi-i haste-hātırı

⁸⁰ Gazel B.D'nda 6 beyttir.

Levh-i zamīre yazmadı sūretger-i hayāl

- 4- Yazıldı ḥaddūñ üzre ḥaṭuñ zāhir olmadın
Dirsem ʿ aceb mi zūlfüñe ṭuğrā-yı bī-miṣāl
- 5- Şāhib-cemālūñ ehl-i kemālūñ muḥibbiyüz
Bāḳīyi⁸¹ ḳul eyledi ol⁸² ḥüsn-i ber-kemāl

33b

56

Mefʿ ulü/ Fāʿ ilätü/ Mefāʿ ilü/ Faʿ ilün

- 1- Cānlar fidā maḥabbet-i cānāna ser degül
Erbāb-ı ʿ aşḳa terk-i ser itmek hüner degül
- 2- Bāğ-ı ümīd içinde dilā mīve-i viṣāl
Bir mīve-i ğarībdür olur biter degül
- 3- Şemşīr-i hecr yaralarıdur elem viren
Zahm-ı ḥadeng-i ḳavs-ı ḳazā ol ḳadar degül
- 4- Pervānedür ki yaḳdı perin şemʿ -i āhuma
Farḳ-ı felekde münḥasif olmış ḳamer degül⁸³
- 5- İki cihāna virmedi bir yār-i sādeyi
Bāḳī esīr-i ḳayd-ı nuḳūş u şuver degül

⁸¹ 5b:Bāḳīyi:B.D. :Bāḳī

⁸² 5b:eyledi ol:B.D. :eyledi bizi ol

⁸³ 4.beyit ile 3.beyit B.D.’nda yer deġiştirmiştir.

34a

57

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Zülfüñi görsem ' izāruñ üzre ey hür-i cemil
Şanuram zencir şeklin bağlamışdur Selsebil
- 2- Secde-i hāk-i ser-i kūyunla mäh-ı çār-deh
Çihre-i zerdin gubār-ālūde kılmış bir zelil
- 3- Cāmi'-i ' aşkında yāruñ çarh bir kandıldür
Āfitāb-ı ' ālem-efrüz aña bir rüşen fetil
- 4- Yollar itdi çihre-i zerdümde sım-i eşkümlē⁸⁴
Çeşm-i giryān beñzer ol saqqāya kim eyler sebil
- 5- Muntazir olsa n'ola nergis gubār-ı kūyına
Tütüyāya Bākiyā muhtāc olur çeşm-i ' alil

34b

58

Mef' ulü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Ebr-i bahār-ı ' aşkdur⁸⁵ ebrü degüldür ol
Bārān-ı hüsni riştesidür mü degüldür ol
- 2- Tāvüsdür ki ravzada cevlāna başlamış
Ruhsāruñ üzre zülf-i semen-bü degüldür ol
- 3- Jengār şanduñ āyinede naqş-ı hattıñı
Yañlış görışdüñ ey yüzi gül o degüldür ol

⁸⁴ 4a:sım-i eşkümlē:B.D. :seyl-i eşk ile

⁸⁵ 1a:'aşkdur:B.D. : 'işvedür

- 4- Zencir-i zülf-i dil-bere divâne olmayan
Bağlamaludur ey gönül uşlu degüldür ol
- 5- Geşt itme deşt-i hasreti āhuñla Bākıyā
Şayd-ı kemend-i āh olur āhū degüldür ol

35a

59

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Ehl-i dil cānlara meyl it şeref⁸⁶ ' izzet bul
Nazarı⁸⁷ kānlara kı l gevher-i zī-kıymet bul
- 2- Gelme bī-nām u nişān ehl-i harābat içre
Yüri var şehr-i melāmetde biraz şöhret bul
- 3- Varalum bezmine⁸⁸ zāhid saña hem-reng olalum
Bize keyfiyyet-i şahbā gibi bir hālet bul
- 4- Bī-riyā merd-i Hudāsın bilürüz ey şūfi
Ġaražuñ rahmet-i Haqdur o kadar rahmet bul
- 5- Mey içüp mest-i müdām olsa ' aceb mi Bākī
Derd ü ğamsuz güzerān eyleye bir sā' at bul⁸⁹

⁸⁶ 1a:şeref ' izzet:B.D. :şeref ü ' izzet

⁸⁷ 1b:nazarı:B.D. :nazaruñ

⁸⁸ 3a:Varalum bezmine:B.D.Koyalum sāğarı

⁸⁹ Gazel B.D.'nda 7 Beyittir.

35b

60

Mef' ūlū/ Mefā' ilūn/ Mef' ūlū/ Mefā' ilūn

- 1- Şeb-nem gibi saçılısun koñ eşk-i firāvānum
Güller gibi açılısun tek gonca-i handānum
- 2- Ben āb-ı revān itmek cān üzre gözüm yaşın
Tek meyl-i kenār itsün ol serv-i hırāmānum
- 3- Sen gül gibi gülşende gülmekde açılmağda
İñler kafes-i tende mürğ-ı dil-i nālānum
- 4- Nāz uyğusına varmış 'ālemden olub fāriğ
Ādem mi görür şimdi ol gözleri mestānum
- 5- Eşkim güherin döksün çeşmüm reh-i kūyunda⁹⁰
Bākī kұлunun varı hep yoluna sulţānım⁹¹

36a

61

Fe' ilātūn/ Fe' ilātūn/ Fe' ilātūn/ Fe' ilūn

- 1- N'ola dehr içre nişānum yoğise ' Anķāyem
Ne ' aceb seyl gibi çağlamasam deryāyem
- 2- Göze göstermez ise tañ mı beni her ednā
Ki nazār fark idecek mertebeden a' lāyem
- 3- İltifāt eylemezem zerre kadar nā-dāne

⁹⁰ 5a: Eşkim güherin döksün çeşmüm reh-i kūyunda :B.D. "Eşkim güherin döksün çeşmim reh-i kuyunda"

⁹¹ 5b: Bākī kұлunun varı hep yoluna sulţānım: B.D. "Mahsūl-i dil ü dīde hep yoluña sultānum" . Gazel B.D.'da 7 beyittir.

Āsmān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyem

- 4- Şüretā gerçi gedā şeklin urindum ammā
Mesned-i memleket-i ma' rifete Dārāyem
- 5- Bākıyā dīn-i Muḥammed ḥaḳḳı-çün⁹² 'ālemde
Dem-i cān-baḥş ile naẓm içre bu gün 'īsāyem

36b

62

Mef' ulü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Āşüfte bend-i silsile-i zülfüñe nesīm
Mā' il nihāl-i ḳāmetüñe tab' -ı müstaḳīm
- 2- Ayrıldı dil şadef gibi sen dürr-i pākden
Şemşir-i hecrüñ eyledi bī-çāre-i dü-nīm⁹³
- 3- Ḳadr ü şerefde sen güher-i kān-ı salṭanat
Baḥr içre dürr-i nāb gözi yaşlu bir yetīm
- 4- Sensüz cināne kalmadı meylüm cihān degül
Kūyuñ riyāz-ı ḥuld vişālüñ yiter na' im
- 5- Bākıye virdi müjde-i luṭfuñ⁹⁴ ḥayāt-ı nev
' Ömrüñ mezid pādīşehüm yarıcuñ Ḳadīm

⁹² 5a Ḥaḳḳıçün:B.D. :Ḥaḳ için

⁹³ 2b:bī-çāre-i dü-nīm:B.D. :bī-çāreyi dü-nīm

⁹⁴ 5a:müjde-i luṭfuñ:B.D.:müjde-i vaşluñ

37a

63

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Meclis-i 'aşka girüb ayağı evvel çekdüm
Mā-sivādan götüri āhir-i kār el çekdüm
- 2- Sīnem üzre görinen kanlu elifler şanmañ
Şafha-i derd ü gama sürh ile cedvel çekdüm
- 3- Nuğra-i eşküm ile sīm-keş oldum şimdi
Müjemüñ aralarından bir iki tel çekdüm
- 4- Beden-i zerd ü nizārumla degül çihre-i zerd⁹⁵
'Aşk ser-nāmesine levha yazub hal çekdüm
- 5- Bākıyā hūn-ı dili dāde dūketdi gördüm
Mey-i nābı bedel-i mā-yeteħallel çekdüm⁹⁶

37b

64

Mef' ulü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fa' ulün

- 1- Başlar kesilür zülf-i perīşānuñ ucından
Kānlar dökülür ğamze-i bürrānuñ ucından
- 2- Peykān-ı belā cānuma işler geçer oldı
Ey kaşları yā nāvek-i müjgānuñ elinden⁹⁷
- 3- Dil dārbın urur qalbe firākuñda dem-ā-dem

⁹⁵ 4a:çihre-i zerd:B.D.çihre-i zer

⁹⁶ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

⁹⁷ 2b:elinden:B.D. :ucından

Çan ağlasa zağmum n'ola peykānuñ ucından

- 4- Yüz sürmek umar pāyüñe üftādeler ammā
Nevbet mi değer kimseye dāmānuñ ucından
- 5- Mürğ-i dil-i Bākīyi görünñ fāhte-āsā
Efgān ider ol serv-i ھرāmānuñ ucından

38a

65

Mef' ulü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Cānā görünse ıarf-ı ' izāruñ niķābdan
Halk āfitāb ıoğdı şanurlar seđābdan
- 2- La' lüñden itme tiğ-i müjeñ birle cānı men'
Mümkin degüldür aña kesilmek řarābdan
- 3- Çanmaz řarāb-ı nāba lebüñ ārzü iden
Sır-āb olur mı teşne-i Kevşer serābdan
- 4- Sākī-i devr minnet ile şunsa içmezin
Āb-ı hayātı cām-ı zer-i āfitābdan
- 5- Bezm-i belāda nāle vü āhuñla Bākıyā
Müstağniyüz terāne-i çeng ü rebābdan

38b

66

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Nāle-i dil ol ھرām-ı zülf-i hümā-pervāzdan

Şan⁹⁸ fiġān-ı mürġdür ser-pençe-i şeh-bāzdan

- 2- Beydaġ-ı hāl-i ruġuñ zülfüñle mestür eyleme
Almaġa şāhum gönül ferzānesin açmazdan
- 3- Ağlayu ağlayu gözden çıġdum āġir ġatrevār
Ayrı düşdüüm çeşm-i ġün-bārum gibi dem-sāzdan
- 4- Muttaşıl ġamzeñ geđer bir laġza baġsañ ġālūme
Āciz olduġ düstüm ve¹-ġāsıl ol ġammāzdan
- 5- Vaşf-ı nāz-ı nāzeninümdür bu şi^c rüm Bāġıyā
Muᡓrib-ı meclis ser-āġāz eylesün şehnāzdan

39a

67

Fe^c ilātün/ Fe^c ilātün/ Fe^c ilātün/ Fe^c ilün

- 1- Ser-i kūyuñ şanemā cennet-i a^c lā bilürin
Müntehā ġāmetüñi Sidre vü ᡓübā bilürin
- 2- Seni Yūsufıa ġüzellikde şorarlarsa baña
Yūsufı bilmezin ammā seni ra^c nā bilürin
- 3- Zā³ il olmaz heves-i zülf-i siyāhın⁹⁹ dilden
Ĥāşıl olmayacaġın gerçi bu sevdā bilürin
- 4- Bilmezin n³ eyleye derd ü ġam-ı cānāne baña
Ne müdārāya meded var ne müdāvā bilürin

⁹⁸ 1b:Şan B.D.:Şan

⁹⁹ 3a:siyāhım:B.D.siyāhın

- 5- Bākıyā gülşen-i firdevsi baña 'arz itme
Asitānın ben anuñ menzil-i me'vā¹⁰⁰ bilürin

39b

68

Me'ülü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin
Āşüb u dehr¹⁰¹ ü āfet-i devr-i zamānesin
- 2- Saña bahā ne idi cefā-pişe olmasañ
Haqqā budur ki bī-bedel ü bī-bahānesin
- 3- Müşkil belā degül mi vefāsuz güzel sevüp
Ġuşşayla yata derd ü ğam ile uyanasın
- 4- Ey çarḡ gerçi cānına¹⁰² geçdi cefāñ oḡı
Ammā ḡadeng-i āhuma sen de nişānesin
- 5- Bākī yolında dōke saça ḡarç idüp gözüm
Āḡir dūketdi naḡd-i şirişküm ḡızānesin¹⁰³

40a

69

Fe' ilätün/ Fe' ilätün/ Fe' ilätün/ Fe' ilün

- 1- Naḡamāt eylemege başladı şanma anı sen
Ehl-i sūzuñ şanemā āteşin üfler ney-zen

¹⁰⁰ 5b:menzil-i me'vā:B.D. :menzil ü me'vā

¹⁰¹ Aşub u dehr

¹⁰² 4a:cānına:B.D.cānuma

¹⁰³ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

- 2- Şem^ç lâzım degül ey sâķī yiter meclisde
Şu^ç le-i cām-ı şeb-efrüz çerāğ-ı rüşen
- 3- Şahn-ı gül-zāra düşerse demidür jāle-şifat
Nev-bahār oldu gül açıldı güzellendi çemen
- 4- Ğoncalar dügmelerin çözdü bahār oldu diyü
Sinesin açdı girībānını çāk itdi semen
- 5- Bākīye ^ç işret ü ^ç ayş itmege hecrūñde yiter
Nāle ney göz yaşı mey fikr-i vişālün gülşen¹⁰⁴

40b

70

Mef^ç ūlū/ Fā^ç ilātū/ Mefā^ç ilū/ Fā^ç ilün

- 1- Hergiz ne ķadr u cāh ne¹⁰⁵ sīm ü zer isterin
Bir serv boylu dil-ber-i sīmīn-ber isterin
- 2- Bāğ-ı bihişt-i kūyına yāruñ irem diyü
Ħaķdan hemīşe uçmağa bāl ü per isterin
- 3- Şahrā vu kūhı geşt ü güzār itdügüm bu kim
Dīvāne gönñlüm egleyecek bir yir isterin
- 4- Meylüm cihānda bāde-i gül-gūnedur¹⁰⁶ benüm
Ma^ç cūn olursa bāri leb-i dil-ber isterin
- 5- Bākī gedā-yı meykede-i ^ç aşķ olup yine
Bezm-i ğamında¹⁰⁷ ol şanemūñ sāğar isterin¹⁰⁸

¹⁰⁴ Gazel B.D.'nda 6 beyittir.

¹⁰⁵ ne kadr u cah ne:B.D:ne kadr u cah u ne

¹⁰⁶ gül-gūnedur:B.D.:gül-günādur

¹⁰⁷ 5b:Ğamında:B.D.:Ğamından

¹⁰⁸ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

41a

71

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Ol āfitāb-ı ʔal' ata¹⁰⁹ kim dirse mäh-rü
Olsun cihānda meh gibi dā'im siyāh-rü
- 2- Şandum kenār-ı bāmda ol mäh-ı tāmdur
Hürşid ufuğda göstericek şubḡāh rū
- 3- Ruḡsār-ı zerdi ḡāke bulaşmış benüm gibi
Beñzer ayağı toprağına sürdi mäh rū
- 4- Bürc-i şerefden¹¹⁰ aḡter-i baḡtum ʔülü' ider
Gösterse yār manzaradan gāh gāh rū
- 5- Kūyuñ yolında Bāḡi-i üftāde var iken
ḡayfā o keff-i pāye süre ḡāk-rāh rū

41b

72

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Cānā şafağda şanma ʔülü' itdi mäh-ı nev
Yağdı cihānı 'aşkuñ odı çığdı bir 'alev
- 2- Destār-ı ḡāce ḡırça-i şūfi ridā-yı şeyḡ
Devr-i lebüñde meykedelerde yatur girev
- 3- ʔutdı çemende nāle-i bülbül cihānı lik
Gülde ne çāre olmasa gūş-ı suḡān-şinev

¹⁰⁹ 1a:āfitāb-ı ʔal' at:B.D: āfitāb-tal

¹¹⁰ 4a:Bürc-i şerefden:B.D.:bürc-i şerefde

4- Öykündügi 'çün işigüñe ey şeh-i cihān
Dağı ne kulplar tağa eflāke māh-ı nev

5- Bāķī çek imdi cām-ı ğam-ı bezm-i fūrķatin
Kim didi saña yār gibi bī-vef āyı sev

42a

73

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

1- Sīneye çekmege bir serv-i dil- ārām olsa
Ser-keş olmasa iñen ' aşıkına rām olsa

2- Biz dağı kâ 'ilüz inşāfa dilā būs u kenār
Her gün olmazsa¹¹¹ hele bāri her aḡşam olsa

3- Mevsim-i gülde n 'olur medrese vü mescidden
Leb-i cūy u leb-i cānān u leb-i cām olsa

4- Künc-i mey-ḡāne ile gülşen-i meclis¹¹² birdür
Sāķī-i lāle -' izār u mey-i gül-fām olsa

5- Terk iderdi mey ü maḡbūb hevāsın Bāķī
Cānda şabr u dil-i āvārede ārām olsa

¹¹¹ 2b:olmazsa:B.D.:olmasa

¹¹² 4a:gülşen-i meclis:B.D.:gūşe-i gülşen

42b

74

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Lebüñi āl ile öpmiş ola mı peymāne
İçeyin ölmez isem kıanını kıana kıana
- 2- Nüş-ı cām eyler iken meclis-i mestān içre
Lebüñ ol hālet ile girmemek olmaz kıana
- 3- Bezm-i meydür güzelüm kıan ola şāyed arada
Çekmesün hānçerini ğamzelerüñ mestāne
- 4- Rāzumı nāle ile 'āleme fāş eyledi dil¹¹³
Bizi rüsvāy-ı cihān eyledi bir dīvāne
- 5- 'Ayş u 'işret demidür çekme ğam-ı devrānı
Bākıyā gel berü sāğar çekelüm rindāne

43a

75

Me' ūlü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Mestāne düşmişin bu gice sāğar üstine
Sāķi-i bezm didi yüzün güller üstine
- 2- Peykān-ı düst kıala diyü zaħm-ı sinede
Görseñ nihāl-i tiri nice ditrer üstine
- 3- Tırrañdan indi ğamzeñe cān-bāz-ı dil yine
Çenberden atdı kendüsini hānçer üstine

¹¹³ 4a:Eyledi dil:B.D.:etdi gönül

4- Lāyık budur ki vaşf-ı ruḥuñ mihr-i āsmān
Altun alemler yaza meh-i enver stine

5- Nūşin lebinde ḥaṭṭımı kim grse Bāıyā
Şirīnlik yazıldı şanur şeker stine

43b

76

Fe' ilātūn/ Fe' ilātūn/ Fe' ilātūn/ Fe' ilūn
(Fā' ilātūn) (Fa' lūn)

- 1- āmeti vaşfını 'arz eylediler Tūbāya
Ser-fürū eyledi ol serv-i sehī-bālāya
- 2- Var ise turra-i müşgīnūñññ āşiftesidür
Bī-sebeb düşmedi āhū-yı Huten şahrāya
- 3- Nāzenīnā daḥı sen tıfl iken Allāh bilür
Seni emzürmege ne canlar eritdi dāye
- 4- Pençe-i mihri burarsa n'ola ḥüsniyle o māh
Beñzer engüştü hilāle kefi desti aya
- 5- Kemer eylerdi olın ince bilūñe Bāı
Girmese ḥançer-i ḥūn-rizūñ eger araya¹¹⁴

¹¹⁴ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

44a

77

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün) (Fa' lün)

- 1- Gülşen isterseñ işte mey-hāne
Gül-i ḥandān gerekse peymāne
- 2- Ṭālib-i şem' -i vaşl olunca kişi
Oda yanmağdan aña pervāne
- 3- Ḥāk-i rāh olduğum görüp ayağın
Yirlere başmaz oldu cānāne
- 4- Süm-i esbine ruḥ süren o şehüñ
'Arşa-i dehre¹¹⁵ oldu ferzāne
- 5- Bākıyā tarz-ı şî' r böyle gerek
Hem zarīfāne hem levendāne¹¹⁶

44b

78

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün) (Fa' lün)

- 1- Nem-i eşkümlle gönül dāğı dem-ā-dem tāze
Gül-i ruḥsāruñ ile gülşen-i 'ālem tāze
- 2- Tāzeler derd-i dili miḥnet-i eyyām-ı firāk
Dāğın abdāluñ ider mäh-ı Muḥarrem tāze

¹¹⁵ 5b:Dehre:B.D.:dehrde

¹¹⁶ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

- 3- Rūz-ı hecrinde güler dāne-i eşküm göricek
Berg-i güldür ki tutar çatre-i şeb-nem tāze
- 4- Sīneden kan bulaşık penbe-i dāğum kopıcağ
Şimdi kopmuş gül-i rengine döner tam tāze
- 5- Olıcağ hūb gönül virmege ʿirfān ehli
Şiʿr-i Bāķī gibi hem şūh gerek hem tāze

45a

79

Mefāʿ ilün/ Mefāʿ ilün/ Feʿ ülün

- 1- Lebūñden lezzet-i şekker şikeste
Sözūñden kıymet-i gevher şikeste
- 2- O çeşm-i nā-tevān-ı zülf¹¹⁷ elinden
Gönüller haste hātırlar şikeste
- 3- Ruḥ-ı zībāsı bir genc-i güşāde
Kemend-i zülfī mār-ı ser-şikeste
- 4- Ğamuñdan şūret-i Erjeng bī-hūş
Firākuñdan büt-i Āzer şikeste
- 5- Belī bezm ehli bī-hūş olsa Bāķī
Olur mey rīhte sāğar şikeste¹¹⁸

¹¹⁷ 2a:nā-tevān-ı zülf:B.D.: nā-tevān u zülf

¹¹⁸ Gazel B.D.'nda 6 beyittir.

45b

80

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün)

(Fa' lün)

- 1- Devlet el virse yüzün gördüğüm eyyām olsa
Merḥabā eylesem ol şūḥ ile bayram olsa
- 2- Olıcaḡ yār gibi dil-ber-i şīrīn-ḥarekāt
Teni pālūde-i ter gözleri bādām olsa
- 3- Gül gibi bāde-i rengīne ne ibrām gerek
Zāhidūñ ḡanın içerdüm eger ibrām olsa
- 4- Ḥasret-i ḡaddūñ ile ḡanlı elifler çeksem
Sīnede her biri bir serv-i gül-endām olsa
- 5- Bāḡıyā ' ayş-ı bahār eyler idük meclisde
Sāḡī-i lāle-' ızār u mey-i gül-fām olsa

46a

81

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün)

(Fa' lün)

- 1- Müstedām ola fenā kūyınūñ evbāşları
Kim olur bir biri yolında fidā başları
- 2- ' Arşa-i ' aşḡda gör Ḥazret-i Mevlānāyı
Ṭırmayup daḡı döner üstine yoldaşları
- 3- Dehri bir āḡ-ı seḡergehleri ber-bād eyler
' Ālemi seyle virür gözlerinūñ yaşları

- 4- Gözüme hāk ile yeksān görünür dürr ü güher
Hāke yaş dökse kaçan çeşm-i güher-pāşları
- 5- Ğarażı bu ki fenā meykedesinde Bāķī
Қıla müjgānını cārüb ola ferrāşları¹¹⁹

46b

82

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün
(Fā' ilātün) (Fa' lün)

- 1- Sīne gencīnesini hānçer-i cānān deldi
Bu gün ol şūh-ı dil- ārā yine bir kān deldi
- 2- Müje-i dīde-i pür-nem gibi ter-dest olmaz
Yine bir demde nice la' l-i Bedaḥşān deldi
- 3- Cān ğam-ı ğamzeñ ile maḥbes-i tenden çıķdı
Şanki bir dem maḥbūs¹²⁰ idi zindān deldi
- 4- Tīrünüñ ey қаşı yā manķıra geçmez sa' yı
Sīnemüñ dāğını ol hānçer-i bürrān deldi
- 5- Bāķıyā bezm-i belāda neye döndük görseñ
Nāy-veş bağrumuzı nāle vü efgān deldi

¹¹⁹ Gazel B.D.'nda 7 beyittir.

¹²⁰ 3b:bir dem maḥbūs:B.D.: merdüm-i maḥbūs

47a

83

Mef'ülü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Beñzetediler o māha diyü mihr-i enveri
Biri birine koydı figānum felekleri
- 2- Çekdi çevürdi sāķī-i meclis piyāleyi
Āl ile öpdi diyü leb-i la' l-i dil-beri
- 3- ' Āşık güşāde-meşreb olur cām-ı mey gibi
Hem-dem idinse kendüsine tañ mı sāğarı
- 4- Yārin¹²¹ raķībi gibi iti görmedüm daħı
Olmaya gerçi eşk-i revānum gibi ceri¹²²
- 5- Bāķī şarīr-i kilk-i bedāyi' -nigārdur
Şeh-bāz-ı dest-i kudretümün¹²³ şīt-i şeh-peri

47b

84

Fā' ilätün/ Fā' ilätün/ Fā' ilätün/ Fā' ilün

- 1- Tutsa cām-ı bāde-i gül-günı verd-i ter gibi
Sā' id-i sāķī olur şāħ-ı gül-i aħmer gibi
- 2- Sāķıyā ' aķs-i ' izāruñdan fūrüg-ı cām-ı mey
Rūşen eyler bezmi hūrşīd-i ziyā-güster gibi

¹²¹ 4a: yarin: B.D. : yanın

¹²² 4b: ceri: B.D. : çeri

¹²³ 5b: kudretümün: B.D.: fikretümün

- 3- Mürğ-i cānı şöyle beñzer itmek isterler şikār
Ol kıara gözler süzildi iki şahinler gibi
- 4- Cūy-bār-ı eşküm içre çihre-i zerdüm benüm
Görinür āb-ı revān içinde nīlüfer gibi
- 5- Şad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāğda
Bir gül-i bī-hār açılmaz Bākıyā sāğar gibi

48a

85

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün
(Fā' ilātün) (Fa' lün)

- 1- Sīne dāğın görüp ol ğonca-dehen lāle gibi
Bir avuç kıanuma girmek diledi jāle gibi
- 2- Ża' fđan şöyle ğam-ı ' aşkı ile nā-peydāyem
Ki hemān şīt u şadām işidilür nāle gibi
- 3- Seg raķībe nic' olur göstereyin ölmez isem
Dehen-i yāre uyuzlanmağı tebhāle gibi
- 4- Umarım¹²⁴ kevkeb-i baħtum ire burc-i şerefe
Sīneye ol meh-i tābānı çekem hāle gibi
- 5- Dil-i Bākī¹²⁵ ser-i zülfüñün¹²⁶ elinden cānā
Çeküben hışm ile çeşm-i siyehüñ ala gibi

¹²⁴4a:Umarım:B.D. :Umarım

¹²⁵ 5a:Dil-i Bākī :B.D.: Dil-i Bākīyi

¹²⁶ 5a:ser-i zülfüñün:B.D.: ser-i zülfüñ

48b

86

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün)

(Fa' lün)

- 1- Çıksa eflāke n'ola āteş-i āhum şereri
Çarḥdur encüm-i seyyārenüñ ey mäh yiri
- 2- Şem' dan süfresidür hāle degüldür görünen¹²⁷
Çodılar encümen-i 'aşka çerāğ-ı kameri
- 3- Gerçi şevk ehli geçer şem'-i şeb-efrüz ammā
Şevk pervānededür oda¹²⁸ yaqar bāl ü peri
- 4- Gözüme 'ālemi göstermez idüm nergis-vār
Şaḥn-ı gül-şende alaydum elüme cām-ı zeri
- 5- Lebine öykünür ol ḥusrev-i şirīn-dehenüñ
Bākıyā halk' aceb mi mezelense şekeri

49a

87

Mef' ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe' ülün

- 1- Ḥōş geldi bana mey-gedenüñ āb u hevāsı
Va'llāhi güzel yirde yapılmış yıķılası
- 2- Gitmez o mehüñ rā gibi ḥançer kemerinden
Üftādelerin öldürür āh işte burası
- 3- Zibā yaraşur ḥil' at-i nāz ol boyı serve

¹²⁷2a:görünen:B.D.görinen

¹²⁸3b:oda:B.D.: k'oda

İki kolumu kılsam aña bil tolaması

4- Diğkatler ile seyr iderüz yâri ser-â-pâ
Görmez mi idük biz de eger olsa vefâsı

5- Meddâh olalı çeşm-i gâzâlâneñne Bâķī
Öğrendi gâzel tarzını Rûmun şu' arâsı¹²⁹

49b

88

Mefâ' ilün/ Fe' ilâtün/ Mefâ' ilün/ Fe' ilün

(Fa' lün)

- 1- Esirgemek gerege ' aşık-ı dil-fiğârı¹³⁰
'Ale'l-ıuşuş ki bir bî-vefâ ola yâri
- 2- Göñüllerini cihân halkınuñ senüñ ' aşkuñ
Akıtdı kendüye deryâ niteki enhârı
- 3- Ne derd-i hecri¹³¹ bilürsin ne miñnet-i hecri
Hey âfet-i dil ü cân qadr-i hüsni bil bâri
- 4- Çemende jāle durur şanma bülbül-i şeydâ
Şuladı eşk ile şahn-ı sarây-ı gül-zârı
- 5- Hemîşe kâmet-i bālânı vaşf ider Bâķī
Bülend-mertebe olsa ' aceb mi eş'ârı

¹²⁹ Gâzel B.D.'nda 7 beyittir.

¹³⁰ 1a:dil-fiğâr:B.D.: dil-efgân

¹³¹ 3a:Derd-i hecri:B.D. :Derd-i aşkı

50a

89

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün
(Fā' ilātün) (Fa' lün)

- 1- Baña ebrū-yı rüy-ı cānānī
Bülbüle gūşe-i gülistānī
- 2- Menzil-i māhdur ḥam-ı zülfi
Maṭla' -ı mihrdür girībānı
- 3- Sībdür ğabğabı ruḥı nārenc
Leb-i rengīni la' l-i rummānī
- 4- Ah kim düşdi nā-gehān göñlüm
Göricek ol çeh-i zenaḥdānı
- 5- Mā'ıl ol 'ayş u nūşa ey Bākī
Bī-vefādur çü 'ālem-i fānī¹³²

50b

90

Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- 'Aşkuñ hevāsı esdi nesīm-i seḥer gibi
Eşküñ dökildi pāyüñe gül-berg-i ter gibi
- 2- Bend-i belā-yı zülfüñ ile künc-i ğamda dil
Zencirlerle bağlu yatur şir-i ner gibi
- 3- Haṭṭ-ı 'izāri¹³³ geh görünür gah olur nihān

¹³² Gazel B.D'nda 7 beyittir.

Çıkmaz beyāza baḥş-i kazā vü ḳader gibi

- 4- Ser-rişte-i vişāl dahı girmede ele
Bağrum delindi hecr ile dürr ü güher gibi
- 5- Bākī ‘acüz-ı dehre zebün olma key şaḳın
Merdāne baş ayağünü meydāne er gibi

51a

91

Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilün

(Fā‘ ilātün)

(Fa‘ lün)

- 1- Var iken ḥançerinüñ ‘āşıḳa dil-dārlığı
Ĝam degül eylese peykānı dil- āzārlığı
- 2- Dili dil-dār¹³⁴ yapar ağyār yıkılsun gitsün
Gelmesün görmeyelüm kendüye mi‘ mārlığı
- 3- ‘Aşḳa Maşşūr eger olmasa fermān-berdār
İhtiyār itmez idi kendüye ber-dārlığı
- 4- Virelüm cānı dilā būs-ı dehān-ı yāre
‘Āḳıbet yokluğa¹³⁵ tebdil iderüz varlığı
- 5- Zer-ger-i kāmilidür şan‘ at-ı şi‘ rüñ Bākī
Nic ‘olur gel berü seyr eyle ḳalem-kārlığı¹³⁶

¹³³ 3a:Haṭṭ-ı ‘ızar:B.D. :Ḥaṭṭ-ı ‘ışar

¹³⁴ 2a:Dil-dar:B.D.:dil-ber

¹³⁵ 5b:yokluga:B.D.:yokluga

¹³⁶ Gazel B.D.’nda 7 beyittir.

51b

92

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün)

(Fa' lün)

- 1- Sākıyā qalmaz imiş çünki bu şöhet bākī
Mey-i gül-gün içelüm bāde-i cennet bākī
- 2- H̄ābda almış idüm būs-ı leb-i cānānı
Cān dimāğında bugün dağı¹³⁷ o lezzet bākī
- 3- Beni öldürdi firākuñ meded ey dōst yitiş
Hele bir pāre dağı tende Һarāret bākī
- 4- Ağlamazdum bu kadar zār u zebün olduğuma
Kalsa bir pāre gamuñ çekmege Һākat bākī
- 5- Bākī ölsün yoluna pādişehüm sen sağ ol
Baht pāyende Һudā yār sa' ādet bākī

Zātī

52a

93

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Murğ-ı zerrīn-per zümürrüd-āşiyān lü 'lü ' -ğidā
Bāl açub uçmağ diler her şubh kūyuñdan yaña
- 2- Su gibi Һan içmede ' ışık olsun ey meh¹³⁸ çeşmüñe
MerҺabāsuz dil-rübālarda selām olsun saña

¹³⁷ 2b:bugün dağı:B.D.:dağı şimdi

¹³⁸ 2a:meh:Z.D. :şeh

- 3- Ben ğubārın¹³⁹ gördi kūyında o ħaṭṭ-ı ʿanberin¹⁴⁰
Didi miskīn ḳanḳı yıller esdi geldün bu yana
- 4- Ey dūr-i yek-dāne baḥr öykündüġiçün¹⁴¹ eşküme
Göm gök itdi yüzini kef urmadan bād-ı şabā
- 5- Ṭālibūñ dāʾim türāb-ı rāh-ı kūy-ı dil-rübā
İşini¹⁴² altun ider cevher degül mi Zātīyā

52b

94

Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilün

- 1- Her nişān-ı pāy-i seg kūyuñda bir güldür bana
İtlerüñ āvāzesi feryād-ı bülbüldür bana
- 2- Meskenüm bāġ-ı cünün bir bülbül-i şūrīdeyem
Dōstlar āvāze-i zencīr ġulġuldür bana
- 3- Manzar-ı ḳaşr-ı belāya ḳonmış iki gözlerüm
Bu sıfāl-i serde iki ter ḳaranfüldür bana
- 4- ʿArş ḫaḳḳı sensüz altında bu aṭlas çāderüñ
Aṭlas-ı zer-beft geysen bir siyeh çuldur bana
- 5- Sāye-veş yanınca sürünmekden oldı ten siyāh
Dimedüñ ey ḫāʿce Zātī bir siyeh ḳuldur bana¹⁴³

¹³⁹ 3a:ġubārın:Z.D. :ġubārı

¹⁴⁰ 3a:ħaṭṭ-ı ʿanberin:Z.D. :ħaṭṭı ʿanberin

¹⁴¹ 4a:öykündüġiçün:Z.D. :öykündüġi için

¹⁴² 5b:İşini:Z.D. :Rüyını

¹⁴³ Gazel Z.D.'nda 7 beyittir.

53a

95

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Pā-bürehne hāke başmıŝsın adem ey āfitāb
Yine gökde istediğın yirde bulmıŝdur türāb
- 2- Derd-i ıŝka derd ile Ferhād dermān istedi
Merg irişdi tiŝenüñ aña zebānından cevāb
- 3- Taşra kaldum al' a-i ŝādī apusın yaptı ğam
Gönlümi bir seng-dil yıdı ati hālüm harāb
- 4- Ol vefāsuz yār için bir pāre efgān ideyin¹⁴⁴
Ey ecel billāhi luf it eyleme bir dem ŝitāb
- 5- Āh-ı Zātī ğayretinden şuya boğıldı¹⁴⁵ ŝabā
Bir gümüşden türbe yaptı üstine anuñ habāb¹⁴⁶

53b

96

Mef' ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe' ülün

- 1- aldum nice gün derd ile abl-ı ğam u minet
Al sen de vefā sāzın ele¹⁴⁷ كا بنو بت
- 2- Bī-hüş oluban düşmişin uğrayıca ol yār
Gören beni dimiş ki buna uğramıŝ āfet

¹⁴⁴ 4a: Ol vefāsuz yār için bir pāre efgān ideyin:Z.D. :Bu vefāsuz ömr için derd ile efgān idelüm

¹⁴⁵ 5a:boğıldı:Z.D. :boğındı

¹⁴⁶ Gazel Z.D.'nda 7 beyittir.

¹⁴⁷ 1b: كار بنو بت :Z.D. كا بنو بت

- 3- Def sîne-vü-ney nâle tolu iki kabağum
Ben mest-i mey-i 'ışka çıkubdur yine şöhet
- 4- Bir dürr-i girân-māye firâkına mı düşdün
Gözün yaşı turmaz nedür ey baır bu hâlet
- 5- Zülfüñle lebün Zâtî'yi dîvâne idelden
Zencire çeküb göz yaşı virür aña şerbet

54a

97

Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün

- 1- Faşl-ı güldür seyr-i bāğ it turma ey nāzüg-mizāc
Şerbet-i engür ile derd ü ğama¹⁴⁸ eyle 'ilāc
- 2- Leşker-i ezhār çıkmış tahta geçmiş şāh-ı gül¹⁴⁹
Bāğlar bāğ-ı İrem'den yine almışlar ħarāc
- 3- Baş açuğ lā'übālî olacak demdür yine
Gül budağı āşiyān-ı bülbüli idindi tāc
- 4- Çık bucağdan seyr-i bāğ it şāfi mey iç şôfiyā
Çomadılar bāğlar bāğ-ı cināna ihtiyāc
- 5- Cām-ı meyden feyz-i Hağ Zâtî kesilmez hağ bu kim¹⁵⁰
Pertev-i ħôrşide māni' olımaz hergiz zücāc

¹⁴⁸ 1b:derd ü ğama:Z.D. :derd-i ğama

¹⁴⁹ 2a:şāh-ı gül:Z.D. : şāh-ı gül

¹⁵⁰ 5a:bu kim:Z.D. .budur

54b

98

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ülün

1- Ğulām-ı kāmētüñdür serv-i āzād¹⁵¹

(Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün)

Keremi baħrine ğarķ oldu dirīġā her yād

2- Fürķatüñ zehri benüm cānumı acıtdı yine

Ey ŧeker-leb umaram¹⁵² ŧehd-i viŧālüñ ide dād

3- Belüñüñ ŧöyle za' if itdi hevāsı beni kim

Ķıl ķadar kimse vücūdum ğöremez nite ki yād¹⁵³

4- Geldi ğam-ħāneme ŧādī-lıġımı aldı ğamuñ

Gel ŧehā anı helāk eyle ve eyle beni ŧād

5- Anı yüz ' izzet ile iller eyler el üstine tutar

Kim ki ħātem gibi Zātī ķazanursa eyü ad¹⁵⁴

55a

99

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

1- Āŧināsın ğamı baħrinde o ŧāh itmedi yād

Keremi baħrine ğarķ oldu dirīġā her yād¹⁵⁵

(Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ülün)

¹⁵¹ 1a: Z.D.'nda mecmu'adaki 99 nolu ŧiirin ilk mısrası olarak ğeçer.

¹⁵² 2b:umaram:Z.D. :umarın

¹⁵³ 3b:yād:Z.D. :bād

¹⁵⁴ Z.D.'nı incelediġimizde mecmu'adaki 98 nolu gazelin 1. mısrasının aynı vezinli devamının 2a'dan itibaren 99 nolu gazelin içinde yer aldıġını ğörürüz.

¹⁵⁵ 1b:98 nolu ŧiirde tekrar ğeçer.

- 2- Felekden yücerekdür bürc-i hüsnüñ
Nice irsün saña ey mäh feryād
- 3- Esen ol ey şabā kim bu dimāğa
Getürdüñ bŷy-ı zŷlfin āferin bād
- 4- Cevāb-ı merg geldi tışesinden
Devā sorduğda derd-i ʿışğa Ferhād
- 5- Virübdür hāne-i ʿaşkı¹⁵⁶ harāba
Şu kim Zātī urubdur ʿışğa bünyād¹⁵⁷

55b

100

Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilün

- 1- Nʾolduñ inlersin felek her-cāyī cānānuñ mı var
Seyr ider her menzili bir mäh-ı tābānuñ mı var
- 2- Beñzüñi ey büstān faşl-ı hazān mı zerd¹⁵⁸
Yoksa başı taşra bir serv-i hırāmānuñ mı var
- 3- Ağlayub feryād idersin her nefes ey ʿandelib
Hār ile hem-sāye olmuş verd-i handānuñ mı var
- 4- Yoluña cānum fedā¹⁵⁹ itsem gerek cānā didüm
Yüzüme biñ hışm ile bakdı didi cānuñ mı var
- 5- Zŷlf-i dil-ber gibi ey Zātī perişānsın yine

¹⁵⁶ 5a:hāne-i ʿaşkı:Z.D. :hāne-i ʿaşkı

¹⁵⁷ Z.D'ni incelediğimizde mecmuʿadaki 99 nolu gazelin 1. beytinin aynı vezinli devamının 1b'den itibaren 98 nolu gazelin içinde yer aldığını görürüz.

¹⁵⁸ 2a:faşl-ı hazān mı zerd:Z.D. :faşl-ı hazān mı itdi zerd

¹⁵⁹ 4a:fedā:Z.D. :revān

Cevri bî-ḥad yoksa bir yār-ı perî-şānuñ mı var

56a

101

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Dem-be-dem seyl-āb-veş eşk-i revānum çağlar
Dögünüb taşlarla ağlar ḥālüme ırmağlar
- 2- Görünen taşlar başında ebr-i bārān¹⁶⁰ şanmañuz
Tağlar saçın çözüb ben ḥasta için ağlar
- 3- Sīne¹⁶¹ ta' līm-ḥānesine at berü gel tīrūñi¹⁶²
Ey kemān-ebrü senüñçün ṭablalardur dāğlar
- 4- Cān çıkardı maḥbes-i tenden kemend-i hecr ile
Līk zincīr-i ümīd¹⁶³-i vaşl-ı dil-ber bağlar
- 5- Zātīyā Ferḥād için taşlarda feryād eylesem¹⁶⁴
İşidüb feryādumı gögsin geçürdi taşlar

56b

102

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Dilden artuḫ guşşanuñ yā Rab mekānı yoḫ mıdur
‘ Āşıkun ‘ ālemde baḥt-ı kāmranı¹⁶⁵ yoḫ mıdur

¹⁶⁰ 2a:ebr-i bārān:Z.D. :ebr-ü bārān

¹⁶¹ 3a:Sīne:Z.D. :Sīnemüñ

¹⁶² 3a:at berü gel tīrūñi:Z.D. :at gel tīrūñi

¹⁶³ 4b:ümīd:Z.D.:ümiz

¹⁶⁴ 5a:eylesem:Z.D. :eyledüm

¹⁶⁵ 1b:‘ Āşıkun ‘ ālemde baḥt-ı kāmranı:Z.D. :‘ Āşıka ‘ ālemde baḥt-ü kāmranı

- 2- Dört yanum derd ü qahr ü miḥnet ü ğam aldı āh
Yoḡsa¹⁶⁶ bir dem dūnyede rāḥat zemānı yoḡ mıdur
- 3- Cānın alub irgürürsin rūz-ı vaşla ʿ ālemi
Yoḡsa ben dil-ḥastenüñ ʿ ālemde cānı yoḡ mıdur
- 4- Ağır altun deger ḥāk-i rehüñ ḥıfz itmege
Çeşmümüñ ʿ aynum gümüşden sürme-dānı yoḡ mıdur
- 5- Ğoncaya gel ağzuma öykünme var açıl dimez
Zātīyā ol gül-ruḥuñ yoḡsa dehānı yoḡ mıdur¹⁶⁷

57a

103

Mefʿ ülü/ Fāʿ ilātü/ Mefāʿ ilü/ Fāʿ ilün

- 1- Tuysun qapusına giceler varduĝum o yār
Qandil-i ṭālīʿ üm kerem it yā İlāh uyar
- 2- Dem dem fiĝānlar eyler isem ney gibi nola
Tig-ı cefā ile yüregüm ol nigār oyar
- 3- Seyl itdi ĝayrılar yoluna göz yaşın diyü¹⁶⁸
Zulm ile gör ki yıqdı benüm üstüme o yār
- 4- Aʿ dā söziyle ḥoş meleke buldı cevrde
Şeyṭāna dōstlar o melek-ḥū niçün uyar
- 5- Zātīnüñ eyle yaralamazduñ derūnını

¹⁶⁶ 2b:Yoḡsa:Z.D. :Yoḡsa

¹⁶⁷ Gazel Z.D.'nda 7 beyittir.

¹⁶⁸ 3a:yoluna göz yaşın diyü:Z.D. :yolına yaşını diyü

Şemşir-i cevri ile yüregüm ger dise o yâr

57b

104

Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün

- 1- Güşına bir cevher¹⁶⁹ -i yek-dâne taqdı ol nigâr
Oldılar güyâ ki hem-pehlü Süheyl-ü-Nev Bahâr
- 2- Zöhredür yâruñ binâgüşında ol dür güyiyâ
Şubha karşı gün toğusından olubdur âşikâr
- 3- Boynına kulağına şalındılar ol âfetüñ
Görelî¹⁷⁰ öldür diyu ol ' anberîne güş-vâr
- 4- Arasında zülf-i dil-dâruñ ol gevheri¹⁷¹
Berķ urur şandum siyâh ebr içre tâb-dâr¹⁷²
- 5- Dür degül ol Zâtîyâ nazm-ı güher-bâruñ senüñ
Güşına dest-i kabül ile taķubdur ol nigâr

58a

105

Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Fe' ülün

- 1- Senüñ kaşuñ gibi bir yâ kırılmaz
Benüm gönülüm gibi naķcîr urılmaz

¹⁶⁹ 1a:cevher:Z.D. :gevher

¹⁷⁰ 3b:görelî:Z.D. :göreni

¹⁷¹ 4a:zülf-i dil-dâruñ ol gevheri:Z.D. : zülf-i dil-dâruñ görüb ol gevheri

¹⁷² 4b:içre tâb-dâr:Z.D. :içre berķ-i tâb-dâr

- 2- N'ola anum y zine alsa t gu n
Bulanmayınca c n  u tırılmaz
- 3- Did m ni n ra bi oqlamazsın
Didi yaın ni n k rd r urılmaz
- 4- Keser baın kim emsem dirse la' lin
Kesil r balar anlar orılmaz
- 5- Niz m  g rse bu eby t-1 penci
Deyeydi Z tiy  pene n burılmaz

58b

106

F ' il t n/ F ' il t n/ F ' il t n/ F ' il n

- 1- Mest-i c m-1 n z olub yatmı g nede uyumu
Anu n n¹⁷³ em-i mam run sen n ayru imi
- 2- Bauma¹⁷⁴ ta ursa add m¹⁷⁵ alka id b nola y r
Baumuzda ol biz m atem gibi yazu imi
- 3- G ncanu n azın okub g lende bir n z g didi
Mest olan y ru n ar b-1 leblerinden b  imi
- 4- G zlerinden mekre urarsın aın ey ir-i dil
G fil olma sir ile olmu iki  h  imi
- 5-  k-i r hu n sildi g zden t t sirik-i Z tiyi
S rme-i g zden¹⁷⁶ siler g yetde c st uru imi

¹⁷³ 1b:Anu n n:Z.D. :Anu n i n

¹⁷⁴ 2a:Bauma:Z.D. :Bauna

¹⁷⁵ 2a:add m:Z.D. :add m

59a

107

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Maḥabbet taḥtını ' arş-ı mu' allādan yuca kurduk
Melāmet tācını geydük geçüb şāhāne oturduk
- 2- Maḥabbet milketinde bir şeh-i mālik-riķāb olduk
Ser-ā-ser tākāt ü ' aql ü qarāruñ boynını urduk
- 3- Bizümle nāle kılmakda ne kuşdur baḥş ider bülbül
Bu gülşende niçe¹⁷⁷ anuñ gibi bozyüri uçurduk
- 4- Leb-i şirününün ey ḥusrevüm hemşiresi çıkdı
Meyün keyfiyyet-i aşlın¹⁷⁸ bu gün mey-ḥāneden¹⁷⁹ şorduk
- 5- Nizāmī Ḥamsesiyle bir peleng-i kūh-ı nazm idi
Bu gün beş beyt ile Zātī biz anuñ pençesin burduk

59b

108

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Her gice bir cāyi rūşen eylemekdür himmetün
Meh gibi her-cāyisin bildük senün māhiyyetün
- 2- Ey kamer her-cāyilukdan şöyle şevkuñ var senün

¹⁷⁶ 5b:Sürme-i gözden:Z.D. :Sürmeyi gözden

¹⁷⁷ 3b:niçe:Z.D. :hezār

¹⁷⁸ 4b:keyfiyyet-i aşlın:Z.D. :keyfiyeti aşlın

¹⁷⁹ 4b:mey-ḥāneden:Z.D. :mey-ḥānede

Şem‘ i olurduñ elüñden gelse her cem‘ iyyetüñ

- 3- Dôstum ehl-i vilâyet itse bârî Hâk seni
‘ Ālemi bir demde seyrân eylemekdür himmetüñ
- 4- Almazam Āb-ı Hâyât olursa destüñden ayak
Geçdük andan fâriğ ol tutdı ħalilüm ni‘ metüñ
- 5- Minnet itme öldürürsün Zātî bir gün diyü¹⁸⁰
Fürkat anı öldürür yanuñda tursun minnetüñ

60a

109

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Fe‘ ülün

- 1- Dilā şemşîr-i āhı çarĥa tutduñ
‘ Adünuñ fırsatın Allāh ki gütdüñ¹⁸¹
- 2- Görüb bu ħâli segler didi veh vah¹⁸²
Ķapuñda it raķîbi ĥôş ulutduñ
- 3- Ķanı ol ‘ ahd ü peymân hey kıyâmet
Bizümle ĥaşr olmağı unutduñ
- 4- Ķatında zülf-i yāruñ añma miski¹⁸³
Yüri ey tâcir-i Ķîn şat Ķokutduñ
- 5- Fezā-yı ‘ ışķ şeh-bāzı geçersin
Diye¹⁸⁴ billāh ey Zātî ne tutduñ¹⁸⁵

¹⁸⁰ 5a:öldürürsün Zātî bir gün diyü:Z.D. :tiğüñ ile Zātîyi öldürmeğı

¹⁸¹ 1b:ki gütdüñ:Z.D. :gözetdüñ

¹⁸² 2a:veh vah:Z.D. :veh veh

¹⁸³ 4a:anma miski:Z.D. :añmamağı

¹⁸⁴ 5b:Diye:Z.D. :Di’ e

60b

110

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Didüm ey cān gözünüñ hastasıyam lāğ degül
Ol tabīb-i dil ü cān didi bu da sağ degül
- 2- Bir kıyāmet koparam āh ile raḥm itmez iseñ
Āsumān yarıla yir yir güzelüm tağ degül
- 3- İşıgüñden beni ırmağa ' adū qaşd ideli
Gözümüñ yaşı benüm şanma ki ırmağ degül
- 4- Kārbān-ı gamuñ āteş kodı anuñ yiridür
Menzil-i sīnede cānā görünen dāğ degül
- 5- Ğonca-i qalbümü ol ' arızı gül olmayıcağ
Zātiyā gülşen-i cennet içimüz bāğ degül

61a

111

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- ' Adū-yi zāğ elinden bir tezerv-i şīve-kār aldum
Daḥi ben şāh-bāz-ı ' ışq olaldan bir şikār aldum
- 2- Yine bürc-i bedenden cān sevincünden¹⁸⁶ çıka yazdı
Nigāruñ gönline girdüm demürden bir hişār aldum
- 3- Şarub pehlüye tīguñ zaḥmını şöyle şafā sürdüm
Şanasın yanuma bir serv-ķāmet gül' izār aldum

¹⁸⁵ Gazel Z.D.'nda 7 beyittir.

¹⁸⁶ 2a:sevincünden:Z.D. :sevincümden

- 4- Melāḥat¹⁸⁷ mülkini açdum ser-ā-ser tîğ-i āhumla
Bu gün ben pādişāh-ı mülk-i ʿ işkam bir diyār aldum
- 5- Nūḫūd-ı şabr ü dil virdüm metāʿ -ı derdine yāruñ
Görenler Zātiyā cānlar virür bir yādigār aldum

61b

112

Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilün

- 1- Zaḥmete girmeñ ʿ ilāc itmeñ baña şimden geru
Derdüme ölmekden özge yoḫ devā şimden geru
- 2- Āḫiret ḥaḫḫın ḥelāl itsün ḥarāmī gözlerüñ
Dünyede dirlik ḥarām oldı baña şimden geru
- 3- Dōst uydı düşmana terk itdi ben dil-ḥasteyi
Ey ecel luḫf eyle gel bizden yaña şimden geru
- 4- Ey felek bir cām-ı zehr-ālūde şundı ğam baña
Anı ben nūş eyledüm yā hū saña şimden geru
- 5- Ten ḥişārın ser-be-ser virdi fenāya ceş-i ğam
Riḫlet it şehr-i beḫāya Zātiyā şimden geru

62a

113

Mef ʿülü/ Fāʿ ilātün/ Mef ʿülü/ Fāʿ ilātün

- 1- Göñlüm şaçuñda beste ḫapuñda cān şikeste

¹⁸⁷ 4a:Melāḥat:Z.D. :Melāmet

Bendeñdür ay¹⁸⁸ efendüm bunlar şikeste beste

- 2- Bu fānī mülke geldüm sen şāha ‘ aşık oldum
Olmasun ey tabībüm ğurbetde kimse ħaste
- 3- Ayaqladı bizi ğam ğāyet ayaqda kalduğ
Şunsa ayaklanurduğ sākī ayağı deste
- 4- Gör zāhidi ki cānā ‘ uşşāka ta‘ n idermiş
‘ Ākıl olan uyar mı billāhi hīç meste
- 5- Zātī kulum dimiş yār aduñ mübārek olsun
Ġāyetde t̄ali‘ üñ ħôş fālũñ bu gün ħuceste

62b

114

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilün

- 1- Āteş-i ħasret benüm kār itdüğini cānuma
Yana yana derd ile ‘ arz eylesem cānānuma
- 2- Hem-demüm sāyemdürür aḡşam olıcağ ol daḡı
Oğumazsam mūm ile ey māh gelmez yanuma
- 3- La‘ lüñi emsem didüm içürdi t̄ğ-i āb-dār
Ey gönül ben teşne nice şuşadum ḡanuma¹⁸⁹
- 4- Bu dilũñ bir yanı biryān oldu bir yanı kebāb
‘ Işğ odından yanayın saña gele bir yanuma

¹⁸⁸ 1b:ay:Z.D. :ey

¹⁸⁹ 3b:uşşadum ḡanuma:Z.D. :uşşadum gör ḡanuma

- 5- Eşk-i çeşminden ter eyler cismini yanam deyu
Kim nazār eylerse Zātī defter ü dīvānuma

63a

115

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Yāreler¹⁹⁰ ğamzeñ dil-i mecrūhı oğdur var ise
Halkı çeşmüñ öldürür imānı yoğdur var ise
- 2- Üstine ol milketüñ dā'im anuñçün nūr iner
Küşte-i zülfüñ senüñ mağribde çoğdur var ise
- 3- Ol nigāruñ şüretin göstermedi bir gün baña
Tālī'üm āyinesi ğāyet tonuğdur var ise
- 4- Hācetüm oldı kabül açdum der-i kaşruñ senüñ
Gök kapusı ey melek bu gün açuğdur var ise
- 5- Cān virür reşkinden ey Zātī işitdükçe revān
Her sözüñ ağıyāra bir demrenlü oğdur var ise

63b

116

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Şevk ile 'aşık ki āh u nāle-i şeb-gİR¹⁹¹ ide
Dūdını meh kubbeye kandiline zencİR ide
- 2- Çevresinde görünen hāle degül māh ol mehi

¹⁹⁰ 1a:Yāreler:Z.D. :Pāreler

¹⁹¹ 1a:nāle-i şeb-gİR:Z.D. :nāleyi şeb-gİR

Dā`ire çizmiş du`ā-yı nūr ile teşhīr ide

- 3- İşıgūñde kim ki varın terk idüb¹⁹² tecrīd ola
Ḥāzret-i `İsī gibi gökde mücerred yir ide
- 4- Mısr-ı ḥüsnūñ ḥ`ābda seyr itdüm ey Yūsuf-cemāl
Yā Rab ol seyrūñ kişi ḥāzın nice ta`bīr ide
- 5- Mihri anuñ māh-ı nev gibi beni pīr eyledi
İsterem Zātī Ḥudādan ol cuvānı pīr ide

64a

117

Fe`ilātün/ Fe`ilātün/ Fe`ilātün/ Fe`ilün

- 1- Yine kim şöḥbet-i gül itdi gülistānuñda
Var benefşe ḳoḳusu ḡonce-i ḥandānuñda
- 2- Çün¹⁹³ gice süze süze içmedūñ aḡyār ile çün
Bu süzülmeḳ nedür ol nergis-i mestānuñda
- 3- Kim ışırdı bu gice şevḳ ile ey meh görinür
Bir niçe şekl-i meh-i nev meh-i tābānuñda
- 4- Öper iken çün ışırmadılar ey ḡonce niçün
Gül-i şeftālū belürdi leb-i ḥandānuñda
- 5- Hey kıyāmet bu gice Zātī ile ḥaşr ol kim
Rūz-ı maḥşerde eli olmaya dāmānuñda¹⁹⁴

¹⁹² 3a: idüb: Z.D. :ide

¹⁹³ 2a: Çün: Z.D. :Dün

¹⁹⁴ Gazel Z.D.'nda 7 beyittir.

64b

118

Mef'ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü / Fe'ülün

- 1- Ol gonca yine hār raq̄ibiyle¹⁹⁵ şalındı
Nesrīn gibi anuñ-çüñ beñzüm¹⁹⁶ alındı
- 2- Ol kākül ü ol hālqa-i zer hālq-ı cihānı
Öldür deyu boynına qulağına şalındı
- 3- Cān naqdini çaldurduğı dil¹⁹⁷ muṭrib-i 'ı şqa
Söyleşdi def ü nāy qulağuma çalındı
- 4- Uğurlayuban göz dile virmişdi hayālūñ
Ol ğamze-i ğammāz¹⁹⁸ ucından o delindi
- 5- Zātī o güzel 'āşıkınuñ cānın alurmış
Cānuñ var ise sen daħi meydāna gel indi

65a

119

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Görmesem ol āfeti ḥasret helāk eyler beni
Ger görürsem vecd ile ḥayret helāk eyler beni
- 2- Hecre düşsem¹⁹⁹ kül ider eczāmı nār-ı ğuşşa āh
Vaşla irsem ḥālet-i vuşlat helāk eyler beni

¹⁹⁵ 1a:raq̄ibiyle:Z.D. :raq̄ib ile

¹⁹⁶ 1b:anuñ-çüñ beñzüm:Z.D. :beñzüm benüm anuñ-çün

¹⁹⁷ 3a:çaldurduğı dil:Z.D. :çaldurduğumi

¹⁹⁸ 4b:ğammāz:Z.D. :ğammāzuñ

¹⁹⁹ 2a:düşsem:Z.D. :düşdüm

- 3- Döne döne döndürür dōlāb-veş başum nigār
Bu felekler cevri hōd kat kat helāk eyler beni
- 4- Hışm ile bakma ‘Alī ‘ ışkına arşlanum²⁰⁰ baña
Yoğsa²⁰¹ ol çeşm-i esed-heybet helāk eyler beni
- 5- Va‘ de virürse iki sā‘ at beni öldürmege
Zātīyā ol āfet ol sā‘ at helāk eyler beni²⁰²

65b

120

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilün

- 1- Toğmadı gönlümden ol meh tālī‘ üm yār olmadı
Şanmañuz āhumdan eflākūñ yeri nār olmadı
- 2- Nāleme dem-sāz olub her dem bile feryād ider
Nāydan özge baña kimse havā-dār olmadı
- 3- İçdügüm mey dem-be-dem zehr olmasun mı sākīyā
Çünkü nuqlüm büse-i la‘ l-i şeker-bār olmadı
- 4- İşde²⁰³ ben öldüm ne çāre ol tabīb-i cān-u-dil
Hey meded derdā ki derdümden haber-dār olmadı
- 5- Zātīye ‘ ālemde bir kutlu kapu açılmadı
Yapmağa vīrāne gönlin kimse mi‘ mār olmadı²⁰⁴

²⁰⁰ 4a:arşlanum:Z.D. :aşlanum

²⁰¹ 4b:Yoğsa:Z.D. :Yoğsa

²⁰² Gazel Z.D.’nda 7 beyittir.

²⁰³ 4a:İşde:Z.D. :İşte

²⁰⁴ Gazel Z.D.’nda 7 beyittir.

66a

121

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Āhumuñ meskeni yoq saqf-ı semādan ğayrı
Yaşumuñ menzili yoq taht-ı serādan ğayrı
- 2- Künc-i ğamda şu kadar bī-kes ü bīmāram kim
Kimse açmaz qapımı bād-ı şabādan ğayrı
- 3- Ey taḃībüm dil ü cān vaşluñuñ ölümlüsidür
Ne taleb eyleye bīmār devādan ğayrı
- 4- Hey nice ser-keş olur gerdenüñ ey serv-i sihī
Kimse qol tolayamaz aña ridādan ğayrı
- 5- Zātī bir ḥāldedür kim dehenüñ fikri ile
Kimse vāqıf degül ol sırra Ḥudādan ğayrı²⁰⁵

66b

122

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Gördüm bir āsitānede bir ḥoş qalenderī
Ṭuydum qapuyı gözlemez ben qalenderi²⁰⁶
- 2- Bir pā-bürehne baş açuğ abdāl olmuşam
Örtü²⁰⁷ döşek yeter baña bābında bir deri
- 3- Oldum cihānda başuma sultānken²⁰⁸ anuñ

²⁰⁵ Gazel Z.D.'nda 7 beyittir.

²⁰⁶ 1b:qalenderi:Z.D. :qalan deri

²⁰⁷ 2b:Örtü:Z.D. :Örti

²⁰⁸ 3a:sultānken:Z.D. :sultān iken

Bir boynı bağlu bendesi m̄anend-i ĥayderī

- 4- Ol t̄ac ile serine anuñ eylesün naz̄ar
Görsem diyen kimesne şadef içre gevheri²⁰⁹
- 5- Dervīř oluban ana her kim²¹⁰ traş olur
Devletlödür cihānda anuñ Z̄atīyā seri

Emrī

67a

123

Mef ūlū/ Fā' ilātün/ Mef ūlū/ Fā' ilātün

- 1- Ĥurřīd-i rüy-ı yārı çün eyledüm temāřā
Bir zerresi içinde gördüm iki řüreyyā
- 2- Ebrūña öykünelden řehr içre buldı řüret²¹¹
Barmağla gösterürler şimdi hilāli cānā
- 3- Tođru elif gibidür üstinde āfitābuñ
Ruřsāruñ üzre bīnūñ ey mihr-i 'ālem-ārā
- 4- Bīhūde kūy çođdur řol řüb-ı ğabġabuña
Çevġān gibi güç olan el urmasun nigāra²¹²
- 5- Ol sīb ğabġab içün nārence döndüm Emrī
Böyle şalursa ĥālüm bih olmaz ise eyvā²¹³

²⁰⁹ 4b:gevheri:Z.D. :cevheri

²¹⁰ 5a:Dervīř oluban ana her kim:Z.D. :Dervīři oluban şu kim ana

²¹¹ şüret:E.D.:şöhret

²¹² Beyit E.D.'nda yoktur.

²¹³ Gazel E.D.'nda 6 beyittir.

67b

124

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Zebānuñ mı dehānuñda yā berg-i lāle-i hamrā
Düşüp āb-ı hayātuñ havzına olmuş-durur güyā
- 2- Mesihā mürde ihyā eylediyse la' lüñüñ rühum
Olur bir ol dimesiyle dehānuñ yoğ-iken peydā²¹⁴
- 3- Benim 'ömrüm şaçuñ sevdāsınuñ pā-mālidür tan mı
Ġubār-ı haṭṭ-ı reyhānuñ bitürse sebze-i sevdā²¹⁵
- 4- Yaşum uşub mezārum mevc-i peydā kılsa görenler
Şanurlar kabrūme örtildi bir maī renk ḡarā
- 5- Sirişküm kaṭresi bir gevher-i sirāb²¹⁶ idi Emrī
Tecellī edicek²¹⁷ bizzāt aña yār oldu bir deryā²¹⁸

68a

125

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Degdügine cümle ḡüsn esbābı Yūsufdan saña
Ḥüccet ol ḡaṭ iki ruḡsār iki şāhiddür aña
- 2- Nice laf-ı ḡüsn ider her gice ey ḡurşid-ḡad
'Arz-ı dīdār eyle māh-ı çārdeh ḡalsun ṭāña²¹⁹

²¹⁴ Beyit E.D.'nda farklı bir gazel içinde geçer.

²¹⁵ Beyit E.D.'nda yoktur.

²¹⁶ 5a:Sirāb:E.D.: nāyāb

²¹⁷ 5b:Edicek:E.D. :eyledi

²¹⁸ 5.Beyit E.D. farklı bir gazel içinde geçer.

- 3- Tīrūñi ḥūn-ı cigerle besledüğüm dilde bu
Ey kemān-ebrū beni unutmaya her dem aña²²⁰
- 4- Ol iki ruḥsār-ı zībādan olup cānā ḥacīl²²¹
Başın alub gitdi²²² mihr ü māh mağribden yana
- 5- Şüret-i Mecnūnı²²³ bir naḳḳāş taşvīr eylemiş
Gördüm Emrī²²⁴ ger za‘ if olaydı benzerdi baña²²⁵

68b

126

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilün

- 1- Bir felekdür eşk-i çeşmüm içre güyā her ḥabāb²²⁶
Anda ey meh ‘ aks-i ruḥsāruñ münīr-i āfitāb²²⁷
- 2- Perde-i çeşmüm ḥayālūñ şāhınuñ otağıdur
Kim aña her yañadan kirpiklerüm çekmiş²²⁸ tınāb
- 3- Hāle olmaz dirler idi mihr-i ‘ ālem-tābda
Yā nedür devr-i ruḥuñda bu ḥaṭ-ı müşgīn-niḳāb

²¹⁹ 2.beyit E.D.:“Encüme vaşf itdi meh ḥāl-i ruḥuñ evşāfını

Ḥayrete batdı niçesi niçesi kaldı taña”

²²⁰ 3.Beyit E.D.: “Hāl-ı haddūñ Mısra sultān oldı bir Hindū gibi

Var ise zülfūñ hümāsı sāye salmışdur aña”

²²¹ 4a: Ol iki ruḥsār-ı zībādan olup cānā ḥacīl :E.D. : Ruhlarıñdan şarḳ-ı ḥüsn içre seḥer olup ḥacīl

²²² 4b :gitdi E.D:kaçdı

²²³ 5a :Şüret-i Mecnūnı:E.D.:Emriyā Mecnūnı

²²⁴ 5b:Emrī:E.D:Anı

²²⁵ Gazel E.D’nda 6 beyittir.

²²⁶ 1a:eşk-i çeşmüm içre güyā her ḥabāb :E.D. :sanki eşk-i çeşmüm üzre her ḥabāb

²²⁷ 1b:‘ aks-i ruḥsārın münīr-i āfitāb :E.D. : ‘ aks-i ruḥsār-ı münīrūñ āfitāb

²²⁸ 2a: kirpiklerüm çekmiş :E.D:müjgānlarum çekdi

- 4- Tıtdı eṭrāfına anuñ ḥārdan ḥavlı müjem
Tā şeb-i ğamda ḥarīm-i dīdeme girmeye ḥāb
- 5- Şāh-ı ğamdur Emrī dīvār-ı ḥişār-ı çarḥda
Tôp-ı āhı taşı kalmışdur²²⁹ degüldür āfitāb

69a

127

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ülün

- 1- Müjemde kaçre kaçre eşk-i ḥün-āb
Dizilmiş rişteye güyā ki 'unnāb
- 2- Bu cismüm tār-ı mū kânün-ı 'ışka
Olubdur zaḥm-ı nāḥun la' l mızrāb²³⁰
- 3- Sirişkünden ağardı çihre-i zerd
Sefīd eyler şaru altunı sīm-āb
- 4- Meh-i nev şanma kim şayyād-ı gerdün
Şalubdur nīl-gün çarḥ içre²³¹ kullāb
- 5- Kırıtduñ 'ālemi āhuñla Emrī
Ki akmaz çeşme-i ḥurşidden āb²³²

²²⁹ 5b:Tôp-ı āhı taşı kalmışdur: E.D.:Tôp-ı āhı toķınup kaldı

²³⁰ 2.beyit E.D.'nda Gazelin dipnot bölümünde geçer.

²³¹ 4b İçre:E.D.: Üzre

²³² Gazel E.D.'nda 7 beyittir.

69b

128

Mef'ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe'ülün

- 1- Dil-dār ile itmeñ diyü da' vā-yı maḥabbet
'İşk ehline ol ḥatt-ı siyeh oқudı²³³ ḥüccet
- 2- Ölsem ğam-ı mihr-i ruḥ-ı dil-dār ile her ğün
Ḥurşid-i cihān-tāb ide ḳabrümi ziyāret
- 3- İzi ḳumıyla gözümüzün²³⁴ şışesi ṭolsun
Luṭf eyle bize ḳatlañ ecel bir iki sâ' at
- 4- Naḳḳāş-ı dilir yaza mişāl-i ruḥ-ı yāri
Taşvîr-i peri yazmağa eyler ḳurı şüret²³⁵
- 5- Ey Emrî kızarduğı ğülün bād çemende
Öykündüğini yāra urur yüzine ḳat ḳat

70a

129

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- 'Ārıż-ı zībā ile mihr-i dıraḥşānsın ne baḥş
Ḳāmet-i bālā ile serv-i ḥırāmānsın ne baḥş
- 2- Ey ḥayāl-i zülf-i dilber kim bu çeşm-i terde sen
Kāse-i pür-āba ḳonmış 'ıḳd-ı reyḥānsın ne baḥş
- 3- Ḳarañulukdur ḳara zülfün ötesi²³⁶ bilürüz

²³³ 1b ḥatt-ı siyeh oқudı :E.D. :ḥatt-ı siyeh-rû kodı

²³⁴ 3a:tozu ile gözümüz:E.D: kumıyla gözümüzün

²³⁵ 4.Beyit E.D.'nda yoktur.

²³⁶ 3a:Ötesi:E.D.:ötesin

La^ç l-i cān-baḡş ile līkin āb-ı ḡayvānsın ne baḡş

- 4- Ey ^ç izār-ı dil-rübādan dūr olan zūlf-i siyāh
Gūlsitān-ı ḡuldden merdūd sū^ç bānsın ne baḡş
- 5- Dūrr-i dendān-ı nigārı vaşf idersin şı^ç rde
Ṭarṣ-ı eş^ç ār içre Emrī gevher-efşānsın ne baḡş

70b

130

Fā^ç ilātūn/ Fā^ç ilātūn/ Fā^ç ilātūn/ Fā^ç ilūn

- 1- Ğam ḡumārı def^ç i içün²³⁷ istemiş Mecnūn ḡadeḡ
Lāle-i deşt-i fenā şunmış aña pūr-ḡūn ḡadeḡ
- 2- Bezm-i ^ç ışḡuñda mey-i eşküm içüb dūketmeye²³⁸
Bāde-nūş olsa zemāne kāse-i gerdūn ḡadeḡ
- 3- Dūrd-nūş-ı faḡr odur girse eline bir turunc
Eyleye nışfın meze nışfın daḡı altun ḡadeḡ
- 4- Şan^ç atın seyr eyle ^ç ışḡuñ eşkden rengin virüp
Şırçasından çeşmümūñ itdi iki ḡül-ḡūn ḡadeḡ
- 5- Şanma ^ç ālem lāle-zār oldı şeh-i ^ç ışḡ Emriyā
Bāde bezmin itdi ṭoldı kāh ile²³⁹ hamūñ ḡadeḡ

²³⁷ 1a:Ğam ḡumārı def^ç i içün :E.D: Ğam ḡumārı def^ç ine çün

²³⁸ 2a:dūkenmeye:E.D. :dūketmeye

²³⁹ 5b:kāh ile :E.D.kūh ile

71a

131

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Şîrîn lebüñ kıtında²⁴⁰ yaraşmaz cevāb-ı telḥ
Mergüb olur egerçi ki sākî şerāb-ı telḥ
- 2- Hātemde zehr ta' miye²⁴¹ olunduğı gibi
Muzmerdür ey perî dehenüñde cevāb-ı telḥ
- 3- Acı söz ile öldürür ol la' l-i āb-dār
Güyā ki şerbet ile şunar zehr-i nāb-ı telḥ
- 4- Hecr-i ruḥuñda acımayaydı gül²⁴²
Olmazdı anuñ alnı terinden gül-āb-ı telḥ
- 5- Cānın acıtdı zehr-i ğamuñ ağlasa eger
Emrî-i şūr-baḥtuñ olur eşki āb-ı telḥ

71b

132

Fā' ilätün/ Fā' ilätün/ Fā' ilätün/ Fā' ilün

- 1- Şöyledür za' fum sürer bir ' ankebüt-ı derd-mend
Ben za' ifüñ boynına taḫarsa tārından kemend
- 2- Virdi la' lüñden nihāl-i ḳāmetüñ bir mīve kim
Rengde yāḳüt-ı ter ḫāletde mey lezzetde ḳand
- 3- Ḳāmetüñçün yaş dökmişdüm²⁴³ çemende bāğbān

²⁴⁰ 1a: Şîrîn lebüñ kıtında:E.D.:Şîrîn lebüñde hiç

²⁴¹ 2a:ta' miye:E.D.:ta' biye

²⁴² 4a:Hecr-i ruḥunda acımayaydı gül:E.D.: Hecr-i ruḥuñda ḫālüme acımayaydı gül

Servi anuñla şuvarmış olmış anuñçün bülend

- 4- Nāşihā pendî ƣo dil fikr-i dehān-ı yār ile
Şöyle teng oldu ki şıgmaz aña zerre deñlü pend
- 5- Emriyā regler resenlerle dil-i dīvāneyi
Tutmaz iken tende zülfi ƣıldı bir mūy ile bend

72a

133

Fa' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fa' ilün

- 1- Eylerin zülfüñ hevāsıyla heves 'ömr-i medid
Tiğ-ı müjgānuñ ģamıyla kesmezin cāndan ümīd
- 2- Ayırub biri birinden leblerüñ şorsam n'ola
Ağzıñı²⁴⁴ anlar idübdür ara yirde nā-bedīd
- 3- Hāk-i pāyuñdan ƣaranfül olmasa²⁴⁵ kühl-i başar
Çeşm-i ma' lülinde bitmezdi anuñ mūy-ı sefid
- 4- Va' de-i vaşl eyleyüp çeşmüñ açar dil bendini
Nitekim efsün ile cāzūlar²⁴⁶ açarlar kilīd
- 5- Eyledi 'azm-i sefer vuşlat²⁴⁷ umarken 'an-ƣarīb
Veh ki oldu ol perī gıtdükçe Emrīden ba' id

²⁴³ 3a:dökmişdüm:E.D.: dökmişdür

²⁴⁴ 2b: agzıñı :E.D.: agzuñı

²⁴⁵ 3a:olmasa:E.D.:eylese

²⁴⁶ 4b: efsün ile cāzūlar:E.D.: cādūlar efsün ile

²⁴⁷ 5a:vuşlat:E.D.:vaşlın

72b

134

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Dilde derdüñle belā vü miḥnet ü ğam vardur
Dīde-i terde ḥayālüñdür daḥi nem vardur
- 2- La' l-i dūr-bāruñ kıızıl yāḳūtdan bir ḥoḳḳadur
Anda ḥasret tīġınuñ zaḥmına merhem vardur
- 3- Lāle-i ḳabrüm ' araq-rīz oldı sūz-ı sīneden
Şanma ruḥsārında ḳatre ḳatre şebnem vardur
- 4- Sende şanma ey göñül ancaḳ ğam-ı dil-dārı kim
Ḥāḫırında her kişinüñ lā-cerem hem vardur²⁴⁸
- 5- Görmemiş kimse vücūdın mişli ma' düm Emriyā
Zerrece yoḳ ol güneş yüzlüde bir fem vardur

73a

135

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Şadāsı nālemüñ bülbül fezā-yı sīne bāġumdur
Nihāl üzre gül-i aḫmer elif üstinde dāġumdur
- 2- Diyār-ı ' ışḳ şāhıyam sütün-ı āhum üstinde
Güneşdür fülke-i zerrin felek aḫlas otaġumdur
- 3- Ḳatıl-i tīġ-ı hicrānam felek türbem meh ü ḥurşid
Yanar üstümde rüz u şeb iki altun çerāġumdur

²⁴⁸ 4b: Ḥāḫırında her kişinüñ lā-cerem hem vardur :E.D.:Her kişinüñ lā-cerem göñlinde bir hem vardur.

- 4- Ğamuñ dāğına sīnemde idersem n'ola cān qurbān
Muḥibb-i pūr-^ç ışkam²⁴⁹ ol benüm eski ocağumdur
- 5- Şeh-i mülk-i ğamam Emrī ḥadeng-i nāle atmağa
Sütün-ı āhum üstinde güneş altun kabağumdur

73b

136

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- N'ola ey sīm-beden göñlüñe eşk itse eşer
Ki gümüş aqça-durur taşa urursañ da geçer
- 2- Umaram tığıñı bir kez daḥi sīnemde görem
Bu meşeldür ki su akduğı yire girü aqar
- 3- Meh-i nev dūd-ı dilümden nice qarardı göre²⁵⁰
Ele āyine al eyle ḥam-ı ebrūña nazar²⁵¹
- 4- Leb ü ruḥsāruña kim beñzede ğoncayla güli
Birinüñ kulağı berg ü birinüñ ağızı qoqar
- 5- Hiç añar mı müjemün²⁵² tırini Emrī dir imiş
Dôstlar ol qaşı yānuñ oğı dilden mi çıkar

²⁴⁹ 4b pūr-^ç ışkam :E.D. pūr-i' ışkam

²⁵⁰ 3a göre:E.D.: ki gör

²⁵¹ 3b nazar:E.D.: na'ar

²⁵² 5a müjemün:E.D. müjenün

74a

137

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Hâtırunda²⁵³ naqş olan fikr-i dehân-ı yârdur
Yok degül ' ışk ehlinüñ gönlinde bir sır vardur
- 2- ' ışk deryâdur şadef gönüm velî bu turfe kim
Ol şadef içinde gevher rind-i ' ışk-ı yârdur²⁵⁴
- 3- Korkarın²⁵⁵ haţı-ı gubâr olur lebünden²⁵⁶ âşikâr
Ey gözi ser-mest bâde kâşif-i esrârdur
- 4- Dûd-ı âh-ı pür-şerer yüz tutdu²⁵⁷ gam dîvârına
Şandı ol şeh bir siyeh altun beneklü zârdur
- 5- Tâkat u şabr u qarâr u ' aql gitdi Emriyâ²⁵⁸
Şimdi her âh u figân kim eylerem nâ-çârdur²⁵⁹

74b

138

Mefâ' ilün/ Fe' ilātün/ Mefâ' ilün/ Fe' ilün

- 1- Qarâr kılmağa bir dem mekânumuz yokdur
Mekânı neyleyelim kim²⁶⁰ zamânumuz yokdur
- 2- Vefâya kâyil olur diyü nice zan idevüz²⁶¹

²⁵³ 1a: Hâtırunda:E.D. Hâtırumda

²⁵⁴ 2b :rind-i ' ışk-ı yârdur:E.D: yine ' ışk-ı yârdur

²⁵⁵ 3a:Korkarın:E.D.:Korkaram

²⁵⁶ 3a: lebünden:E.D. : lebünde

²⁵⁷ 4a:tutdu:E.D. :tutdı

²⁵⁸ 5a: Tâkat u şabr u qarâr u ' aql gitdi Emriyâ:E.D.: ' Aql u şabr u fikr ü tâkat gitdi elden Emriyâ

²⁵⁹ Gazel E.D. 6 beyittir.

²⁶⁰ 1b:Mekânı neyleyelim kim:E.D. :huzûra varmaga hergiz

Dehānı yoğ idüğine gümānumuz yoğdur

- 3- Efendi biz bir alay adı şanı yoğ rindüz
Gürūhumuzda fülān bin fülānumuz yođdur
- 4- Zamānumuz geçecek çoğ nişān olur zāhir²⁶²
Zamānumuzda egerçi nişānumuz yoğdur
- 5- Ḥadeng-i ğamze ile²⁶³ nīm-küşteyüz Emrī
Bütün cihānda bizüm yār-ı cānumuz yoğdur

75a

139

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Dürr-i dendān kim dehān-ı dilber-i ra' nādudur
Kaṭre kaṭre jāledür kim ğonca-i ḥamrādudur
- 2- Bezm-i gülşen içre dest-i sākīde la' līn kadeḥ²⁶⁴
Bir gül-i aḥmer-durur şāḥ-ı gül-i zībādudur²⁶⁵
- 3- Dāğlardur āteşin bağrında çarḥ abdālınuñ
Görinen encüm ki ey meh ḳubbe-i mīnādudur
- 4- Māḥ rüyūnda dehānuñ ey vefāsı yođ nigār²⁶⁶
Zerre-durur gūyiyā mihr-i felek-ārādudur²⁶⁷

²⁶¹ 2a:nice zan ıdevüz:E.D. :zannı ıo ey dil

²⁶² 4a: olur zāhir:E.D. : zuhūr eyler

²⁶³ Ḥadeng-i ğamze ile:E.D. : Ḥadeng-i miḥnet ile

²⁶⁴ 2a:kadeḥ:E.D. : ayag

²⁶⁵ 2b: Bir gül-i aḥmer-durur şāḥ-ı gül-i zībādudur:E.D. : Bir gül-i ḥamrā-durur şāḥ-ı gül-i ra' nādudur

²⁶⁶ 4a: vefāsı yok nigār:E.D. : meh-i nā-mihrībān

²⁶⁷ 4b: Zerre-durur gūyiyā mihr-i felek-ārādudur :E.D. : Zerre-dür gūyā ki ol şems-i cihān-ārādudur

- 5- Emriyā bu çeşm-i hūnīnümde olan kirpügüm
Beñzer ol hār-ı siyāha ğonca-i zībādudur²⁶⁸

75b

140

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Ehl-i diller leb-i şīrīnūñe şekker dediler²⁶⁹
Lebüñ içre sözüñe ğand-i mükerrer dediler²⁷⁰
- 2- Nūndur 'ārīzuñ üstinde dehānuñdur mīm
Anuñ için²⁷¹ ruğuña māh-ı münevver dediler²⁷²

--

--

--

76a

141

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

--

--

²⁶⁸5b: zībādudur:E.D. :ğamrādudur

²⁶⁹ 1a:dediler:E.D. :dirler

²⁷⁰ 1b:dediler:E.D. :dirler

²⁷¹ 2b:Anuñçün:E.D. : Anuñ için

²⁷² Gazelin 3-4-5. beyitleri katlanmadan dolayı silinmiştir.

--

- 4- Gördüğince rûy-ı zerdüm üzre hâk-i pâyuñı
Merdüm-i çeşmüm ider üstine gevherler nişâr²⁷³
- 5- Umaram âhum niķāb-ı zülf-i yâri²⁷⁴ ref' ide
Görelüm Emrî hele ne toz koparır²⁷⁵ bu rûzgâr²⁷⁶

76b

142

Fe' ilâtün/ Mefâ' ilün/ Fe' ilün

- 1- Sînemi hânçer-i sitemle yarar
Anda kirpüklerin²⁷⁷ hadengin arar
- 2- 'Anber-âmîz eser nesîm-i şabâ
Yâ Rab ol yâr kâkülün mi tarar
- 3- Baht anuñ kim öper düşünde seni
Devlet anuñ ki sînesine şarar
- 4- Söverin didü kim²⁷⁸ diler dilber
Ağzuma sövmege ki²⁷⁹ behâne arar
- 5- Emriyâ çek cefâyı 'aşîķ iseñ
Nâza kıatlañ güzellere o yarar²⁸⁰

²⁷³ 4.beyit E.D.'nda farklı bir gazel içinde geçer.

²⁷⁴ 5a: niķāb-ı zülf-i yâri:E.D. : niķāb-ı rûy-ı yâri

²⁷⁵ 5b:ne toz koparır:E.D. :ne gösterir

²⁷⁶ Gazelin 1.2.ve 3.beyitleri katlanmadan dolayı silinmiştir.

²⁷⁷ 1b:kirpükleriñ:E.D.:kirpükleri

²⁷⁸ 4a:Söverin didü kim:E.D. :söverem didi kim

²⁷⁹ 4b:sövmege ki :E.D. :sögmege

²⁸⁰ 5b:o yarar:E.D. :bu yarar

77a

143

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- Götüren tîğ-ı belā²⁸¹ āh-ı şerer-bārumdur
Ben şeh-i mülk-i belāyam o silah-dārumdur
- 2- Cān metā' ın ser-i bāzār-ı belāda şatarın
Direm-i dāğile çün derd ħarīdārumdur²⁸²
- 3- Cismümi dūd-ı dilüm kılsa ihāta ne ' aceb
Şeh-i ' aşkam o benim ħayme-i zer-kārumdur²⁸³
- 4- Nağd-i ' ömri ğama virdüm saña cān borcum var
Benden ey merg alacaguñ senüñ ikrārumdur
- 5- Kim-durur inleyen Emrī şeb-i ğamda derisen
Peter-i miñnet esir-i dil-i bīmārumdur²⁸⁴

77b

144

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Meclis-i ' ışkuñda yaşum mey gözlerüm²⁸⁵ peymānedür
Çeşmüm²⁸⁶ anuñçün gehī maħmūr u geh mestānedür
- 2- Murğ-ı dil şayyād-ı çeşmine nice şayd olmasun
Ĥalka-i zülfī belā dāmı vü ħālī dānedür

²⁸¹ 1a:tîğ-ı belā:E.D. tîğ-ı ğamı

²⁸² 2b:Direm-i dāğile çün derd ħarīdārumdur :E.D. :Nağd-i derd ile ecel çünki ħarīdārumdur

²⁸³ 3.beyit E.D.'nda yoktur.

²⁸⁴ 5.beyit E.D.'nda yoktur.Gazel E.D.'nda 3 beyittir.

²⁸⁵ 1a:Gözlerüm:E.D. :Gözüm

²⁸⁶ 1b: Çeşmüm:E.D. : Çeşmüñ

- 3- Dil hayāl-i kıadd ü zülf ü ‘arız-ı dil-dārda²⁸⁷
Şekl-i serv ü sünbül ü güller²⁸⁸ münakkaş hānedür
- 4- Dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhumdur ‘alāmet halkası
Dil hayāl-i la‘l-i mey-gūnuñ ile bir mey-hānedür²⁸⁹
- 5- Zülf-i müşgīn-i nigārı Emriyā tezyīn için
Şānedür destüm aña barmaqlarum dendānedür

78a

145

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilün

- 1- Dostum²⁹⁰ dīvāne oldum baña tedbīr eyleñüz
Kim kıapusı halkasını tavkı-ı zencīr eyleñüz
- 2- Tā anuñla āsitānında beni kıatl idesiz
Cem‘ idüp na‘l-i semend-i yāri şemşīr eyleñüz
- 3- Sīnede ‘ışkı āteşinden kıtuşur yanar yürek
Ol kemān-ebrū için bir āhenīn tīr eyleñüz
- 4- Yār çün ayīneden ğayrıya kıılmazmış nazar²⁹¹
Şeklümüz āyīnelerde bārī taşvīr eyleñüz
- 5- Cān virse²⁹² kıaşı sevdasında²⁹³ mihrāb āyetin
Emrīnūñ tāk-ı mezārı üzre taħrīr eyleñüz

²⁸⁷ 3a: ‘arız-ı dil-dārda:E.D. : ‘arız-ı dil-dār ile

²⁸⁸ 3b:güller:E.D. :gülle

²⁸⁹ 4b:ile bir mey-hānedür:E.D. :ile mey-hānedür

²⁹⁰ 1a:Dostum:E.D. :Dostlar

²⁹¹ 4a: Yār çün ayīneden ğayrıya kıılmazmış nazar:E.D.: Yār çün mir‘āt içre ğayra eylemiş na‘ar

²⁹² 5a:virse:E.D. :virürse

²⁹³ 5a:sevdasında:E.D.:sevdāsına

78b

146

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Bîşe-i ğam şiriyüz deşt-i meveddet²⁹⁴ beklerüz
Ya' nî āhū-çeşmler şaydına fırsat beklerüz
- 2- Şehr-i cānı seng-i miḥnetle ğam itmişdür hişār
Nālemüzle biz beden burcında nevbet beklerüz
- 3- Yalıñ itsek n'ola tiĝ-i āh-ı āteş-tābumuz²⁹⁵
Bir ḥarāmī-çeşm ile der-bend-i miḥnet beklerüz
- 4- 'Işķ şāhı sīne şahrāsına ķurmuşdur otaĝ
Biz sipāh-ı derd ile rāh-ı maḥabbet beklerüz
- 5- Emriyā bād-ı hevā şanma 'aşā-yı āhumuz
İşiginde bir şehūñ bāb-ı sa' ādet beklerüz

79a

147

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- 1- Dil reh-i ğamda cāna ķatlanmaz
Cān ten-i nā-tüvāna ķatlanmaz
- 2- 'Aķlı koyup²⁹⁶ cünün yolın tutdum
Yol bilen kārbanana ķatlanmaz
- 3- Bāĝ-ı būyuñ²⁹⁷ hevāsın añduķça

²⁹⁴ 1a:meveddet:E.D. : maḥabbet

²⁹⁵ 3a: āteş-tābumuz:E.D. :āteş-bārumuz

²⁹⁶ 2a:koyup:E.D. :kodum

Göñül āb-ı revāna²⁹⁸ katlanmaz

4- Kākülūñ müddet-i medīd ister

‘ Ömr ise ol zamāna katlanmaz

5- Ölür Emrī lebūñde yara görüp

Kimseler²⁹⁹ zaḥm-ı cāna katlanmaz

79b

148

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün

1- Dem olur ‘ ālemi yaḳar bir āh-ı sūz-nāküz biz

Dem olur āteşi teskīn ider bir āb-ı pāküz biz

2- Gören jülīde-mū içinde cism-i zerdümi³⁰⁰ şanur

Ġam u miḥnet ocağında duḥān-ı tāb-nāküz biz

3- İzi tozını şordum kühl ile miske³⁰¹ didiler kim

Ġubār-ı rāh-ı kūy-ı yār yanında ne ḥāküz biz

4- Oḳuñdan sīne-mecrūḥ olduğın şerḥ eyledi zaḥmum³⁰²

Dil ü cān ey kemān-ebrū didi andan helāküz biz

5- Bize çāk-i girībānın iñen ‘ arz itmesün sūsen

Çazā tīğıyla ey Emrī ezelden sīne-çāküz biz

²⁹⁷ 3a: Bāğ-ı būyuñ:E.D. : Bāğ-ı kūyuñ

²⁹⁸ 3b: āb-ı revān:E.D. : eşk-i revān

²⁹⁹ 5b:Kimseler:E.D :Kimsene

³⁰⁰ 2a:cism-i zerdümi:E.D. :rüy-ı zerdümüz

³⁰¹ 3a:miske:E.D. :müşge

³⁰² 4a:zaḥmum:E.D. :cismüm

80a

149

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Sīnemde tāze dāğa budur kıldugum heves
Bāğ-ı cihānda kişiyeye bir gül-^ç izār bes
- 2- Hālūñ hayāli hūnı revān itdi dīdeden
Dirlerdi gerçi kat^ç idicidür demi ^ç ades
- 3- Çekdüm elifleri ten-i şad-pārem³⁰³ üstine
Düzdüm çubuqlar ile gönül murğına kafes
- 4- Añsam lebini hāli hayāli gelür dile
Zirā ^ç asel bulaşduğı yire konar meges
- 5- Emrī sirişk-i āh ile³⁰⁴ gider işigüñe
Bādıyla yā suyıyla³⁰⁵ varur gülsitāna has

80b

150

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Nihāl-i sīmsin ey serv zülfün³⁰⁶ dallar şalmış
Yāğud³⁰⁷ tāvus-ı cennetsin mu^ç anber bāllar şalmış
- 2- Degüldür Vāmıķ u Ferhād u Mecnūn belki pīr-i ^ç işķ
Fenā bāzārına dervīzeye³⁰⁸ abdāllar şalmış

³⁰³ 3a:şad-pārem:E.D. : şad-çäküm

³⁰⁴ 5a: sirişk-i āh ile:E.D.:sirişk ü āh ile

³⁰⁵ 5b: Bādıyla yā suyıyla:E.D. : Bād ile yā su ile

³⁰⁶ 1a:zülfün:E.D. :müşgîn

³⁰⁷ 1b: Yāğud:E.D. :Yā bir

³⁰⁸ 2b:Fenā bāzārına dervīzeye:E.D. :Belā bāzārını deryüzeye

- 3- Otursun³⁰⁹ diyü sulţān-ı hayālūñ göz sarāyında
Ciger kanı serir-i sime naţ -ı āllar şalmış
- 4- Irağdan bağduğı göz gördü mi³¹⁰ bu zülf ü kākülden
Ruħı bāğına ol gül ef ī-i kıttāllar şalmış
- 5- Meger tıfl-ı dil-i Emrī femüñle ğāib olmışdur
Figān u nālesi şehr-i ğama dellāller şalmış

81a

151

Mef ūlü/ Mefā ilü/ Mefā ilü/ Fe ūlün

- 1- Haţtuñdan alub gönlümi ğamzeñ sitem itmiş
Kırtarmış o miskini belādan kerem itmiş
- 2- Veffāk-ı haţuñ haţ-ı ğubār ile ruħuñda
Gül şafhasına Hızr du ğ āsın rağam itmiş
- 3- Düşmiş³¹¹ dil-i bī-çāre dehānuñ hevesine³¹²
Bu ğasta³¹³ yine ğ azm-i diyār-ı ğ adem itmiş
- 4- Şehr³¹⁴ içre güzellik şatar ol Yūsuf-ı şānī
Meh ruħları mizānına ğālīn direm itmiş
- 5- Cānāna bağam diye diyü³¹⁵ Emrī-i giryān

³⁰⁹ 3a:Otursun:E.D. :Otursın

³¹¹ 3a:Düşmiş:E.D. :Gitmiş

³¹² 3a:hevesine: E.D. :hevesiyle

³¹³ 3b:Bu ğasta:E.D. :Bir ğasta

³¹⁴ 4a:Şehr:E.D. :Mışr

Ruhsāresini anlı yaşından baam itmiş

81b

152

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Hilāl u hāme vü omār u şem^c ü onca-i zanba
Nice bir ola pençeñle düz olmaz elde beş barma
- 2- Ben anuñ pençesini pençe-i hırşide beñzetedüm
Görüp dil didi bir aya muārin³¹⁶ beş hilāl anca
- 3- Ne tūbā servidir³¹⁷ addūñ ki sīmīn řālar řalmıř
Bitürmiş her birinde bir gül ü beş onca-i zanba
- 4- Fūrūĝ-ı nārsuz rūřen iderler meclis-i řevı
Ben anuñ pençesin beş şem^c -i udretdür disem elya
- 5- Ne mihr olur yed-i beyzāsı olmış her şu^c ā^c inuñ
Ucı bir māh-ı bedr Emrī aña beř³¹⁸ māh-ı nev müla³¹⁹

82a

153

Mef' ūlū/ Fa' ilātün/ Mef' ūlū/ Fā' ilātün

- 1- Murĝ-ı ĝam-ı nigāra dil āřiyāne anca
Eşk ü řerār-ı āhum āb ile dāne³²⁰ anca

³¹⁵ 5a:diye diyü:E.D. :diyü diye

³¹⁶ 2b:muārin:E.D. :muābil

³¹⁷ 3a:servidir:E.D. :serv olur

³¹⁸ 5b:beş:E.D. :bir

³¹⁹ Gazel E.D.'nda 7 beyittir.

³²⁰ 1b: āb ile dāne:E.D. :hep āb u dāne

- 2- Cismüm elifler ile zeyn eyledüm gören dir
Yir yir sütünü³²¹ kalmış vîrân-hâne³²² ancak³²³
- 3- Sînemde dâğ-ı bî-ğad gördi vü yâr³²⁴ didi
Abdâlum³²⁵ olduğuna bunlar nişâne ancak³²⁶
- 4- Çarğ üzre kehkeşân-ı encüm³²⁷ midür şanursın
Cân murğın avlamaga dâm ile dâne ancak
- 5- Meydân-ı ʿışk içinde koşmağa ğam³²⁸ semendin
Zülf-i nigâr-ı Emrî bir tâziyâne ancak

82b

154

Feʿ ilâtün/ Feʿ ilâtün/ Feʿ ilâtün/ Feʿ ilün

- 1- Pâyemâl eyleme gîsü-yı ʿabîr-efşânuñ
Kuyruğın başma nigârâ uyur ejderhânuñ
- 2- Jâleler dürr-i Necef dağdı kulağına meger³²⁹
Oldı gül halka-be-güşı o ruğ-ı zîbânuñ
- 3- Añmaduñ hiç günâhın yine yuduñ taraduñ
Yazuğı boynuña ol zülf-i ʿabîr-asânuñ³³⁰

³²¹ 2b:sütünü:E.D. :ocagı

³²² 2b:vîrân-hâne:E.D. :vîrâne-hâne

³²³ 2b E.D.'nda 3b'de geçer.

³²⁴ 3a:vü yâr:E.D. : nigâr

³²⁵ 3b:Abdâlum:E.D. :Abdâl

³²⁶ 3b E.D.'nda 2b'de geçer.

³²⁷ 4a:kehkeşân-ı encüm:E.D. : kehkeşân ü encüm

³²⁸ 5a:ğam:E.D. :cân

³²⁹ 2b:meger:E.D. :anuç

³³⁰ 3b:zülf-i ʿabîr-âsâ:E.D. :ğatğ-ı ʿabîr-efşânuñ

- 4- Ğonca tıflını belinletdi şadā-yı bülbül
Ağzın açub tükürürse n'ola şebnem anuñ
- 5- Emriyā şanma şafağ sille-i āh ile³³¹ seher
Yüzini қana yudı³³² mihr-i cihān-ārānuñ³³³

83a

155

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Küşte-i tığ-ı ğam-ı ' ışık olduğumçün ey melek
Bir zümürüd kubbe yaptı üstüme tāk-ı felek³³⁴
- 2- Kehkeşāndur rişte-i tesbîh encüm dānesi
Üstüme ol türbede tesbîh-ğāndur her melek
- 3- Mihr ü mehdür şanma iki türbe-dārumdur benüm
Birisi aḡşama dek bekler birisi şubḡa dek³³⁵
- 4- Türbetümde her gice yanar қanādīl-i nücüm³³⁶
Meşhedüm üstine yā örter felek zerrīn benek³³⁷
- 5- Қabrüm üstinde қurılmış ḡaymedür çarḡ Emriyā
Zer tınābıdur şu' ā' -ı āfitāb altun³³⁸ direk

³³¹ 5a:sille-i āh ile:E.D. :sille-i āhumla

³³² 5b:yudı:E.D. :yudum

³³³ Gazel E.D.'nda 8 beyittir.

³³⁴ 1b:kubbe yaptı üstüme tāk-ı felek:E.D. :türbe yaptı üstüme çarḡ-ı felek

³³⁵ E.D.3.beyit ile 4.beyit yer deḡiştirmiştir.

³³⁶ 4a:қanādīl-i nücüm:E.D. :қanādıldür nücüm

³³⁷ 4b:yā örter felek zerrīn benek:E.D. : örter yā felek altun benek

³³⁸ 5b:altun:E.D. :āhum

83b

156

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- 1- Top-ı ğabğabla ƣal' asın cānuñ
Yıqmaga ƣıl parankı müjgānuñ
- 2- Gıceyi gündüze ƣatub geliyor
Ruħuña hatt-ı ' anber-efşānuñ
- 3- Dehenüñ hoşƣasındağı³³⁹ dürden
Diş sırtmadı³⁴⁰ hıç dendānuñ
- 4- Ƙatı āhen-dil imiş ey ƣaşı yā
Sıne zaħmın acıtdı peykānuñ
- 5- Emrī ğonca lebine öyküندی
Ağzını ƣana yudı bād anuñ

84a

157

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Pā ƣomışdur farƣ-ı mihre perçemüñ
Zerre-i nāçizde yoƣdur femüñ
- 2- Bu leřāfetde görürken la' lüñi
Öykünürmiş³⁴¹ taş başına ģātemüñ
- 3- Yār şanma kendüzine ' aƣlı sen³⁴²

³³⁹ 3a:hoşƣasındağı:E.D. :hoşƣasındaki

³⁴⁰ 3b:sırtmadı:E.D. :şiritmedi

³⁴¹ 2b:Öykünürmiş:E.D. :Göñilermiş

Ey gönül kanlu yaşuñdur hem-demüñ

- 4- Dilde her dāğ-ı belā bir tōpdur
Fethi için Ʒal' a-i derd ü ğamuñ
- 5- Āh-ı āteş-nāk zerrīn ser-‘ alem
Pādişāhısın be Emrī ‘ ālemüñ

84b

158

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Yüz sürer başmağuna gördi ki ħāk
Bu ħasedden evvelde itdi³⁴³ sīne-çāk
- 2- Na' lçeñ nağşı degül yırtar yüz yüzün³⁴⁴
Pāy-būsuñdan cüdā olduğda³⁴⁵ ħāk
- 3- Ħaçerüñ bir sāde-rū āfet-durur
Ʒanı³⁴⁶ pehlūya çeken olur helāk
- 4- Ħāşe li 'llah kim gül-i ter-dāmene
Beñzeyeye ey bülbül ol dāmān-ı pāk
- 5- Ħāne-i ğamdur mekānum Emriyā
Şem' -i ħāne berķ-ı āh-ı tāb-nāk³⁴⁷

³⁴² 3a: 'ağlı sen:E.D. : 'ağluñı

³⁴³ 1b:evvelde itdi:E.D. :cāmeñ oldı

³⁴⁴ 2a:yüz yüzün:E.D. :yüzün

³⁴⁵ 2b:olduğda:E.D. :düşdükdä

³⁴⁶ 3b:Kanı:E.D. :Anı

³⁴⁷ Gazel E.D.'nda 7 beyittir.

85a

159

Mefā' ilün/ Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- 1- İşi hemîşe kıya yonmağ-idi Ferhāduñ
Müjemle dür delerin şan' atın gör üstāduñ
- 2- Kıpuñda āh ile feryādı şol kadar itdüm
Ki irdi³⁴⁸ göklere bir uci āh u feryāduñ
- 3- Ben ol nigāra perī-zādı³⁴⁹ beñzedürdüm eger
Olaydı ğonca lebi gül yüzi perī-zāduñ
- 4- Şu' ā' -ı āh ile tāc-ı zerīn geyer şāhum
Memālik-i ğam-ı ' ıŝkıyla³⁵⁰ ğasret-ābāduñ
- 5- O meh ğamında çok ağlatduñ ey sipihr senüñ
Bu eşk-i Emrī yıkar ger yıkarsa bünyāduñ

85b

160

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Şanki bir bülbüldür iki kışuñ ortasında ğāl
Gülşen-i ğüsnüñde açmış müşğ-i terden perr ü bāl
- 2- ' Aksidür şanma görinen³⁵¹ döymeyüp ey meh-liķā
Fürķat-i ebrüña³⁵² kendün şuya atmıŝdur hilāl

³⁴⁸ 2b:Ki irdi:E.D. :İrişdi

³⁴⁹ 3a:nigāra perī-zādı:E.D. :nigāri perī-zāda

³⁵⁰ 4b:ğam-ı ' ışkıyla:E.D. : ğam-ı ' ıŝkıuñda

³⁵¹ 2a:' Aksidür şanma görinen:E.D. :' Aks-i mäh-ı nev degüldür

³⁵² 2b:Fürķat-i ebrüña:E.D. :Fürķat-i ebrüñla

- 3- Kaddũñ üzre zülfũññ abdalı olmışdur ‘alem³⁵³
Başı üzre na‘l keddügi degül mi aña dāl
- 4- Gül degüldür görünenler³⁵⁴ bülbül-i şeydā-dilũñ
Nālesin güş itmege açmış kulağın her nihāl³⁵⁵
- 5- Her³⁵⁶ kılı biñ yardı tab‘-ı mū-şikāfum Emriyā
Bağladı ol mū-miyān vaşfında bir ince hayāl

86a

161

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- 1- Ğamzesine seni gördükçe göz eyler ey dil
Her zamānda kılcın sende diker ol kātıl
- 2- Ne kuyı kazdı zenaḥdān çeh için didi³⁵⁷
Utanup³⁵⁸ geçdi yidi kat yire çāh-ı Bābil
- 3- Tekye-i ‘ışıkda Mecnūn nice pīrem diye kim
Olmamışdur o yaban oğlanı dahi ‘ākıl
- 4- Erba‘in çekmek ile vaşl olımazsın şūfi³⁵⁹
Ol³⁶⁰ şeh-i sīm-tene olmayıcağ aqçañ çil
- 5- Kıl kadar eylügüñi görmedük Emrī dimesün³⁶¹

³⁵³ 3a:‘alem:E.D. :‘ālem

³⁵⁴ 4a:görünenler:E.D. :görünenler

³⁵⁵ 4.beyit E.D.’nda farklı bir gazel içinde geçer.Gazelin E.D.’nda 4.beyti: Şimdi bildüm ‘arızuñda ḥāl-i müşgînũñ nedür Mustafā nūrın görüp imāna gelmişdür Bilāl

³⁵⁶ 5a:Her:E.D. :Bir

³⁵⁷ 2a:zenaḥdān çeh için didi :E.D. :zenaḥdānı çeh için ne didi

³⁵⁸ 2b:Utanup:E.D. :K’utanup

³⁵⁹ 4a:şūfi:E.D. :zāhid

³⁶⁰ 4b:Ol:E.D. :O

Emrīnuñ fikr-i miyānuñla³⁶² tenin bir mū kı1

86b

162

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Şebnemle döndi rüy-ı ' araḡ-riz-i yāra gül
Olmazdı böyle olmasa ger³⁶³ bī-sitāre gül
- 2- ' Işḡ ocaḡında yaḡdı hezārı³⁶⁴ kül eyledi
Gül-nār-ı ' arızuñdan alup bir şerāre gül
- 3- Ḳan ağlamakla döndi gözüm kırmızı güle
Bir kez bakup dimez³⁶⁵ ol seng-i ḡāre gül
- 4- El dökülür³⁶⁶ şanur ḡaber alınca yārdan
Peyk-i nesīm öñince olur pāre pāre gül
- 5- Ṭaḡıtmaz idi kendüyi Emrī benüm gibi
Rāz-ı derūnuñ eylemese āşikār³⁶⁷ gül

87a

163

Fā' ilätün/ Fā' ilätün/ Fā' ilätün/ Fā' ilün

- 1- Ṭoḡınan çarḡına çarḡuñ tır-i āhumdur benüm

³⁶¹ 5a:görmedük Emrī dimesün:E.D. :görmedüm ey şeh dimesün

³⁶² 5b:fikr-i miyānuñla:E.D. :hecr-i miyānuñla

³⁶³ 1b:olmasa ger:E.D. :olsa eger

³⁶⁴ 2a:hezārı:E.D. :hezārın

³⁶⁵ 3b:bakup dimez:E.D. :bakup baña dimez

³⁶⁶ 4a:dökülür:E.D. :dökilür

³⁶⁷ 5b:āşikār:E.D. :āşikāre

Yüzini māhuñ çalan şemşir-i āhumdur benüm

- 2- Hāle şanma meh giriftāruñ-durur ey şāh-ı hūsn
Gerdeninde halka-i zencir-i āhumdur benüm
- 3- Haṭ degül mir 'āt-ı ruhsāruñda ' aksi görünür
Şafha-i hurşidde taḥrīr-i āhumdur benüm
- 4- Çihre-i mäh-ı şeb-ārāda görinen qaralar
Ey güneş zāhir³⁶⁸ bu kim te 'şir-i āhumdur benüm
- 5- Şafha-i ḥaddinde Emrī görinen haṭṭ-ı ğubār
Āyet-i hūsnindeki tefsir-i āhumdur benüm

87b

164

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Nigārā ravza-ı ' ışkuñda çeşmüm cūy-bār itdüm
Ayağūñ öpmege yoluñda cismüm³⁶⁹ ḥāk-sār itdüm
- 2- Gedā isem n'ola bir şāh-ı ḥübānuñ ḳapusında
Ben anuñ mülket-i ' ışkına göñlüm tēc-dār itdüm
- 3- Nesīm-ālūd olub³⁷⁰ sünbül şaçuña irmege cānā
Bu sevdālarla cismüm bāğ-ı ḥasretde³⁷¹ ğubār itdüm
- 4- Şunup el bezm-i ' ālemde ayağ-ı ' ışkı³⁷² nüş itdüm
Başumdan şöḥbet-i yārān-ı ' aklı tārūmār itdüm

³⁶⁸ 4b:zāhir:E.D. : 'āhir

³⁶⁹ 1b:yoluñda cismüm:E.D. :cismüm yoluñda

³⁷⁰ 3a:olub:E.D. :olur

³⁷¹ 3b:bāğ-ı ḥasretde:E.D. :dāğ-ı ḥasretle

³⁷² 4a:ayağ-ı ' ışkı:E.D. :mey-i ' ışkı

- 5- Firākun āteşine³⁷³ yanmağa mu‘tād olup Emrī
Semender-veş mekānum vuşlatun³⁷⁴ şevkıyla nār itdüm

88a

165

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün

- 1- Ben ol sultān-ı ‘ışķam dūd-ı āhumdan ‘alem çekdüm
Muħabbet³⁷⁵ defteri erķāmına evvel ķalem çekdüm
- 2- Muħiṭ-i ‘ışķda ben ol neheng-i ejdehā-kāmam
Yidi deryāyı nüş itdüm hemān bir kerre³⁷⁶ dem çekdüm
- 3- Ĥabāb-āsā görindi çeşmüme bünyādı devrānuñ
Ĥaķiķat meclisinde mest olup bir cām-ı Cem çekdüm
- 4- Yalıñ yüzlü güzeldür gerçi kim şemşiri āfetdür³⁷⁷
Çekince sineye anı niçe derd ü elem³⁷⁸ çekdüm
- 5- Çü bildüm bu fenā mülküñ beķāsı yok bir el öñdin
Ayaķ ayaķ beķā³⁷⁹ iķlimine Emrī ķadem çekdüm

³⁷³ 5a:Firākun āteşine:E.D. :Firāķı āteşiyile

³⁷⁴ 5b:vuşlatun:E.D. :vuşlatı

³⁷⁵ 1b:Muħabbet:E.D. :Melāmet

³⁷⁶ 2b:kerre:E.D. :demde

³⁷⁷ 4a:gerçi kim şemşiri āfetdür:E.D. :ħançerüñ cānā ne āfetdür

³⁷⁸ 4b:derd ü elem:E.D. :dürlü elem

³⁷⁹ 5b:beķā:E.D. :fenā

88b

166

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Görüp nigāra cān u gönülden maḥabbetüm
Māni' olur muşāḥabete veh ki ḥayretüm³⁸⁰
- 2- Ḥayyāt-ı ışk cānuma ğam cāmesin biçer³⁸¹
Anuñ elinde süzen-i zerdür bu kâmetüm
- 3- Peykân-ı yāra cānuñı elbette vir diyü
Zaḥm-ı hadengi ol kaşı yānuñ yidi etüm
- 4- Bir cevherem³⁸² ki ḥāk-i siyāh içre kalmışam
Şarrāf-ı dehr bilmez ise n'ola kıymetüm
- 5- Öldükde Emriyā ğam-ı ḥaṭṭ-ı nigār ile
Pirüzeden³⁸³ yapa felek üstüme türbetüm

89a

167

Fā' ilätün/ Fā' ilätün/ Fā' ilätün/ Fā' ilün

- 1- Şāh-ı ışkam dil münakkaş bir otağumdur benüm
Bend-i ğam anda girihler ŝemse dāğumdur benüm
- 2- Rīsmān-ı şa' şa' a boynunda zerrīn bendidür³⁸⁴

³⁸⁰ 1b:veh ki ḥayretüm:E.D. :vecd ü ḥayretüm

³⁸¹ 2a:cānuma ğam cāmesin biçer:E.D. :cismüme ğam cāmesin diker

³⁸² 4a:cevherem:E.D. :gevherem

³⁸³ 5b:Pirüzeden:E.D. :Pîrüzeden

³⁸⁴ 2a:boynunda zerrīn bendidür:E.D. :boynumda zerrīn benddür

Şeh-levendem āfitāb altun kabağumdur benüm

- 3- Ey gözi Tātār idersem derd-i hecriyle³⁸⁵ sefer
Menzil-i kūy-ı ‘adem evvel konağumdur benüm
- 4- Dāğ-ı miḥnet sīnede yansun ebed dinlenmesün³⁸⁶
Āteş-i hicrān ile yaqđum çerāğumdur benim
- 5- Şanmanuz³⁸⁷ dāğ-ı siyeh şayd eyledüm³⁸⁸ ğam zāğını
Cism-i bārik Emriyā kıldan duzağumdur³⁸⁹ benüm³⁹⁰

89b

168

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilün

- 1- N’ola şaqlarsam o saçı leylī mihrin³⁹¹ cānda ben
Hāy Mecnūn ‘ışk-ı yārı bulmadum yabanda ben
- 2- Üstüme yalıñ kılıçla geldi āhum āteşi
Bī-kes ü tenhā gezerken³⁹² vādī-i hicrānda ben
- 3- İşiğñ bekler zavāllı³⁹³ ol mehe ‘āşık gibi
Bir ḥarāret añladum ḥurşīd-i nūr-efşānda ben
- 4- Āteş-i ‘ışkıyla³⁹⁴ yaqđum ḥālūñ içün sīnemi
Dilberā bir dāğ qodum sīne-i sūzānda ben

³⁸⁵ 3a:derd-i hecriyle:E.D. :derd-i hecrüñle

³⁸⁶ 4a:dinlenmesün:E.D. :söyünmesün

³⁸⁷ 5a:sanmanuz:E.D. :sanma kim

³⁸⁸ 5a:eyledüm:E.D. :eylerem

³⁸⁹ 5b:duzagumdur:E.D. :tuzagumdur

³⁹⁰ Gazel E.D.’nda 7 beyittir.

³⁹¹ 1a:mihrin:E.D. :‘ışkın

³⁹² 2b:gezerken:E.D. :giderken

³⁹³ 3a:zavāllı:E.D. :zavāllu

³⁹⁴ 4a:Āteş-i ‘ışkıyla:E.D. :Āteş-i ‘ışkuñla

- 5- Mülk-i nazmuñ³⁹⁵ şāhısın dīvānuñı gördüm senün³⁹⁶
Görmedüm ey Emrī bu tertībi bir dīvānda ben

90a

169

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- 1- Yārsuz bu cihānda n'eylersin
Servi yok bostānda³⁹⁷ n'eylersin
- 2- 'Işķ-ı Leylāyı iste gönñlüñde
Hāy Mecnün yabanda n'eylersin
- 3- Ey gönñül murğı yüce pervāz it
Bu türāb āşiyānda n'eylersin
- 4- Tīr-i āhuñ gibi felekten geç
Lā-mekān ol mekānda n'eylersin³⁹⁸
- 5- Çünki 'āşık degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda n'eylersin

90b

170

Mef' ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe' ülün

- 1- Hāk itse hevā-yı zeķānuñla beni devrān
Sāğar ide hāküm duta el üstine devrān³⁹⁹

³⁹⁵ 5a:Mülk-i nazmuñ:E.D. :Mülk-i na'muñ

³⁹⁶ 5a:senün:E.D. :velî

³⁹⁷ 1a:Servi yok bostānda:E.D. :Güli yok gülsitānda

³⁹⁸ E.D.'nda gazelin 2.beyti 4.beyit, 3.beyti 2.beyit, 4.beyti ise 3.beyit olarak geçer.

³⁹⁹ 1b:devrān:E.D. :yārān

- 2- Vezn eyleyelüm iki gözüm işte terāzū
Sence görelüm varmıydı⁴⁰⁰ Yūsuf-ı Ken‘ān
- 3- Hālūñ şanemā kılmadı dāneyle ziyāfet
Oldı ser-i zūlfūñde⁴⁰¹ gönül dün gice mihmāñ
- 4- Ağzındaki dendān görünür jāle degüldür
Bülbüllere şol deñlü güler gonca-i ħandān
- 5- Ğam odı kebāb itmişdi bağrunı⁴⁰² Emrī
Peykānları yāruñ gelüb urdı aña dendān⁴⁰³

91a

171

Mef‘ ūlü/ Mefā‘ ilü/ Mefā‘ ilü/ Fe‘ ūlün

- 1- Her tır ki müjgānuñ atar kıanda⁴⁰⁴ bulursın
Peykānını ey kaşı kemān kıanda bulursın
- 2- Şordum dehenüñden dil-i güm-geşte mi cānā
Didi zekānuñ sen anı zindānda bulursın
- 3- Ger lāleleri devr-i ruĥuñda arar olsañ
Her birini bir bāğ-ı gülistānda bulursın
- 4- Ey tālīb-i derd ü ğam u endūh u meşakķat
Sen anları hep mülket-i hicrānda bulursın
- 5- Emrī dil-i miskīnūñ o zülfe tolaşurmuş

⁴⁰⁰ 2b:var mıydı:E.D. :var mı idi

⁴⁰¹ 3b:ser-i zūlfūñde:E.D. :ser-i zūlfūñle

⁴⁰² 5a:itmişdi bağrunı:E.D. :itmiş idi bağrunı

⁴⁰³ Gazel E.D.’nda 6 beyittir.

⁴⁰⁴ 1a:kanda:E.D. :canda

Bir gün sen anuñ boğazın urğanda bulursın

91b

172

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Acıyu acıyu baña yaralar kıan ağlasun
Döne döne üstüme gerdün-ı gerdān ağlasun
- 2- Başımuñ üstinde çözsün saçlarını dūd-ı āh
Nālelerle inlesün⁴⁰⁵ bu çeşm-i giryān ağlasun
- 3- Çihresine⁴⁰⁶ eşk-i dūr-bārı dizilsün jāle-vār
Ruħlaruñdan ayru baña verd-i ħandān ağlasun
- 4- İşidicek la^c l-i gevher-bāruña ħat geldügin
Bir kıarañluk yire varsun⁴⁰⁷ āb-ı ħayvān ağlasun
- 5- Zülf-i miskiñün⁴⁰⁸ hevāsı ħāk idüpdür Emriyi
Kıara geysün sünbül-i bāğ ebr-i nīsān ağlasun

92a

173

Mef' ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe' ülün

- 1- Feryād ki bir siħr ile ol ħamze-i cādū
Kıldı müjemi ħarķa-i ħün gözüme kıarşı
- 2- Mīzān-ı meh ü mihr ile vezn ola mı ħüsnüñ

⁴⁰⁵ 2b:Nālelerle inlesün:E.D. :İñileşsüñ nāleler

⁴⁰⁶ 3a:Çihresine:E.D. :Çihresinde

⁴⁰⁷ 4b:varsun:E.D. :girsün

⁴⁰⁸ 5a:Zülf-i miskiñün:E.D. :Zülf-i müşginün

Keff-i yed-i kudretdür aña keff-i terāzū

- 3- Āsānlık ile cānumı şemşirūñe virdüm
Ben teşneye ol güc ile virdi bir içim su
- 4- Ebrū-yı ḥamuñ kāmētūñe serv-i sehī dir
Egri oturur kendüzi⁴⁰⁹ ammā sözi toğru
- 5- Ey kaşı kemān sīne-i Emrīde geçen gün
Tīr-i müjenüñ zaḥmını gördüm gözi kanlu⁴¹⁰

92b

174

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Nā-tüvān cismiyle varsan āsitān-ı dilbere
Bir kılıyla şüphesüz ey dil çıkarduk göklere
- 2- Dūd-ı āhuñ kim çekilür işigüne ol mehün
Benzer ey dil çarḥ-ı a' lāya çekilen ejdere
- 3- Dāğ-ı sīnem bir kızıl altundur ey sīm-ten
Līk geçmez ' ışık bāzārında fūls-i aḥmere
- 4- ' Ārız-ı zībāna karşı dāne-i eşküm benüm
Benzedi ey māh çihre-i şubḥa kalmış aḥtere
- 5- Cism-i Emrī'de dil-i sūzān-ı görmek isteyen
Āteş-i sūzunda görsün bir avuç ḥākistere⁴¹¹

⁴⁰⁹ 4b:kendüzi:E.D. :kendüsi

⁴¹⁰ Gazel E.D.'nda 6 beyittir.

⁴¹¹ Gazel E.D.'nda yoktur.

93a

175

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- 1- İki aşuñ iki rā muşhaf-ı ruhsāruñda
İki zülfüñ iki dal⁴¹² āyet-i dīdāruñda
- 2- Şanemā ebr-i sepīd⁴¹³ içre meh-i nev şandum
am-ı ebrüñi görüp kūşe-i destāruñda
- 3- Bekle kūyını ola kim ıa yāruñ göresin
Başuña gün toa ey dil der-i dīvāruñda⁴¹⁴
- 4- Şa' şa' a şanma güneş hāme-i zerle her gün
h şāhum yazar ey dil der-i dīvāruñda⁴¹⁵
- 5- Emrīnūñ dün şanemā azına geldi cānı
Bir kez öpince seni la' l-i güher-bāruñda

93b

176

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Ey şanem biñ yara urduñ cānuma şemşīr ile
Sīne-i 'uryānuma revzenler açduñ tīr ile⁴¹⁶
- 2- Ğam şebinde 'al u hūşum gitse ey añ degül
Yanuma kimse getürmem nāle-i şebgīr ile⁴¹⁷

⁴¹² 1b:dal:E.D. :dāl

⁴¹³ 2a:ebr-i sepīd:E.D. :ebr-i sefid

⁴¹⁴ 3b:der-i dīvāruñda:E.D. :der-i dil-dāruñda

⁴¹⁵ 4b:ey dil der-i dīvāruñda:E.D. :ey meh der ü dīvāruñda

⁴¹⁶ 1.beyt :E.D. : “Ey şanem şemşīr ile biñ yāra urduñ cānuma Tīr ile revzenler açduñ sīne-i sūzānuma”

- 3- Haṭṭuñ üzre qaşuñ imzasın görüp bildüm yine
 Qanuma qaşd itdi la' lüñ huccet-i tezvîr ile⁴¹⁸
- 4- Haşret ile ölse ' aşık qalsa açuq gözleri
 Ger leb-i cānānuma dūş olsa çeşmüm dirile⁴¹⁹
- 5- Ol şanem dirmiş ki Emrî Ka' be mi şanur beni
 Yüz sürüp olur beraber yir ile dāmānuma⁴²⁰

94a

177

Mef' ulü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe' ulün

- 1- Ebrūmı gören dīde-i pür-hūn üzerinde
 Beñzetti belā ebrine Ceyhūn üzerinde
- 2- Āhum qarañu itmese yanmaz idi her şeb
 Qandīl-i kamer qubbe-i gerdūn üzerinde
- 3- Bir ' ayn-durur ey perī sürh ile yazılmış
 Pür-hūn gözüm ol⁴²¹ ' arız-ı gül-gūn üzerinde
- 4- Şād itmek için ruḥını her gice zemāne
 Ve'l-leyl oqur türbet-i Mecnūn üzerinde
- 5- Ey Emrî leb-i goncada bir lāle-i terdür⁴²²
 Bir qatre ' araḳ ol leb-i gül-gūn⁴²³ üzerinde

⁴¹⁷ 2.beyt: :E.D. : “Ġam şebinde ' aql u fikrüm gitse ey meh tañ degül Nāle-i şeb-gîr ile kimse getürmem yanuma”

⁴¹⁸ 3b:Kanuma qaşd itdi la' lüñ huccet-i tezvîr ile:E.D. :Huccet-i tezvîr ile qaşd itdi la' lüñ kanuma

⁴¹⁹ 4b:Ger leb-i cānānuma dūş olsa çeşmüm dirile:E.D. :Dirile tuş olsa çeşmi ger leb-i cānānuma

⁴²⁰ 5b:Yüz sürüp olur beraber yir ile dāmānuma:E.D. : Yir ile olup berāber yüz sürer dāmānuma

⁴²¹ 3b:Ol:E.D. :O

⁴²² 5a:lāle-i terdür:E.D. :jāle-i terdür

⁴²³ 5b:leb-i gül-gūn:E.D. :leb-i mey-gūn

94b

178

Mef' ulü/ Fā' ilātün/ Mef' ulü/ Fā' ilātün

- 1- Dīvāneyem görelden ol ḥadd-i lāle-gūnı
Artar bahār gelse⁴²⁴ şeydālaruñ cününü
- 2- Ḥaṭṭın çemen oqırlar ağızına gonca dırlar
Yoqdur nazîri⁴²⁵ yāruñ ben bilmem onı⁴²⁶ bunı
- 3- Meydān-ı ʿışk içinde Mecnūnı añma baña
Er midür ol kim ola bir ʿavratuñ zebūnı
- 4- Bir pehlevān er idi ğam ʿāleminde Ferhād
Kim⁴²⁷ kesdi niçe müddet der-bend-i sütünü⁴²⁸
- 5- Top itdi başın Emrī ḳad⁴²⁹ ḥamını çevgān
Maḥbūblar derilsün vardur erüñ oyunu

95a

179

Mef' ulü/ Fā' ilātün/ Mef' ulü/ Fā' ilātün

- 1- Şeb-dīz-i ḥaṭṭ-ı ḥaddüñ meydāna çıqdı geldi
Gül-gün-ı eşk-i çeşmüm yollarda düşdi ḳaldı
- 2- ʿĀşıqlar öldürici bir sāde-rū güzeldür
Şemşir-i yār anuñçün anı yanına aldı⁴³⁰

⁴²⁴ 1b:bahār gelse:E.D. :bahārı görse

⁴²⁵ 2b:nazîri:E.D. :na' îri

⁴²⁶ 2b:onı:E.D. :anı

⁴²⁷ 4b:Kim:E.D. :Ki

⁴²⁸ 4b:der-bend-i sütünü:E.D. :der-bend-i bisütünü

⁴²⁹ 5a:ḳad:E.D. :zülfı

- 3- Meydān-ı hūsn içinde albine ehl-i ıku
Kırpkleri alayı aner sıyırdı aldı
- 4- an olduı bu verd rusār-ı glen⁴³¹ ire
adde yknrken bād anı yire aldı
- 5- Dr dılern Emr gāvvas-vār cānā
Deryā-yı ek-i eme bir nie kerre aldı

95b

180

Mefā iln/ Mefā iln/ Fe ln

- 1- Cihānda yok dehānınu niānı
 Adem mlkine al peyk-i revānı⁴³²
- 2- oludur la l  yāt  gherle
Teh anma bu em-i n-feānı
- 3- Leb grdi meger glende gnca
Ki ayretten au aldı dehānı
- 4- Gl nadn bir urı alımadı⁴³³
Sen er-i gānze aldı anı
- 5- Geerse ehr-i dilden tri Emr
Ayaına niār it nad-i cānı

⁴³⁰ 2b:er-i yār anun anı yanına aldı:E.D. :er-i yār anun yanına ekdi aldı

⁴³¹ 4a:rusār-ı glen:E.D. :rusārı glen

⁴³² 1b:peyk-i revānı:E.D. :ek-i revānı

⁴³³ 4a:bir urı alımadı:E.D. :alımadı bir uru

96a

181

Mef'ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe'ülün

- 1- Dilden geçürür ğamzesi oqın qaşı yayı
Miskīn idemez ' arz-ı maḥabbet başı qayı
- 2- Kırpüklerüñ ey dost qarāçī mi durur kim⁴³⁴
Bir ḥastanuñ üstine üşerler bir alayı
- 3- ' Āşıklara itmişdi birer depme-i kısmet⁴³⁵
Ben⁴³⁶ ' āşıq-ı üftādesine degmedi pāyı
- 4- Mir 'āt-ı zücāc içre ruḥı ' aksini sanmañ
Şeh-zāde-durur mesken ider şırça sarāyı
- 5- Āhum feleke irse toquz tolanur⁴³⁷ Emrī
Bir qal' aya irse nitekim toq-ı hevāyı

96b

182

Mef'ülü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Cān virsem añuben ḥam-ı ebrü-yı yārumı
Qazsun hilāl tışe-i zerle mezārumı
- 2- Ayīne-i sipihre nazār eyleyen seḥer
Ḥurşid şandı ' aks-i ruḥ-ı zerle yārumı

⁴³⁴ 2a:karaçī mi durur kim:E.D. :ḥarāmī mi dururlar

⁴³⁵ 3a:depme-i kısmet:E.D. :depmeyi kısmet

⁴³⁶ 3b:Ben:E.D. :bir

⁴³⁷ 5a:tolanur:E.D. :dolanur

- 3- Ol māha nāme yazmağa gök kâğıd üstine
Her gice zer-feşān ider āhum şerārımı
- 4- Bu za^ç ile ölürsem eger kabrümde koyan
Bir rişte-i kefen sana cism-i nizārımı
- 5- Kabrümde Emrī haṭṭını yād eylese şabā
İde mezārım üzre perīşān ğubārımı

Hayālī

97a

183

Fā^ç ilātün/ Fā^ç ilātün/ Fā^ç ilātün/ Fā^ç ilün

- 1- Ol melek-sīmā perī kim beñzemez insān aña
Cān ile dilden fedā olsun hezārān cān aña
- 2- Gerdenine hāle-i ṭavḳ⁴³⁸ eyledi^ç uşşāḳ-vār
Boynı bağlu⁴³⁹ bir ḳul olmışdur meh-i tābān aña
- 3- Gülşen-i derdiñ nihālidür bu cism-i nā-tüvān
Meyvedür bağrım başı berg oldu her peykān aña
- 4- Gördi ekdim mezra^ç -1 dilde maḥabbet dānesin
Dūd-ı āhum⁴⁴⁰ ebr olup yağdurdı çok bārān aña
- 5- Nār-ı hecriyle⁴⁴¹ Ḥayālī şöyle mūnis oldu kim
Rüz-ı vuşlat gibi olmışdur şeb-i hicrān aña⁴⁴²

⁴³⁸ 2a:hāle-i ṭavḳ:H.D. :hāleyi ṭavḳ

⁴³⁹ 2b:Boynı bağlu:H.D. :Boynu bağlı

⁴⁴⁰ 4b:Dūd-ı āhım:H.D. :Dūd u āhım

⁴⁴¹ 5a:Nār-ı hecriyle:H.D. :Yār hecriyle

⁴⁴² Gazel H.D.'nda 7 beyittir.

97b

184

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Yegdür şu kaçrdan k'ola anuñ şoñı ħarāb
Rind-i şarāb-ħāreye cām içre bir ħabāb
- 2- Cem' et özüñi olma perīşān raqam-miṣāl
Fāñi cihānı şıfr gibi hiçe kıl ħisāb
- 3- Sevdā-yı zülf-i dilber ider tīre gönlümi⁴⁴³
Gün pertevine nite ki hā' il olur⁴⁴⁴ seħāb
- 4- Meyl etme yüzde zülfüne kim qonmaz aña murğ
Bir gülsitān içinde aşılsa per-i gurāb
- 5- Yerde gerek Ĥayālī yüzüñ sāye-veş senüñ
Başuñ irerse göklere mānend-i āfītāb

98a

185

Mef' ulü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe' ülün

- 1- Bir ' āleme irmiş-durur erbāb-ı ħarābāt
Kim düşde dağı görmez anı ehl-i münācāt
- 2- Mey telğ olıcağ ħālet olur anda ziyāde
Zevq⁴⁴⁵ ehline yeter bu qadar keş ü kerāmāt
- 3- Ārām idemez dil göricek sāğarı pür-mey

⁴⁴³ 3a:gönlümi:H.D. :gönlünü

⁴⁴⁴ 3b:nite ki hā' il olur:H.D. :hā' il olur nitekim

⁴⁴⁵ 2b:Zevq:H.D. : ' Aşq

Ḥurşīd⁴⁴⁶ göricek n'ola raqş eylese zerrāt

- 4- Ferzīn gibi kec-revligi qo naṭ' -ı felekte⁴⁴⁷
Çarḥ etse gerekdür seni bir lu' b⁴⁴⁸ ile şehmāt
- 5- Sevdā-yı cihānı qoma gönlünde Ḥayālī
Ol Ka' be-i 'ulyāyı niçün mesken ider Lāt

98b

186

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ülün

- 1- Gelüp ben 'andelībin eylemez şād⁴⁴⁹
Elinden ol gülüñ feryād feryād
- 2- Tılısm ile iki şemşīr kılmış
İki qaşun ruḥ-ı gencīne⁴⁵⁰ üstād
- 3- Yazarken şeklin olmuş naqş-ı divār
Baḡub sīb-i zenaḡdānūna Bihzād
- 4- Meh-i nev tīşesine reşk idermiş
Keserken Bī-sütün daḡını Ferhād
- 5- Ḥayālī qaşr-ı 'ayşa urmadın el
Ḥabābuñ ḡanümānı oldı berbād⁴⁵¹

⁴⁴⁶ 3b:Ḥurşīd:H.D. :Ḥurşīdi

⁴⁴⁷ 4a:naṭ' -ı felekte:H.D. :naṭ-ı felekte

⁴⁴⁸ 4b:lu' b:H.D. :lūb

⁴⁴⁹ 1a:şād:H.D. :sād

⁴⁵⁰ 2b:ruḥ-ı gencīne:H.D. :ruḡu gencīne

⁴⁵¹ Gazel H.D.'nda 7 beyittir.

99a

187

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fāi' lātün/ Fā' ilün

- 1- Misk ile kāfurdan levḥ üzre ebrūlar mıdır
Yā güzellik şuhluk alnuñda yazular mıdır
- 2- Nāvek-i müjgānıdır her ḥüsn eli sulṭānınuñ
Cismüm üzre görünenler dimeñüz mūlar mıdır
- 3- İki yandan iki zūlfüñ mi egilmiş la' lüñe
Yā metā' -ı cāna şarḳar iki hindūlar mıdır
- 4- Hoḳḳa-i yāḳūt içre ḥurdesi her ḡoncanuñ
'Andelībüñ çeşm-i giryānunda⁴⁵² dārūlar mıdır
- 5- Bu nezā'ir kim Ḥayālī şı' rüñe der ehl-i derd⁴⁵³
Pāyına baḥruñ demādem yüz sürer cūlar mıdır

99b

188

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Ka'be-i kūyuñda her kim dilberüñ ḳurbān olur
Gerçi bir cāndan⁴⁵⁴ geçer ammā serāser cān olur
- 2- Bir ṭavāşiden ḡöñül kem himmet olma nefsdan
Eylese ḳaṭ' -ı ta' alluḳ⁴⁵⁵ maḥrem-i sulṭān olur

⁴⁵² 4b:çeşm-i giryānında:H.D. :çeşm-i giryānına

⁴⁵³ 5a:ehl-i derd:H.D. :ehl-i nazm

⁴⁵⁴ 1b:cāndan:H.D. :serden

⁴⁵⁵ 2b:ḳaṭ' -ı ta' alluḳ:H.D. :ḳaṭ' i ta' alluḳ

- 3- Bende ol iklīm-i istiğnāda ol sultāna kim
Kem sıfālī kelbinūñ tāc-ı ser-i hākān olur
- 4- ‘ Aks-i hūsni zerre-i hūrşīdi ‘ ālem-tāb⁴⁵⁶ ider
Kaṭre-i feyzünden anuñ ser-çeşme-i ‘ ummān olur⁴⁵⁷
- 5- Hecr-i rüy-ı yār ile güller Ḥayālī kendüyi
Pāre pāre etmege her jāle bir dendān olur

100a

189

Mef’ ulü/ Fā’ ilātü/ Mefā’ ilü/ Fā’ ilün

- 1- Şemşīr-i intizārile dil pāre pāredür
Hep pāreye şalan beni ol māh-pāredür
- 2- Ser-geştesi olalı o māhuñ felek gibi
Dāmānum eşk-i çeşmüm ile pür-sitāredür
- 3- Kıldı lebūñ ḥayālī raḳībūñ dilinde cāy
Ḥāre⁴⁵⁸ içinde şanki yatur la’ l-pāredür
- 4- Yanımca sürinür qomaz üftādelik yüzün
Sāyem diler yüzün göre bir yüzü qaradur
- 5- Cennet Ḥayālī gūşe-durur kūy-ı yārdan⁴⁵⁹
Dūzaḥ feğānum odına nisbet şerāredür

⁴⁵⁶ 4a:zerre-i hūrşīdi ‘ ālem-tāb:H.D. :zerreyi hūrşīd-i ‘ ālem-tāb

⁴⁵⁷ 4b:Kaṭre-i feyzinden anuñ ser-çeşme-i ‘ ummān olur:H.D. :Kaṭre feyzinde onun ser-çeşme-i hayvān olur

⁴⁵⁸ 3b:Ḥāre:H.D. :Ḥārā

⁴⁵⁹ 5a:kūy-ı yārdan:H.D. :kūy u yārdan

100b

190

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Rūz-ı rüşenden n'ola envār⁴⁶⁰ olursa şāmımız
Mıhr-i 'ālem-tābdan yaqar çerāğı cāmımız
- 2- Ten ğubār ālūde dil āvāre-i kūy-ı belā
Gird-i bād-ı rāh-ı 'aşqa yok-durur ārāmımız⁴⁶¹
- 3- Biz ne 'ālemde uçar murğuz göreydiñ zāhidā
Gülşen-i 'ālemde olmasa ta'allūq dāmımız
- 4- Vaşl ile yār olmazuz hecrüñ kulı qurbānıyuz
Biz melāmet ehliyüz nā-kāmlıkdur kāmımız
- 5- Ey Hıyālī 'ālem-i nazma Süleymānuz bugün
Hātem-i 'aşkuñ nigīninde yazıldı nāmımız

101a

191

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Kırş-ı mehle hūşe-i pervīn olaldan zādımız
Ehl-i faqr içre tena'umla çıqıpdur adımız
- 2- Bir şınık sāğarda seyr-i mümkināta mālİKüz
Biz harābāt ehliyüz böyle olur irşādımız
- 3- Tıfl gibi lu' b ile⁴⁶² bir hāne ābād eylesek

⁴⁶⁰ 1a:envār:H.D. :enver

⁴⁶¹ 2b:Gird-i bād-ı rāh-ı 'aşqa yok-durur ārāmımız:H.D. :Gird-i bād-ı rāhı 'aşkıız yok-durur ārāmız

⁴⁶² 3a:lu' b ile:H.D. :lū' b için

Girmeden içine vîrân eyleriz âbâdımız

4- Şaydımız murğân-ı kıuds-i âşiyândur⁴⁶³ olalı

‘Ankebütî dāmīle nūr-ı başar şayyâdımız

5- Cism-i pür-peykânımız görüp Hayālî didi ğam

Alımaz şâh-ı feraḥ bu ḳal‘ a-i pülâdımız

101b

192

Fâ‘ ilâtün/ Fâ‘ ilâtün/ Fâ‘ ilâtün/ Fâ‘ ilün

1- Bülbül-i gülzâr-ı miḥnetdür dil-i ğamnâkimüz

Aña gūyâ kim ḳafesdür sîne-i şad-çâkimüz

2- Fırḳat öldürse beni âhum yeliyle ḥaşre dek

Gird-i bād olub ser-i kūyuñ ṭolanur ḥâkimüz

3- Varmışuz bir mâh-rû şevḳıyla ğayrı ‘âleme

Dūd-ı âh-ı pür-şererdür encüm ü eflâkimüz⁴⁶⁴

4- Bir⁴⁶⁵ boyı servüñ düşüb ayağına yüzler sürer

Bir aḳar şudur bizim gūyâ ki ḳalb-i pâkimüz

5- Bulmayayduñ ehl-i nazm içre Hayālî imtiyâz

Dür-bîn olmazdı böyle dīde-i idrâkimüz

102a

193

⁴⁶³ 4a:ḳuds-i âşiyândur:H.D. :ḳudsî-âşiyândır

⁴⁶⁴ 3b:encüm ü eflâkimüz:H.D. :encüm-i eflâkimüz

⁴⁶⁵ 4a:Bir:H.D. :Her

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Bezm-i ğamda ŧanma ğiryānız bizi ğurremlerüz
Mey yirine ğan yutar bir nice ŧāħib demlerüz
- 2- Geğmesün bize ta' allūğ bendüni nāgeh deyü
' Ağl ile ŧol āŧinālık itmeyen sersemmlerüz
- 3- Biz ħabāb-ı cāmımız tāc-ı Ķubāda vermezüz
Bezm-i istiĝnāda tolumuz iğilen cemmlerüz
- 4- Perde-i ğayb-ı hüviyetden⁴⁶⁶ olan ebkāra biz
Cilvegāħ-ı mümkināta gelmeden maħremmlerüz
- 5- Ey Ħayālī on sekiz biñ ālemün biz zılliyüz
' Ālem isterseñ bizi seyreyle kim ' ālemlerüz

102b

194

Mef' ülü/ Mefā' ilün/ Mef' ülü/ Mefā' ilün

- 1- Virme dil ü cān nağdin cānāne ħabül etmez
Bir derdini isterseñ yüz cāna ħabül etmez
- 2- Mescidde yerim yokdur Mecnün olalı ħıblem
Rüsvā-yı cihānem kim meyħāne ħabül etmez
- 3- Nāŧih sözünüñ gerği ğok va' de-i ferdāsı
Ammā ki benim göñlüm efsāne ħabül etmez
- 4- Bilmem nice mecnūnam hem-ŧoħbetim olmağa

⁴⁶⁶ 4a:ğayb-ı hüviyetden:H.D. :ğayb-ı hüviyetde

Zencîr-i melâmetde dîvâne kabûl etmez

- 5- Didüm ki ğamuñ dursun gönünde Hayâlinüñ
Didi bu şafâ genci vîrâne kabûl etmez

103a

195

Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün

- 1- Āşıkız dervāze-i şehri melâmet beklerüz
Zâhid-āsâ şanma kim kûy-ı selâmet beklerüz
- 2- Bîsütün-ı aşkıda çalındı tabl-ı sinemüz
Biz dağı Ferhâd-veş derbend-i miñnet beklerüz
- 3- Hâce-i aşkuz bugün bazar-ı mihr-i yârda
Nağd-i cânı⁴⁶⁷ almağa kâlâ-yı vuşlat beklerüz
- 4- Hün-ı dil nüş itmege peymânesinden⁴⁶⁸ dâğımuñ
Meclis-i uşşâkıda aşhâb-ı şöhet beklerüz
- 5- Ey Hayâlî Şâh-ı gerdün dergehinde zerre-vâr
Âfitâb-ı Ālem-ârâ gibi şöhet beklerüz

103b

196

Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün

- 1- Gülşen-i Ālemde bir mevzün nihâli gözlerüz
Bağmazuz biz⁴⁶⁹ serve hadd-i i' tidâli gözlerüz

⁴⁶⁷ 3b:Nağd-i cânı:H.D. :Nağd-i cânla

⁴⁶⁸ 4a:peymânesinden:H.D. :peymânesinde

- 2- Şüret-i hūba nazār kılduğça biz ihlāşile
Zāhidā nūr-ı cemāl-i Zülcelālî gözlerüz
- 3- Terk idüb bezm-i ğurūrı olalı⁴⁷⁰ ehl-i sürür
Dürd ile ālūde bir şınnmış sıfālî gözlerüz
- 4- Mū miyānuñ vaşf idelden nükte-dān-ı ʿālemüz
Dīde-i idrāk ile ince hayālî gözlerüz
- 5- Çār yāra bende Şāhuñ bendesine bendeyüz
Biz Hayālî merdüm-i şāhib-kemālî gözlerüz

104a

197

Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilātün/ Fāʿ ilün

- 1- Bīsütünüñ gördi kim tığ ile taşı var imiş
Geldi başın egdi Ferhāduñ tıraşı var imiş
- 2- Kāmet-i Leylî için Mecnūn-ı miñnet-dīdenüñ
Şuʿ lesinden āhınuñ zerrīn külāhı⁴⁷¹ var imiş
- 3- Yaş añılsa merdüm-i çeşmüm kadar görmüş geçer
Gözlerüm yaşunca ʿummānuñda yaşı var imiş
- 4- Tut dilüñ kendüñde epsem ol be-ğayretsüz deyü
Şemʿ ile pervāne miskīnüñ şavaşı var imiş
- 5- Bir şanem sevmiş Hayālî kıble edinmiş yüzün
Bir ser-āmed kāmety mihrāb-ı kaşı⁴⁷² var imiş

⁴⁶⁹ 1b:biz:H.D. :bir

⁴⁷⁰ 3a:olalı:H.D. :olmuşuz

⁴⁷¹ 2b:külāhı:H.D. :kumāşı

104b

198

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Şabānuñ hātırı kūyuñda yāruñ pür ğubār ancağ
Benüm gibi o dāhī bir perişān rūzigār ancağ
- 2- İletdüm tuhfe-i cān-ı haķīrim yāra ' arz itdüm
Gülüb nāz ile ol gül-ruğ didi bu yādigār ancağ
- 3- Elümde al tūṭi-veş meyi gördi didi sāķi⁴⁷³
Be bu kendü ayağıyle ele gelmiş şikār ancağ
- 4- Kamer bir penbe-i dāğum-durur çarğ üzre her encüm⁴⁷⁴
Derün-ı āteşinümden çıkan⁴⁷⁵ birkaç şirār ancağ
- 5- Şeb-i ' id⁴⁷⁶ eyledi gerdün hilālün cāmını gerdān
Ḥayālī dāhī içmez zāhid-i perhiz-gār ancağ

105a

199

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Fer viren māha cemāl-i bā-kemālüñdür senüñ
Mihre hañçerler çeken iki hilālüñdür senüñ
- 2- Cānına ' aşıklarun ey lāle-ruğ dāğ-ı belā
Ol leb-i cān-bağşınun üstünde ḥālüñdür senüñ

⁴⁷² 5b: Bir ser-āmed kāmeti mihrāb-ı kaşı: H.D. : Bir ser-āmed kāfirī-mihrāb kaşı

⁴⁷³ 3a: sāķi: H.D. : sofi

⁴⁷⁴ 4a: her encüm: H.D. : encüm hem

⁴⁷⁵ 4b: çıkan: H.D. : çıkar

⁴⁷⁶ 5a: Şeb-i ' id: H.D. : Şeb'i ' id

- 3- Kāse-i hūn-ı maḥabbet eyleyüb her dāgumı
Cismümi zeyn eyleyen ‘id-i vişālūndür⁴⁷⁷ senüñ
- 4- Gerdeninde zülfüni gördüm su ’āl etdüm didi
Ey fitāde boynuma düşmüş vebālūndür senüñ
- 5- Ğayrlarla yārdur şimdi Ḥayālī dir iseñ
Ḥāşe-lillāh pādişāhum ol ḥayālūndür senüñ

105b

200

Mefā’ ilün/ Fe’ ilātün/ Mefā’ ilün/ Fe’ ilün
(Fa’ lün)

- 1- Nigār zülfı benim boynuma kemend gerek
Şu kimse kim ola dīvāne aña bend gerek
- 2- Naşihatüñ yürı sen qara başuña eyle
Be şüfi ‘aşık-ı dīvāneye ne pend gerek
- 3- Şu kim diler ki ide bir perı-ruḥı taşvır
Diliyle cānı belā odına sipend gerek
- 4- Ne lāyıkam ki olam dār-ı zülfüne ber-dār
Veliki⁴⁷⁸ her kişinüñ himmeti bülend gerek
- 5- Firākuñ acısun añduqda der Ḥayālī ğazel
Kelāma gelmege tütı egerçi qand gerek

⁴⁷⁷ 3b:‘id-i vişālindür:H.D. :‘ayn-ı vişālindir

⁴⁷⁸ 4b:Veliki:H.D. :Velik

106a

201

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Tenlere rūh-ı muḳaddes 'aşḳ-ı pāküñdür senüñ
Devlet-i bīdār çeşm-i ḥ'ābnāküñdür senüñ
- 2- Götürür ḳoynunda bir seng-i siyāhuñ kūyınıñ
Vādī-i 'aşḳ içre Ka'be sīne-çāküñdür senüñ
- 3- Leblerüñ İsā gibi cān-baḥş-ı 'ālemdür velī
Her nefesde niçe 'ālemler helāküñdür senüñ
- 4- Kūy-ı Leyliden⁴⁷⁹ ḳopan her gird-i pāküñ⁴⁸⁰ hemdemi
Beñzer ey Mecnūn-ı miḥnet-dīde ḥāküñdür senüñ
- 5- Ey maḥabbet bādesi ḳıldıñ Ḥayāliden zuhūr
Cismi içre her regi bāḡuñda tāḳuñdur senüñ

106b

202

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- 'Ārızuñ meyden⁴⁸¹ 'araḳ-rīz olsa ey ḥūr-ı cemīl
Şanuram cennetde tuḡyān eylemişdür selsebil
- 2- Āfitābı nice teşbīh ideyin⁴⁸² ruḥsāruña
Sen sa'ādet nūrısın ol ḥāke düşmiş bir zelīl

⁴⁷⁹ 4a:Kūy-ı Leyliden:H.D. :Kūy-ı Leylādan

⁴⁸⁰ 4a:gird-i pāküñ:H.D. :gird-i bādın

⁴⁸¹ 1a:meyden:H.D. :nāgeh

⁴⁸² 2a:ideyin:H.D. :edeyim

- 3- Bir kadem çıkmaz ser-i kūyuñ koyub ‘ aşıkларуñ
Tāk-ı ‘ arşa nerdibān olursa perr-i Cebre’ıl
- 4- Bezimde bir perde açdı çeng ‘ aşkuñda senüñ
Düşdi nāgeh perdeden taşra hezārān kāl u kıl
- 5- Reşk-i a’ dādan Hıyālī çekme zahmet⁴⁸³ şābir ol
Eyledi Hāk āteş-i Nemrūdı gülzār-ı Hālīl

107a

203

Mefā’ ilün/ Mefā’ ilün/ Mefā’ ilün/ Mefā’ ilün

- 1- Nesīm-āsā çeküp el bāğ-ı ‘ ālemden güzār itdüm
Geçüb büy-ı gülünden hār-ı hicrān ihtiyār itdüm
- 2- Binā-yı ‘ aşka gördüm kim hālel gelmiş geçüp serden
Gedügünde koyup⁴⁸⁴ bir taşu muhkem üstüvār itdüm
- 3- Bitüp bir gül ‘ alāmet olmağıçün⁴⁸⁵ reng ü büyüñdan
Bu sevdālarla cismüm rāh-ı gamda hāksār itdüm
- 4- Nidermiş ‘ aşk eri nām u nişānı deyu Ferhāduñ
Mezārın Bī-sütün dağında gördüm⁴⁸⁶ sengsār itdüm⁴⁸⁷
- 5- Hıyālī göñlümi gördüm harābāt ehli bir mey-keş
Vücüdüm halvetinde zāhid-i perhīzgār⁴⁸⁸ itdüm

⁴⁸³ 5a:zahmet:H.D. :miñnet

⁴⁸⁴ 2b:Gedügünde koyup:H.D. :Geldiğinde kodum

⁴⁸⁵ 3a:olmağıçün:H.D. :bulmag için

⁴⁸⁶ 4b:gördüm:H.D. :buldum

⁴⁸⁷ 4.beyitle 3. beyit H.D.’nda yer değıştirmiştir.

⁴⁸⁸ 5b:zāhid-i perhīzkār:H.D. :zāhidi perhīzkār

107b

204

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Tekebbürden beri gerd-i riyādan pākdür göñlüm
Yoluñda pāyimāl olmuş bir avuç ḥākdür göñlüm
- 2- ' İnāyet nūrınıñ pertevlerinden lem' adur cānım
Cemālūñ görmege āyīne-i idrākdür göñlüm
- 3- Dem olur ğonca-i dembeste-i gülzār-ı⁴⁸⁹ miḥnetdür
Dem olur lāle⁴⁹⁰ gibi girībān çākdür göñlüm
- 4- Yaşım cūyın ele⁴⁹¹ alup ne var ' ummāna ergürse
Cihān gülzārınıñ terkin uran ḥāşākdür göñlüm
- 5- Ḥayālī hecr-i dilberde vişāl ümmīdine ḥayrān⁴⁹²
Vişāle irse⁴⁹³ bīm-i hecr ile ğamnākdür göñlüm⁴⁹⁴

108a

205

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Ben cünün-ı vādī-i ' aşkām gedālık şan' atum
Mūy-ı jülīdem durur başumda tāc-ı devletüm
- 2- Baña Ferhād ile Mecnūn bu tarīķ-i ' aşķda
Birisi şeyḥim ' azīzimdür biridür⁴⁹⁵ hem kisvetüm

⁴⁸⁹ 3a:ğonca-i dembeste-i gülzār-ı miḥnetdür:H.D. :ğonca-i dem beste-i gülzārı miḥnetdir

⁴⁹⁰ 3b:lāle:H.D. :lāleler

⁴⁹¹ 4a:cūyın ele:H.D. :cūyu elin

⁴⁹² 5a:ḥayrān:H.D. :ḥandān

⁴⁹³ 5b:irse:H.D. :ere

⁴⁹⁴ Gazel H.D.'nda 6 beyittir.

- 3- Cām-ı mey la' lüñe öykünmüş eyā mestāne çeşm
Sağ olursam dünyede çokdur anuñla şöhetüm
- 4- Hāk-i pāyūñ hasretiyle ölürsem⁴⁹⁶ ey perī
Gözlerine tūtiyā ide melekler tıynetüm⁴⁹⁷
- 5- Ey Hāyālī gün gibi meşhūr olaydum⁴⁹⁸ şî' r ile
Zerrece ol meh yanında ger olaydı⁴⁹⁹ rağbetüm⁵⁰⁰

108b

206

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Boynuma aldum o zülf-i ' anberinüñ minnetün
Ey şabā şahrāya şaldum müşg-i Çinüñ⁵⁰¹ minnetün
- 2- Yār olursa nāz-perverdüm gamından ğayrıya
Çekmeyem bir laḫza ' ömr-i nāzeninüñ minnetün
- 3- Kūy-ı yāruñ bir ğubārın kondurursañ çihreme
Ey şabā yüklet bana rüy-ı zemīnüñ minnetün
- 4- Ğam yeme zāduñ tevekkül kapusından kıl talep
Çekme bu hırmende her bir hūşe-çinüñ minnetün
- 5- Gevher-i nazmum Hāyālī ğuşına zīver yiter
Nāzeninüm çekmesün dürr-i semīnüñ minnetün⁵⁰²

⁴⁹⁵ 2b:biridür:H.D. :biri

⁴⁹⁶ 4a:ölürsem:H.D. :ger ölürsem

⁴⁹⁷ 4b:tıynetüm:H.D. :tinetüm

⁴⁹⁸ 5a:olaydum:H.D. :olurdum

⁴⁹⁹ 5b:meh yanında ger olaydı:H.D. :māh-rū yanında olsa

⁵⁰⁰ Gazel H.D.'nda 7 beyittir.

⁵⁰¹ 1b:müşg-i Çinin:H.D. :misk-i Çini

109a

207

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Cismüm üzre şu' le-i ğam ħil' atimdür nürdan
Dūd-ı āhum başuma bir tācdur semmürdan
- 2- Kūh olursañ da şaķın berg-i kāha⁵⁰³ etme cevır
Ger Süleymānsañ nola ħavf eyle āh-ı mürdan
- 3- Her seŗergeh kā 'inātuñ ħırmenine⁵⁰⁴ od şalar
Pertev-i ħōr kim çıkar bu ser-nigün tennürdan
- 4- Bezm-i ğamda nāy-veş cismüñ tehī kııl ğayrdan
Cān kulaĝıyla işit bu nükte-i ŧanbürdan⁵⁰⁵
- 5- Bezm-i vaŗdetde Ĥayālī ' aşķ cāmın nūş kııl⁵⁰⁶
Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engürdan

109b

208

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fa' ilün

- 1- Dil şikeste olalı seng-i cefā-yı yārdan
Beñzer ol mir 'āta kim maŗrūm ola dīdārdan
- 2- Vaşl-ı Leylāyla Mecnūn⁵⁰⁷ neylesün çün buldı kām
Vech-i Leylāya⁵⁰⁸ tecelli eyliyen envārdan

⁵⁰² 5.beyt:H.D. : “Mülk-i istignāyı şāh olmaz benim Ĥānım çeken Çin-i ebrūsun görüp Ĥākān-ı Çinin minnetin”

⁵⁰³ 2a:şaķın berg-i kāha:H.D. :şaķın bir berg-i kāha

⁵⁰⁴ 3a:kā 'inātun ħırmenine:H.D. :ħırmenine kā 'inātun

⁵⁰⁵ 4b:nükte-i ŧanbürdan:H.D. :nükteyi ŧanbürdan

⁵⁰⁶ 5a: nūş kııl:H.D. :eyle nūş

⁵⁰⁷ 2a:Vaşl-ı Leylāyla Mecnūn:H.D. :Vuşlat-ı Leylā-yı Mecnūn

- 3- Başuma gün toğmadan⁵⁰⁹ rüy-ı siyāhüm hākde
Yār kūyında nem eksük sāye-i dīvārdan
- 4- Dilde dāğ-ı miḥneti olsun melāmetden ne ğam
Bu çemende gül diken kaçmaz cefā-yı hārdan
- 5- Yanına aldı Ḥayālī bendesin sulṭān-ı ‘aşk
Gördi yegdür her sözi tīğ-i cefā-yı yārdan⁵¹⁰

110a

209

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilün

- 1- Çağlayup aḳar benüm eşk-i revānum sū-be-sū
Ölmege sen ‘arız-ı dildāra cānā rū-be-rū
- 2- Bāda virdi cev-be-cev āhum vücūdum ḥırmenin
Dāne-i ḥālūñ ğam-ı eşki⁵¹¹ idelden cū-be-cū
- 3- Hey kıyāmet ḥaşre dek dūkenmeye bu ḳīl ü ḳāl
Sīnede her bir ḳalem şerḥ etse zūlfūñ mū-be-mū
- 4- Ey şaçı sūnbül senūñ her şubḥ-dek⁵¹² bād-ı şabā
Zūlfūñūñ būyın arar gülşen-be-gülşen⁵¹³ kū-be-kū
- 5- Etdüğüñ yüz ḳaralığın yüzüñe urur şaçın
Ey Ḥayālī olalı⁵¹⁴ mir’āt-ı ḥüsne rū-be-rū

⁵⁰⁸ 2b:Vech-i Leylāya:H.D. :Vech-i Leylādan

⁵⁰⁹ 3a:toğmadan:H.D. :dogmada

⁵¹⁰ 5b:tīğ-i cefā-yı yārdan:H.D. :yüz tīğ-i cevherdārdan

⁵¹¹ 2b:ğam-ı eşki:H.D. :ğamı eşkim

⁵¹² 4a:şubḥ-dek:H.D. :şubḥ-dem

⁵¹³ 4b:gülşen-be-gülşen:H.D. :menzil-be-menzil

⁵¹⁴ 5b:olalı:H.D. :olma ol

110b

210

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Ben belā Ferhādiyūm kūh-ı ğam-ı dildārda
Şu' le-i āhum başumda lāleler⁵¹⁵ kūhsārda
- 2- Kākūli ucında ol Yūsuf cemālūñ her beñi
Mışr-ı ħüsn içinde şankim bir ħabeşdür dārda
- 3- Sīne-i sūzānum içre bu⁵¹⁶ ħayāl-i ħadd-i yār
Āşiyān itmiş semenderdür derūn-ı nārda
- 4- Ĥaṭṭ-ı gülzārunda⁵¹⁷ ol servūñ dehānı gūyiyā
Ġonca-i nev-rüstedür bitmiş miyān-ı ħārda
- 5- Ey Ĥayālī ol mehūñ dendānı vaşfi şanasun
Bir dürr-i yek-dānedür bu nazm-ı gevher-bārda

111a

211

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Āyine her ğün koyar dildārı tenhā koynuna
Nāz ile Yūsuf girer gūyā Züleyĥā koynuna
- 2- Rāh-ı gülzār-ı fenāda⁵¹⁸ cismini iden ğubār
Rūzigār ile girer bir verd-i ra' nā koynuna

⁵¹⁵ 1b:lāleler:H.D. :lāledir

⁵¹⁶ 3a:içre bu:H.D. :içinde

⁵¹⁷ 4a:Ĥaṭṭ-ı gülzārunda:H.D. :Ĥüsñü gülzārında

⁵¹⁸ 2a:gülzār-ı fenāda:H.D. :gülzār-ı vefāda

- 3- Çıkmadı yārun leb⁵¹⁹ fikri dil-i ağıyardan
Aldı ol la' li dirīgā seng-i ḥārā koynuna⁵²⁰
- 4- Dāmenine seng alub kūhsār ceng itmek diler
Koyduğıçün maqdemūñ naqşını şahrā koynuna
- 5- Nice gözyaşı Ḥayālī ' aşk içinde oldu maḥv
Girdiler ırmağlar gūyā ki deryā koynuna

111b

212

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- 1- Nigārā bezm-i ḥüsnünde dil-i mestānemüz kaldı
Cemālūñ şem' ine yakmış perin⁵²¹ pervānemüz kaldı
- 2- Ğarībündür ānı hoş tut⁵²² efendi işte biz gitdük
Göñül dirler ser-i kūyında bir dīvānemüz kaldı
- 3- Yürek kan oldu hicrāndan vücūdum çekdi el cāndan
Fedā oldu yoluña cümlesi zirā nemüz kaldı
- 4- Başumdan ' aql ise gitdi göñülile⁵²³ cān revān oldu
Ten-i bī-i' tibār adlu qurı vīrānemüz kaldı
- 5- Ḥayālī devlet-i bī-i' tibāra baqmadūñ gitdūñ
Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemüz kaldı

⁵¹⁹ 3a:leb:H.D. :lebi

⁵²⁰ 3.beyit ile 2.beyit H.D.'nda yer değıştirmiştir.

⁵²¹ 1b:Cemālün şem' ine yakmış perin:H.D. :Perin yakmış cemālin şem' ine

⁵²² 2a:Ğarībündür ānı hoş tut:H.D. :Anı hoş tut Ğarībindir

⁵²³ 4a:göñülile:H.D. :dil ile

112a

213

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Şaldugumda⁵²⁴ hāne-i 'aşkuñ ezel bünyādunı
Tāşa kullandım belā iklīminüñ Ferhādunı
- 2- Bir nihāl-i tāze sevdüm baġbān-ı dehr iken
Gülşenüñ āzāde kıldum serv ile⁵²⁵ şimşādını
- 3- 'Ālem-i ervāḥdan Mecnūn du'ā eyler baña
Ḥayr ile yād eylemek yegdür kişi üstādını
- 4- Ḥākinüñ her zerresi Ferhāduñ eylermiş feġān
Bī-sütūnda bir kişi çağırsa Şirīn adını
- 5- Ey Ḥayālī 'aşkı⁵²⁶ inkār itse zāhid tañ degül
Ḥayli müşkildür kişi terk eylemek mu' tādını

112b

214

Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilün

- 1- 'Aşk bir şem' -i ilāhīdür⁵²⁷ benem pervānesi
Şevk bir zencīrdür gönülüm anuñ divānesi
- 2- Kanda bilsün şāh-ı 'aşkuñ dergeh-i ādābını⁵²⁸

⁵²⁴ 1a:Şaldugumda:H.D. :Şaldıġında

⁵²⁵ 2b:āzāde kıldum serv ile:H.D. :āzād kıldım servini

⁵²⁶ 5a:'aşkı:H.D. :'aşka

⁵²⁷ 1a:şem' -i ilāhīdür:H.D. :şem' i ilāhīdir

⁵²⁸ 2a:dergeh-i ādābını:H.D. :dergehi ādābını

Kühken bir dağ eri Mecnūn yabān dīvānesi

- 3- Kelle-i ‘uşşāḳ şatılmaz kesādı var ḳatı
İşlemez oldu maḥabbet şehrinüñ ser-ḥānesi
- 4- Rind oldur kim götürdi bezm-i keşretten ayāğ
Sāğar-ı devrān⁵²⁹ elinden ṭolmadan peymānesi
- 5- Şiri şekker⁵³⁰ gibi alıḫdı Ḥayālīnüñ bugün
İltifāt-ı Şāh ile bu nazm-ı dervīşānesi⁵³¹

Ümīdī

113a

215

Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (Fa‘ lün)

- 1- Ka‘ beden yüz çevirüb ey şanem-i ḥürlikā
İşigüñ cānibine döndi bugün ḳible-nümā
- 2- Ruḫı şeftālusını öpmege virmez ol şūḫ
Būsītān-ı ser-i kūyında biñ olsa ayvā
- 3- Naḫl-i bālāsını seyr ideli ol Sidre-ḳadūñ
Ġāyet alḳaḳ görünür oldu gözüme Ṭübā
- 4- Leb-i cānāna ṭolanur diyü bezm-i meyde
Cām-ı şahbāyı bugün ortaya aldı zürefā

⁵²⁹ 4b:Sāğar-ı devrān:H.D. :Sāḳī-ī devrān

⁵³⁰ 5a:Şiri şekker:H.D. :Şir ü şekker

⁵³¹ 5b:nazm-ı dervīşānesi:H.D. :vaz-ı dervīşānesi . Gazel H.D.’nda 7 beyittir.

- 5- Yetürüb bāde-i ‘aşkile Ümīdī ‘aqlın
Mest olub düşdi bugün halk-ı cihāna rüsvā

113b

216

Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilātün/ Fe‘ ilün
(Fa‘ ilātün) (Fa‘ lün)

- 1- Māh dirlerse melā’ik saña ger itme ‘aceb
Āfitābım kişiyē gökden iner çünkü lağab
- 2- Tatlu kıl ağzımı dirsem şeker-i la‘ lüñile
Ağzumuñ dadını ol dem virür ol şīrīn-leb
- 3- Nice olmaya anuñ cānla dil hayrānı
Lebi dil-ber⁵³² lebidür hāl-i ruḥı müşgīn ḥubb
- 4- Virme yüz ḥaṭṭuña zülfüñ gibi gül başuñçün
Rūmı ayaqlamasun pādişehim ceş-i ‘Arab
- 5- Tağlar deñlü Ümīdī ğama tākat getirür
Taşdan mı yüregi bilmezın anuñ yā Rābb

114a

217

Fe‘ ilātün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (Fa‘ lün)

- 1- Cām çekdi lebüñ görüb ḥaclet
Kızaruḅ geldi benziñe ḥumret

⁵³² 3b:Lebi dilber:Ü.D. :Leb-i dilber

- 2- Sâkin oldu biraz havâdiş-i dehr
Turmasın cām eylesün hareket
- 3- Kim baqardı yüzine âyinenüñ
Ruĥlaruñ virmese aña şuret
- 4- Leblerüñ yādına şarāba varub
Mey-fürüş eyledi bize ĥürmet
- 5- Şundı pîr-i muġān Ümîdî ayaġ
Eyledi gerçek er bize himmet⁵³³

114b

218

Mef' ulü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Ümmîd-i pây-ı būsüñile ey nihâl-ķadd
Ķaldı ayaķda ' aşık-ı bî-çäreler meded
- 2- İren şafāya mışķale-i ' aşķ-ı pākla
Āyine gibi giyse olur egnine nemed
- 3- Bezm-i şafāda sâķi-i simîn-' izârdan
İrdi elüme sâġar-ı sahbā yeden beyed
- 4- Sînemde mevc-i baĥr-i belâdur her üstühân
Kim yir yir anda penbe-i dâġum-durur zebed
- 5- Baĥş itdügünce Ka' be-i kūy-ı nigârdan
Eyler Ümîdî işigi taşın anuñ sened

⁵³³ Gazel Ü.D'nda 7 beyittir.

115a

219

Mef' ulü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Ruḥsār-ı yāre beñzemesse berg-i lāleler
Gülşende böyle üstine düşmezdi jāleler
- 2- Çıkdı beyāza nüṣṣa-i ḥaṭṭ-ı ' izār-ı yār
Yazıldı fenn-i fitnede nice risāleler
- 3- Yoluñda ḥāk olanlar eyā serv-i ḥoş-ḥırām
Lāyıḳ mıdır ki böyle ayaklarda ḳalalar
- 4- Oldıḳça dil-i metā' -ı ğam yāre müṣṣerī
Dellāl olur cihāna çıkub āh u nāleler
- 5- Ğam yime⁵³⁴ ey Ümīdī reh-i ' aşḳ-ı yārda
Eksük degül çü derd ü belādan⁵³⁵ nevāleler

115b

220

Mef' ulü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe' ülün

- 1- Şūfī ğarazuñ çün bir iki cām-ı şafādur
Yā tāk-ı riyā başuña bilsem ne belādur
- 2- Ey bād-ı şabā çin-i ser-i zülfini yāruñ
Müşg-i Ḥotene eyleme teşbīh ḥaṭādur
- 3- Cüret gele mi zāhid-i şad-sāleden ey dil
Egninde şaḳın ḥırḳasına baḳma ḳabādur

⁵³⁴ 5a:yime:Ü.D. :yiye

⁵³⁵ 5b:belādan:Ü.D. :belāda

4- Seyr eyle dilā resmini eşkāl-i zamānuñ⁵³⁶
Bağ cām-ı meye ki⁵³⁷ āyine-i gīti-nümādur

5- Dil virme Ümīdī şağın ālāyiş-i dehre
Kim ‘ākıbetü’l emr anuñ soñı hebādur

116a

221

Mef’ ulü/ Fā’ ilätü/ Mefā’ ilü/ Fā’ ilün

- 1- Turfe kenār-ı bāğa varub düşdi jāleler
Bād-ı bahārile gülüb açıldı lāleler
- 2- Yanardı tāb-ı sūziş-i ‘aşkuñla ğoncalar
Su sepmese derünuna bir pāre jāleler
- 3- Bezm-i çemende zühd ü riyāyile ceng idüb
Meydāna sürdi rağşı⁵³⁸ gülgün piyāleler
- 4- Künc-i belāda ‘āşık-ı dil-ğaste-i ğama
Derd-i firāk u ğuşşa vü ğamdur nevāleler
- 5- Gül gibi yār ğār-ı rağıbile hem-nişin
Bülbül gibi Ümīdī n’ola kılsa nāleler

116b

222

Mef’ ulü/ Fā’ ilätü/ Mefā’ ilü/ Fā’ ilün

- 1- Rüşen kılalı meclisi cām-ı şarābımız

⁵³⁶ 4a:zamānuñ:Ü.D. :cihānuñ

⁵³⁷ 4b:meye ki :Ü.D. :meye

⁵³⁸ 3b:rağşı:Ü.D. :rağşımı

Mihriile mähı ʿ aynına almaz habābımız

- 2- Raqs itmezidi şavmaʿ ada şeyh-i şehri eger
Çalınmayaydı⁵³⁹ gūşına çeng ü rebābımız
- 3- Mey-hāne cāy-ı muhtesib-i bezm-i bādedür
Eksük degüldür elden anuñçün şarābımız
- 4- Şol teşnegān-ı vādi-yi ʿ aşkıız gamuñda biz
Āb-ı zülāli ʿ aynına olmaz serābımız⁵⁴⁰
- 5- Zerğ u riyādan⁵⁴¹ el yuya zühhād-ı şehri⁵⁴² eger
Görse Ümīdi meykede ab-ı nābımız

117a

223

Mefʿ ülü/ Fāʿ ilätü/ Mefāʿ ilü/ Fāʿ ilün

- 1- Gözden revān olalı yaşım nite kim Aras
Etrāfın aldı her müje mānend-i hār u has
- 2- Hār-ı belā-yı miñnetile eyledi felek
Gülzār-ı dehri bülbül-i şeydālara⁵⁴³ kafes
- 3- Rāh-ı belāda kāfil-i dil⁵⁴⁴ ne çükdügin
Dāʿim lisān-ı hālile taqrīr ider ceres
- 4- Şāh-ı serīr-i devlete bālīn-i zer-nigār

⁵³⁹ 2b:çalınmayaydı:Ü.D. :çalınmasaydı

⁵⁴⁰ 4b:serābımız:Ü.D. :sīr-ābımız

⁵⁴¹ 5a:Zerğ u riyādan:Ü.D. :Zerğ-i riyādan

⁵⁴² 5a:zühhād-ı şehri:Ü.D. :zühhād-ı şehre

⁵⁴³ 2b:Gülzār-ı dehri bülbül-i şeydālara:Ü.D. :Gülzār-ı dehr-i bülbül-i şeydālara

⁵⁴⁴ 3a:kāfil-i dil:Ü.D. :kāfile-i dil

Rind-i ħarāba ħıřt-ı ħum-ı mey-fürüş bes

- 5- Āh eyleme Ümīdī ser-i kūy-ı yārda
Cāyız ki işidüb tuya aġyār sesi kes

117b

224

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Kays ' aşkile maĥabbet cāmını nüş eylemiş
Mest olub geçmiş yatur kendin ferāmüş eylemiş
- 2- Māh-ı nev şanma felek çāk-ı girībān eyledi
Bāde-i mihrüñ nigārā anı ser-ĥoş eylemiş⁵⁴⁵
- 3- Üstüh'ān-ı sīne yir yir mevc-i āşüb-ı belā
Bād-ı āhımla yine deryā-yı dil cüş eylemiş
- 4- Ĥ'ābile ceng itmeğiçün kendüyi merdümlerüm
Ĥalka-i zülfüñ ĥayāliyle zırıh-püş eylemiş
- 5- Kāmet-i zerdin Ümīdī hicrile idüb kemer
Bu ĥayālile miyānuñı der-āġüş eylemiş

118a

225

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün) (Fa' lün)

- 1- Teb-i miĥnetden idüb cānı ĥalāş

⁵⁴⁵ 2b:eylemiş:Ü.D. :eyledi

İrişüb hatt-ı ruḥuñ yazdı havās

- 2- Hāk-i pāyuñ eger isterse şabā
Virme ey serv⁵⁴⁶ ayaguñ bek⁵⁴⁷ baş
- 3- Zülf-i zencire⁵⁴⁸ dili peyvend⁵⁴⁹ it
Cami^c -i hüsnüñe bir kandil aş
- 4- Vaşf ider hatt-ı ruḥ-ı yarı rakīb
Şanki bir zāğdur oğur ihlāş
- 5- Va^c de itmişken Ümidī vaşlın
Turmadı ^c ahdine döndi rakqāş

118b

226

Fe^c ilātün/ Fe^c ilātün/ Fe^c ilün

(Fā^c ilātün)

(Fa^c lün)

- 1- Sāğar-ı bādeden idüb a^c rāz
Döndi bir şekl-i kadīde murtāz
- 2- Yüzüñi görmege kıldım niyyet
Geldi remlimde o dem şekl-i beyāz
- 3- Rāst der qaddüñe diyü cāmeñ
Kesdi biçdi yine hayli mikrāz

⁵⁴⁶ 2b:serv:Ü.D. :servi

⁵⁴⁷ 2b:bek:Ü.D. :pek

⁵⁴⁸ 3a:Zülf-i zencire:Ü.D. :Zülf ü zencire

⁵⁴⁹ 3a:dili peyvend:Ü.D. :dil-i peyvend

- 4- Eylemez hālime bir laḥza nazār
İder ol ḡamze-i ḡammāz aḡmāz
- 5- Ey Ümīdī nice ben ölmeyeyin
O ṭabīb eyledi bizden a' rāz

119a

227

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Dāḡ-ı 'aşḡuñla bulur sīnem şeref
Manḡıra degmez pulı olmasa def
- 2- Gūş idüb evşāf-ı dürr-i la' lüñi
Aḡzunuñ şuyın aḡıtdı her şadef
- 2- Hīleden hālī degül hāl-i ruḡuñ
Fitneden olmadı ḡaṭṭuñ ber-ṭaraf
- 4- Göricek emvāc-ı baḡr-i eşkümi
Lücce-i deryā-yı 'ummān geḡdi kef
- 5- 'Ayşa şarf eyle Ümīdī varuñı
Naḡdin 'ömrüñ⁵⁵⁰ kılmadın devrān telef

119b

228

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- 1- Dest-i sīmīninde sākīnūñ mey-i ḡamrāya baḡ

⁵⁵⁰ 5b:Naḡdin 'ömrüñ:Ü.D. :Naḡd-i 'ömrüñ

- Bir nihāl üzre açılmış gonca-i ra' nāya baķ
- 2- Görmek isterseñ cemāl-i şāhid-i kāşāneyi
Sāķiyā mir'āt-i cām-ı bāde-i şahbāya baķ
- 3- Rāya teşbīh eylemiş māh-ı nev ebrūlaruñ
Billāh ey ķaşı hilālum bu meh-i bed-rāye baķ
- 4- Sīnem üzre dāġ-ı ħūn-ālūduma eyle nazār
Ėam beyābānında bitmiş lāle-i ħamrāya baķ
- 5- Ėehresin zerd u nizār itmiş Ūmīdī derdmend
Gör ne şūret baġlamış ol 'āşık-ı şeydāya baķ⁵⁵¹

120a

229

Mef' ūlū/ Mefā' ilū/ Mefā' ilū/ Fe' ūlūn

- 1- Cām-ı Cemile 'ayşını yād itdi şarābuñ
Meclisde bükā'dan gözi aġrıdı ħabābuñ
- 2- Ėoş tutduġiçün ħātır-ı nemnākımı⁵⁵² her bār
Ayaġın öperdim ele girse mey-i nābuñ
- 3- Nerm itse n'ola nālelerin dün gice gördüm
Hicrūñle teni bir ķıla dönmüşdi rebābuñ
- 4- Öykündiġiçün sīne-i sūzānıma ey dil
Yārān-ı şafā dün etini yidi kebābuñ
- 5- Varise dili degdi şurāġinūñ Ūmīdī
Mestāne düşüb pāyı şikest⁵⁵³ oldu şarābuñ

⁵⁵¹ Gazel Ū.D.'nda 6 beyittir.

⁵⁵² 2a:ħātır-ı nemnākımı:Ū.D. :ħātır-ı ġamnākımı

120b

230

Mef'ülü/ Fā' ilätü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Cānlar fidā kıllur saña ' aşık seri degül
Da' vā-yı ' aşk ehl-i dile serserī degül
- 2- Bār-ı riyāyı meclise ' arz itme zāhida
Zirā anı kimesne götürmez yiri degül
- 3- Seyr-i cemāl-i yār ideli merdüm-i çeşm
Hürī görünmez oldu gözine perī degül
- 4- Kimse gedā-yı dergeh-i ' ālī cenābuña
Sultān-ı Mışrı beñzedimez kayşari degül
- 5- Ser' asker itdi şāh-ı maḥabbet Ümīdīyi
Kimdür ki aña diye begüm ' askeri degül

121a

231

Fe' ilätün/ Fe' ilätün/ Fe' ilätün/ Fe' ilün

(Fā' ilätün)

(Fa' lün)

- 1- Kānlu yaşumla belā deştini ' ummān itdüm
Hār u ḥāşakın anuñ pençe-i mercān itdüm
- 2- Ser-i küyuñda nişān-ı süm-i esb-i yāri
Eşk-i ḥünābeyile bir gül-i ḥandān itdüm
- 3- Hāme-i āh çıkub yazmağa sūz-ı ' aşkı

⁵⁵³ 5b:pāyı şikest:Ü.D. :pāy-ı şikest

Şerer-i sînemle çarhı zer-efşân itdüm⁵⁵⁴

- 4- Ser-nigün olsa n'ola zevrağ-ı çarh-ı sîm-âb
Bād-ı âhımla bugün 'âlemi tûfân itdüm
- 5- Ferağ-ı vuşlata imkân yoğ Ümîdî gördüm
Dili mu' tād-ı ğam u ğuşşa-i hicrân itdüm

121b

232

Mef' ulü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- 1- Bir kaçları kemân müjesi hañçer isterin
Ya' nî yolunda ölmege bir dil-ber isterin
- 2- Geh tîğ u gāhî ğamzesine meyl ider gönül
Yanuñda mā-ğaşal düşicek bir yir isterin
- 3- Beñzüm ğamile zerd idüb ağladığum bu kim
Yāruñ yolına sürmege sîm ü zer isterin
- 4- Nüş eyledikçe zehrüñi yād eylerin lebün
Def' itmegiçün acısını şekker isterin
- 5- Bir baş açık gedâyım Ümîdî cihānda ben
Ne tāk u ne kabāçe-i İskender isterin⁵⁵⁵

⁵⁵⁴ 3.beyit ile 2.beyit Ü.D'nda yer değiştirmiştir.

⁵⁵⁵ Gazel Ü.D'nda 7 beyittir.

122a

233

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün)

(Fa' lün)

- 1- Sāğar-ı bādeye baq mihr-i sa' ādetdür bu
Her ḥabāba nażar it necm-i hidāyetdür bu
- 2- Künc-i miḥnetde ğam u ğuşşañı yirsem ne ' aceb
' Āşık-ı ḥaste-dile bir ulu ni' metdür bu
- 3- Bezm-i rindāna gelüb bu gice şıķlet virdüñ
Yüri ey zāhid-i nādān ne ḥıffetdür bu
- 4- Būy-ı zülfüñ getürür bād meşām-ı cāna
Billāh ey peyk-i Ḥıṭā yine ne zaḥmetdür bu
- 5- Reh-i meyḥānede yarı bulıcaķ mestāne
Ey Ümīdī düşegör pāyına fırsatdur bu

122b

234

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

(Fā' ilātün)

(Fa' lün)

- 1- Devr-i güldür şanemā nūş-ı mey-i nāb eyle
Dehen-i tengiñi bir ğonca-i sīr-āb eyle
- 2- Ey göñül vaşf-ı leb-i la' lini icāz itdüñ
Rişte-i zülf-i dil-āvīzini iṭnāb eyle
- 3- Yazıcaķ vaşf-ı gülistān-ı cinānı zāhid

Başka anda der-i cānāne ʾi⁵⁵⁶ bir bāb eyle

4- Rūz-ı miḥnetde dilā ḳalmasa seylāb-ı sirişk⁵⁵⁷

Eridüb dildeki peykānları tiz-āb eyle

5- İrmek isterseñ eger ḳadr-i vişāl-i yāre

Şām-ı firḳatde Ümīdī gözi bī-ḩāb eyle

123a

235

Mef ʾülü/ Fā ʾilātü/ Mefā ʾilü/ Fā ʾilün

1- Dil güft u gūda ʾaks-i ruḩ-ı dil-rübāyile

Dīvānedür tekellüm ider şanki ayile

2- Ḳadd-i nigāra öykünibilmez ḩırāmda

Biñ kez nihāl-i serv şalınsın şabāyile

3- Sāgar mişāl taşfiye-i bāḩın eylesin

Hem-şoḩbet olmağ isteyen ol dil-rübāyile

4- Ağyār-ı kīne-dārıla ḡam-ḩānemi o māh

Geldi müşerref itdi gice biñ belāyile

5- Yıllardurur Ümīdī şehā pāy-māldur

Göñlini añun al ele bir merḩabāyile⁵⁵⁸

⁵⁵⁶ 3b:cānāne ʾi:Ü.D. :cānāneyi

⁵⁵⁷ 4a:seylāb-ı sirişk:Ü.D. :sīm-āb-ı sirişk

⁵⁵⁸ Gazel Ü.D.'nda 6 beyittir.

Mef'ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Fe'ülün

- 1- Kıaddüñ ki şehā leşker-i ' uşşāka şalıñdı
Yağmaya virüb şabrı niçe diller alındı
- 2- Mevlāyī gibi girdi felek rakş ü semā' a
Varise ney-i nāle kulağına çalıñdı
- 3- Cevr itme diyü ' aşıka ol dürr-i bināgüş
Yāruñ yine boynına kulağına şalıñdı
- 4- La' l-i lebüñ öpmüş diyü cām-ı mey-i şahbā
Mestāne gice haylice ruhsāruñ alındı
- 5- İrmek dilerisen der-i maşsüda Ümīdī
Ĝavvāş-şıfat baır-i me' āniye tal indi

2. TIPKIBASIM

دردی که در سینه است
دردی که در کمر است
دردی که در شکم است
دردی که در پاهاست
دردی که در دستهاست
دردی که در سر است
دردی که در دل است
دردی که در جان است
دردی که در تن است
دردی که در همه جا است

دردی که در سینه است
دردی که در کمر است
دردی که در شکم است
دردی که در پاهاست
دردی که در دستهاست
دردی که در سر است
دردی که در دل است
دردی که در جان است
دردی که در تن است
دردی که در همه جا است

دردی که در سینه است
دردی که در کمر است
دردی که در شکم است
دردی که در پاهاست
دردی که در دستهاست
دردی که در سر است
دردی که در دل است
دردی که در جان است
دردی که در تن است
دردی که در همه جا است

دردی که در سینه است
دردی که در کمر است
دردی که در شکم است
دردی که در پاهاست
دردی که در دستهاست
دردی که در سر است
دردی که در دل است
دردی که در جان است
دردی که در تن است
دردی که در همه جا است

طبع و قلوب آن گزشتن در کمال
 زود و نارسوان است که در اندام
 کز آنست زار زار زار زار زار
 ایست بر عظام المودن کس کار
 توی و زلف کس که در شام کس بود
 که عظام نمدن بر عجم کس کار
 زلف کس که در شام کس بود
 روی کس که در شام کس بود
 بنف خود زلف کس که در شام کس بود
 لطف کس که در شام کس بود

عالمی که در شام کس بود
 کلوزون کس که در شام کس بود
 عالمی که در شام کس بود
 کلوزون کس که در شام کس بود
 عالمی که در شام کس بود
 کلوزون کس که در شام کس بود
 عالمی که در شام کس بود
 کلوزون کس که در شام کس بود

نظری است که در شام کس بود
 زود و نارسوان است که در اندام
 کز آنست زار زار زار زار زار
 ایست بر عظام المودن کس کار
 توی و زلف کس که در شام کس بود
 که عظام نمدن بر عجم کس کار
 زلف کس که در شام کس بود
 روی کس که در شام کس بود
 بنف خود زلف کس که در شام کس بود
 لطف کس که در شام کس بود

دامن در دو جیب در شام کس بود
 که در شام کس بود
 صاحب من و قلوب کس که در شام کس بود
 اصغیر من و قلوب کس که در شام کس بود
 آسمان با بیاساس کس که در شام کس بود
 بر سر عاقبت کس که در شام کس بود
 شام کس که در شام کس بود
 اور زلف کس که در شام کس بود
 است عمل کس که در شام کس بود
 و قلوب کس که در شام کس بود

عوارض خاکی از دوری در راهی دور
 و میوه کا دیده عاری از بی سبب و عوارض
 لاله زار زینت کزوت و عوارض
 تنگ کلک لیدین در دست بود عوارض
 تیغ لاله زار ششم در دست بود عوارض
 کلاه قاشق ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 ساغر وقت اول الفست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 ساق وقت ششم در دست بود عوارض
 بوشه عاقبت ششم در دست بود عوارض

قند بود کین جین منج منج منج
 لاج اولدی ان کا پویش عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 نیج و کلک ششم در دست بود عوارض
 ارشد نازک کورن منج منج منج
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض

شمشیر حقیق از ترش از شمشیر
 بوی کی بی بی لاله زار بی سبب
 قزوب شمشیر کلک ششم در دست بود عوارض
 شمشیر ششم در دست بود عوارض
 شمشیر ششم در دست بود عوارض
 شمشیر ششم در دست بود عوارض
 شمشیر ششم در دست بود عوارض
 شمشیر ششم در دست بود عوارض
 شمشیر ششم در دست بود عوارض
 شمشیر ششم در دست بود عوارض

کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض
 کلک ششم در دست بود عوارض

شب غزوات و جنگ کربلا
کر کرب را بدود و بر سپاه ادا
مقتضی خلق بود و در صف درون
او را در دیو بزیخ رفت ای جبار
فعل انکار که کلمه نشانی عشق
مغز ای کرم که در جالب بود
مخز ای سینه صفا ای دل کی بودی
در کجا بودی شستل اولی فنا بود
سلطان عشق چه شسته نهی کی بودی
با قدی بود که شیب پادشاه بود

جان فانی لب تمام عشق غافل اندام
اگر بودی آن حال کلمات غافل اندام
نظار عشق کتب ستمور و فسخ شیخ غازی
نظار عشق کتب ستمور و فسخ شیخ غازی
باید عشق را کوزده زلف غازی
فغان غریب است که به نظر غازی
که ای جان بی تو در اول و در اول غازی
یک لحظه غریب در زلف غازی
جای غریب غریب در زلف غازی
غلام زلف غریب در زلف غازی

کافرت عشق فانی فانی است اول
زلف غریب در زلف غریب است اول
بیک عشق کلمه که عقل ای دور
شود یک لب غریبی می آن است اول
زلف غریب کلمه فانی غریب است اول
بالای زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول

کلمه غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول
زلف غریب زلف غریب زلف غریب است اول

کز غمش سینه چرخ بماند
 مرغ از موی آن غمش بماند
 قفس از غمش سینه چرخ بماند
 کوه از غمش سینه چرخ بماند
 ای دل از غمش سینه چرخ بماند
 شمس از غمش سینه چرخ بماند
 خورشید از غمش سینه چرخ بماند
 ماه از غمش سینه چرخ بماند
 بقیه جان از غمش سینه چرخ بماند
 بقیه جان از غمش سینه چرخ بماند

۳

ای غمش سینه چرخ بماند
 مرغ از موی آن غمش بماند
 قفس از غمش سینه چرخ بماند
 کوه از غمش سینه چرخ بماند
 ای دل از غمش سینه چرخ بماند
 شمس از غمش سینه چرخ بماند
 خورشید از غمش سینه چرخ بماند
 ماه از غمش سینه چرخ بماند
 بقیه جان از غمش سینه چرخ بماند
 بقیه جان از غمش سینه چرخ بماند

۳

ساقی عالمی غمش کمال بود
 است که کوه و دریا را کمال بود
 قفس از غمش سینه چرخ کمال بود
 کوه از غمش سینه چرخ کمال بود
 ای دل از غمش سینه چرخ کمال بود
 شمس از غمش سینه چرخ کمال بود
 خورشید از غمش سینه چرخ کمال بود
 ماه از غمش سینه چرخ کمال بود
 بقیه جان از غمش سینه چرخ کمال بود
 بقیه جان از غمش سینه چرخ کمال بود

ای غمش سینه چرخ کمال بود
 مرغ از موی آن غمش کمال بود
 قفس از غمش سینه چرخ کمال بود
 کوه از غمش سینه چرخ کمال بود
 ای دل از غمش سینه چرخ کمال بود
 شمس از غمش سینه چرخ کمال بود
 خورشید از غمش سینه چرخ کمال بود
 ماه از غمش سینه چرخ کمال بود
 بقیه جان از غمش سینه چرخ کمال بود
 بقیه جان از غمش سینه چرخ کمال بود

فغان عشق عالم داران
کام قضا به زین عشق
باش که از آرزوی ساقی چون
الطیاف زین کجاست
زین کجاست حال لطیف را
فغان قضا این عشق
ارباب خاطر بخیزد مراد
نیت خدایه دولت زین قافله
بانی قلوب زین عالم داران

تکلیف کمال سبب از کجاست
لب قضا به سبب از کجاست
زین عشق عالم داران
فغان قضا به سبب از کجاست
ارباب خاطر بخیزد مراد
نیت خدایه دولت زین قافله
بانی قلوب زین عالم داران

بکر طبع که در قلب
کویا به سبب عالم داران
خانان زین کجاست
عالم داران
فغان قضا به سبب از کجاست
ارباب خاطر بخیزد مراد
نیت خدایه دولت زین قافله
بانی قلوب زین عالم داران

فغان عشق عالم داران
کام قضا به زین عشق
باش که از آرزوی ساقی چون
الطیاف زین کجاست
زین کجاست حال لطیف را
فغان قضا این عشق
ارباب خاطر بخیزد مراد
نیت خدایه دولت زین قافله
بانی قلوب زین عالم داران

حال فضلا عا...
لاست...
براز...
غایت...
صعود...
سینه...
توسعه...
باز...
عمود...
نزد...

بیشتر...
کوبید...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...

خط...
بر...
باز...
باز...
باز...
باز...
باز...
باز...
باز...
باز...
باز...

بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...
بسیار...

ای که بود عشق در است بر لب
مردگر لب را من بر لب خاقان کور
ای که آن یکبار چون کور
بیم ضغاده با هم می خواند کور
ای عشق خاقان خود پیش و صفای کور
کوی جا بود لب بر لب ز جان کور
دینا از دنا بیچین بر صفای کور
فانی خاقان لب کور
بانی خاقان لب کور
سای کر خاقان لب کور

دراجه خاقان لب کور
خاقان لب کور
خاقان لب کور
خاقان لب کور
خاقان لب کور
خاقان لب کور
خاقان لب کور
خاقان لب کور
خاقان لب کور
خاقان لب کور

ایضا خاقان لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور

ایضا خاقان لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور
لب کور

دانی که بر سیم خار گل زنده چو گل
صاف و نرم بر کوه سحر چو گل
چو دریا که در کوه سحر چو گل
چو دریا که در کوه سحر چو گل
چو دریا که در کوه سحر چو گل
چو دریا که در کوه سحر چو گل
چو دریا که در کوه سحر چو گل
چو دریا که در کوه سحر چو گل
چو دریا که در کوه سحر چو گل
چو دریا که در کوه سحر چو گل

مطهره و در سیم خار گل زنده چو گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل
سوار و صلب بر آن در سیم خار گل

از جان تو شد زار بود و گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
گلزار اول در زلف تو بود گلزار اول
گلزار اول در زلف تو بود گلزار اول
گلزار اول در زلف تو بود گلزار اول
گلزار اول در زلف تو بود گلزار اول
گلزار اول در زلف تو بود گلزار اول
گلزار اول در زلف تو بود گلزار اول
گلزار اول در زلف تو بود گلزار اول
گلزار اول در زلف تو بود گلزار اول

جان تو شد زار بود و گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول
بدر آن من تو سببید بود گلزار اول

ندیدم که در وقت سفر فرموده اند
و در وقت جنگ بزرگوارانی
که در زمان جدی کجا بوده اند
که نظر فرمودند بر جهان را بیم
از فداست از شرم و فرمودند
از کسان که در جهان را بیم
مردان هر که در کشتن او در زمین
بسیار نیک ترست دارایم
بیا این جهان خوشتر است
دم جان بخشد نظر فرمودند بر عالم

بماند تا در میان کشتن او در زمین
نظر فرمودند بر جهان را بیم
بوی جای از شرم و فرمودند
که در زمان جدی کجا بوده اند
که نظر فرمودند بر جهان را بیم
از فداست از شرم و فرمودند
از کسان که در جهان را بیم
مردان هر که در کشتن او در زمین
بسیار نیک ترست دارایم
بیا این جهان خوشتر است
دم جان بخشد نظر فرمودند بر عالم

کشتن او در زمین کجا بوده اند
بماند تا در میان کشتن او در زمین
نظر فرمودند بر جهان را بیم
بوی جای از شرم و فرمودند
که در زمان جدی کجا بوده اند
که نظر فرمودند بر جهان را بیم
از فداست از شرم و فرمودند
از کسان که در جهان را بیم
مردان هر که در کشتن او در زمین
بسیار نیک ترست دارایم
بیا این جهان خوشتر است
دم جان بخشد نظر فرمودند بر عالم

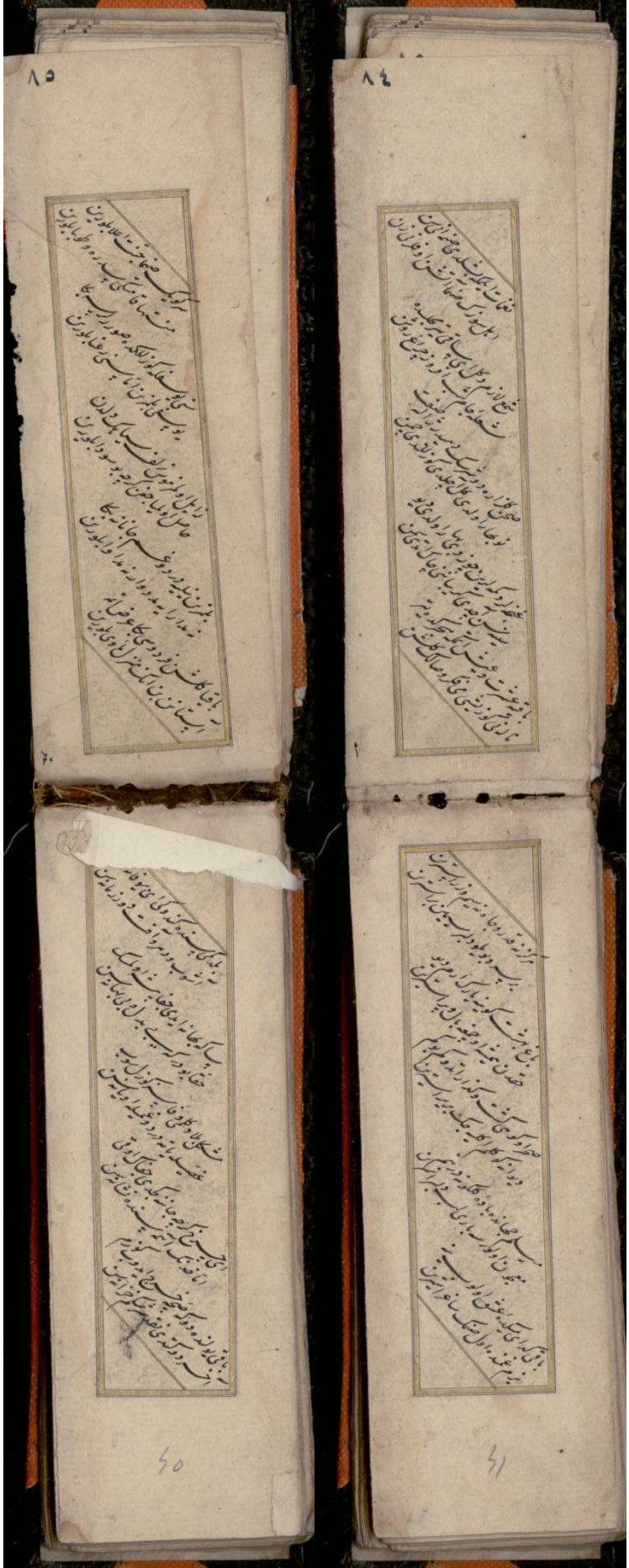
کشتن او در زمین کجا بوده اند
بماند تا در میان کشتن او در زمین
نظر فرمودند بر جهان را بیم
بوی جای از شرم و فرمودند
که در زمان جدی کجا بوده اند
که نظر فرمودند بر جهان را بیم
از فداست از شرم و فرمودند
از کسان که در جهان را بیم
مردان هر که در کشتن او در زمین
بسیار نیک ترست دارایم
بیا این جهان خوشتر است
دم جان بخشد نظر فرمودند بر عالم

جانان در لطف عاقلان جانان
 خلقی ناب طبعی نور جانان
 عاقلان در کمال کمال جانان
 سخن گلزار کمال جانان
 قانقاز شرب آب جانان
 سیراب دودمانی کمال جانان
 ساقی نوشی کمال جانان
 آب جانانی جام آفاق جانان
 زخم با دوا دوا جانان
 پیغمبر نور انوار جانان

چشمتی کرم کرم جانان
 مسودان نور جانان
 سینه زار کرم جانان
 مضمون در کمال جانان
 نفوس اشک کرم جانان
 زونگ در کمال جانان
 بدین زود آمد جانان
 خلق را سینه کرم جانان
 باقی جان سینه کرم جانان
 سینه سینه جانان

تا اول دل هم زلف جانان
 صاف جانان عاقلان جانان
 بیرون جانان کمال جانان
 الفضا کرم جانان
 اقلو اقلو کرم جانان
 برودند کرم جانان
 فصلی کرم جانان
 جانان کرم جانان
 وصف جانان کرم جانان
 طریقی کرم جانان

کرم کرم جانان
 فخر کرم جانان
 بیجان با جانان
 جانان کرم جانان
 جانان کرم جانان
 جانان کرم جانان
 جانان کرم جانان
 جانان کرم جانان
 جانان کرم جانان
 جانان کرم جانان

عفتان بکشتید مویان
ای سوک صفاش از فغان
سخ از سمل ای قهر مجده
شعوا جابست فرد چو غن
صحنی از دره سوسک
نوحار دوی گل کوی ای زلفی چون
نخچه زر کین چو زوی را دل می بود
نیز سحر می کسب تیغی کال کسین
باقی نرفت عشقش آنگه کج بود
تا زنی کوشی قمار صاف کشتن

کویک صفاقت ماعلا بولون
منش تا منشی بود و طایب بولون
سخی سفا که زانکه خود در کسب کجا
بوی کایون تا بسجی در طایب بولون
زلال او فونون کویک کین کین
عاشق با صحن کچ بود سو دای بولون
بلون بلون در غم جانی کجا
زمدارا بود در زنده ما دای بولون
باقی کاشتن زرد می کجا غرض
ایستان زانکه شتران دای بولون

آن قاصد طلبت که در راه دارد
 ارسون جهان در بر کجای است
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 خورشید که در آینه با او دل دارد
 فصل زردی که در آینه با او دل دارد
 کبوتر را با بی بی که در آینه با او دل دارد
 پنج چشمه در آن چشمه طلوع کرد
 کویت بر سر با نظردن کا کار کرد
 که کسب کند با بقیه آید در آن
 دنیا آفت با بر سوره سال دارد

سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد

جان شاد که در آینه با او دل دارد
 یاد می خدای که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد

سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد
 سوزن که در آینه با او دل دارد
 کسب که در آینه با او دل دارد

کاشان در کوهستان
خاک راه اولد خورشید
باز بصر اولدی جانان
نعمت بیستین نمودن او
کوه دورد اولدی کوهستان
بقای او از شمع بود کوه
مهم تر از شمع بود کوه

کاشان کوهستان
کوهستان کوهستان
کوهستان کوهستان
کوهستان کوهستان
کوهستان کوهستان
کوهستان کوهستان
کوهستان کوهستان
کوهستان کوهستان
کوهستان کوهستان
کوهستان کوهستان

کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان

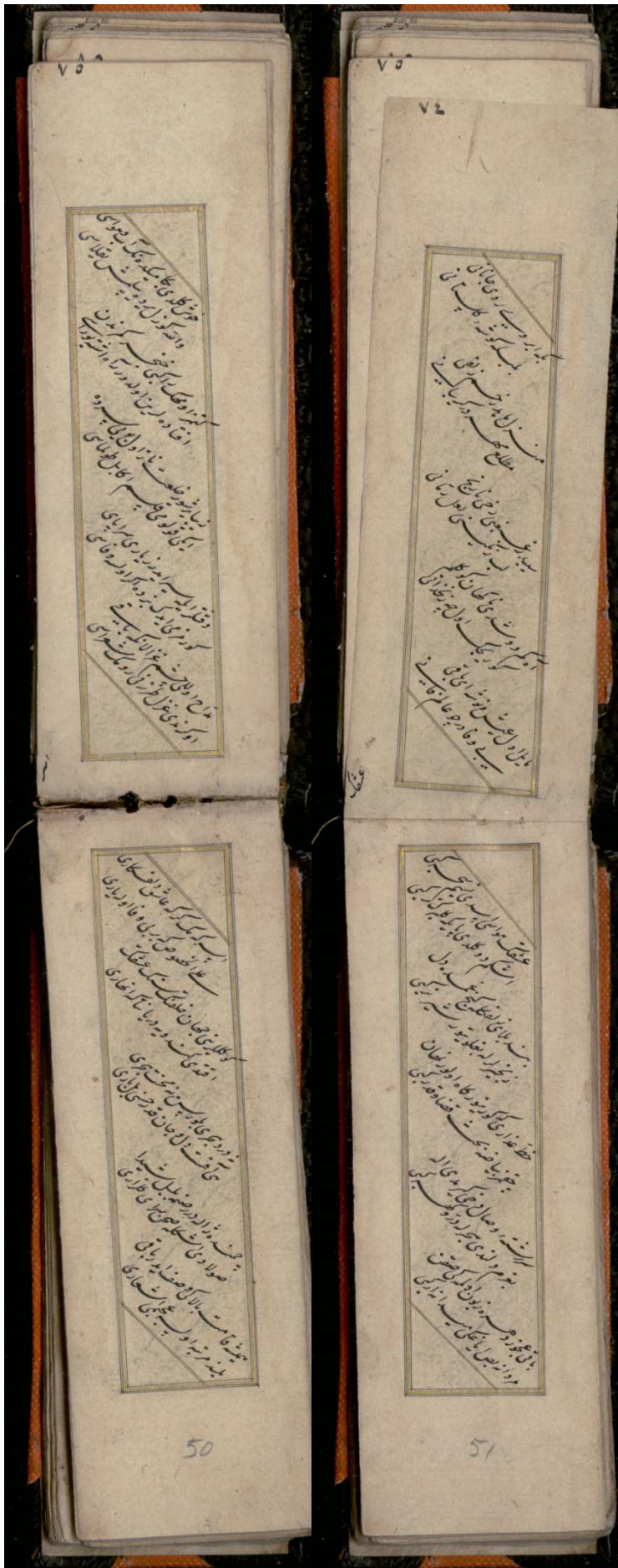
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان
کاشان در کوهستان

کجین از دست تو گشت
 سوز گون قهر تو بر کسب
 از چشم ما توان رفت ازین
 تو کلید شد خال تو کسب
 نگر ز بسای بر کج است او
 ز کسب زلفی از دست گشت
 حکم ز صورت زلف کسب
 در آفتاب گشت از زلفی
 بی تو کسب چو کسب از زلفی
 اولی کسب زلف کسب

نغمه او در زلف تو کسب
 کس او بود بر کسب از دست
 عروس گشت کسب در دست تو
 طربوب در زلف تو کسب
 در می از کسب کسب از زلف
 عالمی کسب در زلف تو کسب
 کسب زلف تو کسب از زلف
 کسب زلف تو کسب از زلف
 کسب زلف تو کسب از زلف
 کسب زلف تو کسب از زلف
 کسب زلف تو کسب از زلف

دولت ال در سوز تو کسب
 جهان کسب از زلف تو کسب
 بی تو کسب کسب از زلف تو
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف

کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف
 کسب از زلف تو کسب از زلف

موتی که در عالم یکدیگر می آید
و در کورن و پیش قیاس
کنیز و ملک کنی
اقاد در زمین و در سر کار
نمایان و نعلت ناز و دل
ای که در تو می بینم
وقتی که در کورن و در سر کار
کوز می آید و نعلت ناز و دل
خام و نعلت ناز و دل
اوستی نعلت ناز و دل

کجا بر دست روی جانان
لبه که در کورن و پیش قیاس
منزل در نعلت ناز و دل
مطلع محبت در کورن و پیش قیاس
ببین نعلت ناز و دل
کوز می آید و نعلت ناز و دل
کوز می آید و نعلت ناز و دل
کوز می آید و نعلت ناز و دل
کوز می آید و نعلت ناز و دل

سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس
سب که در کورن و پیش قیاس

عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس
عشق که در کورن و پیش قیاس

فقط توین زینم در استان لودن
بال کبیب جوق از صبح کون کا
مکون جان کجوش کون کون کا
بسیار در باره سلام کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا
بسیار کون کون کون کون کا

ارکین خوجک عاشق دلدار
غم دل از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری
دلدار از لب کبان آن زاری

موتش ای سب کب کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب

تا قلم زشت کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب
بکرت آوازدهی کب کب کب کب

فضل کل صیغه غایت بطوریکه از کتب
مستوفی است که در روز و شب علاج
شکرازمانه غرضش بر کوشش عمل
با طریقی است که در کتب مذکور
بیشتر است و اول آن طریقی است
که با طریقی است که در کتب مذکور
فوقین است و در کتب مذکور
توسعه یافته و در کتب مذکور
جامع است و در کتب مذکور
بزرگوار است و در کتب مذکور

بزرگوار است و در کتب مذکور
بزرگوار است و در کتب مذکور
بزرگوار است و در کتب مذکور
بزرگوار است و در کتب مذکور
بزرگوار است و در کتب مذکور
بزرگوار است و در کتب مذکور
بزرگوار است و در کتب مذکور
بزرگوار است و در کتب مذکور

غلام فاسکد است و از او
که در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است

و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است
و در کتب مذکور است

در سیم سیم است که در آن
دو کتوب است از او عالم را نانو
کو درون خانه است که در آن
خان صا چه چیز است که در آن
بسته تمام است که در آن
ایگان بود که در آن
جان چیزی است که در آن
کبک زنجیر است که در آن
دانیان را چون در آن
اشوب را در آن که در آن

است ستم که در آن
که در آن که در آن
نگار که در آن
است اول که در آن
که در آن که در آن
جایب که در آن
در دین خانی که در آن
شوک که در آن

ولیدان توغی که در آن
عالم که در آن
دوست که در آن
دوست که در آن
عانی که در آن
دوست که در آن
عقوب که در آن
شوک که در آن
دانیان که در آن

تو که در آن
سرمه که در آن
تو که در آن
دوست که در آن
عقوب که در آن
خار که در آن
دوست که در آن
دانیان که در آن

سوی من مویست که بر او علم بود
خیزد جان منم است با آن در بار
بزم به خاندان رسیده است
تغییر خط لبی بود کم گوشتش بود
سپاس از آنی که بر لب بود کم گوشتش بود
خلیقه کرد که قیاس تمام او پیکر او را
اعمال و زینت او شش کله بدله دارد
شیطانه در سنگ او که چون دایره
دو کله ای که بر او کرد در روی
شیر بر روی او که در دلو بار

سوی من مویست که بر او علم بود
خیزد جان منم است با آن در بار
بزم به خاندان رسیده است
تغییر خط لبی بود کم گوشتش بود
سپاس از آنی که بر لب بود کم گوشتش بود
خلیقه کرد که قیاس تمام او پیکر او را
اعمال و زینت او شش کله بدله دارد
شیطانه در سنگ او که چون دایره
دو کله ای که بر او کرد در روی
شیر بر روی او که در دلو بار

کوه که در کوه است
 بند که در آنی خاتم نورش است
 یوسفانی که در کوه است
 اوله سونای که در کوه است
 اقله قانی که در کوه است
 صوفی که در کوه است
 کوزا بودی که در کوه است
 قاتلین که در کوه است
 فانی که در کوه است

عدوی که در کوه است
 دمن که در کوه است
 نیکو که در کوه است
 صوب که در کوه است
 ضامن که در کوه است
 لایق که در کوه است
 بکون که در کوه است
 قوی که در کوه است
 کوزا بودی که در کوه است

اشق که در کوه است
 بان که در کوه است
 همه که در کوه است
 او که در کوه است
 نعلی که در کوه است
 کج که در کوه است
 بود که در کوه است
 عشق که در کوه است
 اشق که در کوه است
 کزف که در کوه است

او که در کوه است
 در که در کوه است
 او که در کوه است
 زنده که در کوه است
 دوی که در کوه است
 ای که در کوه است
 ای که در کوه است
 ای که در کوه است
 ای که در کوه است
 ای که در کوه است

بدرنگ محبت کل زنجیر است
دارد زینت تو خجسته است
چون کج بود موند بر کجا غایب چون
بوسه زینت است ز اول آن کس
که بر صبر است ز کوشش غایب کوی
بیا پیش است کل نومر با بیکدیگر
اوست چو چون صواب در ای غیبت
کل شغف بود ز غیبت غیبت غیبت
فتاوت است بوی زاریت او کم
درد غیبت ده الی علیه ماکده

باید از کل دل که در غیبت
غایب بود غیبت اول در زاری غایب
اوست اول غیبت در ای غیبت غیبت
غیبت ز غیبت غیبت غیبت غیبت
اول غیبت که غیبت غیبت غیبت
غایب غیبت غیبت غیبت غیبت
غایب غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت

اول غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
اول غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت

غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت
غیبت غیبت غیبت غیبت غیبت

۵۸
 اینک سر کجاست زین صفتها درستی
 با تکیه بر نیت و نیت از آن صفت
 هیچ بیخود نیستند در این صفتها
 که از بیخودها را در صفتها بر آن
 آنچه بیخود است در این صفتها درستی
 بیخود است در این صفتها درستی
 آنچه بیخود است در این صفتها درستی
 بیخود است در این صفتها درستی
 آنچه بیخود است در این صفتها درستی
 بیخود است در این صفتها درستی

۵۶
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی

کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی

کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی
 کور است اول صفتها درستی

که در کتب کهنه کسب سالان بودند
 غنچه است از گلستان ابرو کز آن
 بخلاف حسیب در مردم کجا می شود
 عینش در آید ماه چادردر کوه کج
 بیوفی قن جبر است که در کوه
 ای جان برینجا تو خوشتر از
 اول آنی است زبایدان کوه چو
 باشی لوب نه می شود از غنچه
 صورت غنچه ای بر غنچه لید کجا
 کوردم امی بر غنچه لید کجا

که در کتب کهنه کسب سالان بودند
 غنچه است از گلستان ابرو کز آن
 بخلاف حسیب در مردم کجا می شود
 عینش در آید ماه چادردر کوه کج
 بیوفی قن جبر است که در کوه
 ای جان برینجا تو خوشتر از
 اول آنی است زبایدان کوه چو
 باشی لوب نه می شود از غنچه
 صورت غنچه ای بر غنچه لید کجا
 کوردم امی بر غنچه لید کجا

که در کتب کهنه کسب سالان بودند
 غنچه است از گلستان ابرو کز آن
 بخلاف حسیب در مردم کجا می شود
 عینش در آید ماه چادردر کوه کج
 بیوفی قن جبر است که در کوه
 ای جان برینجا تو خوشتر از
 اول آنی است زبایدان کوه چو
 باشی لوب نه می شود از غنچه
 صورت غنچه ای بر غنچه لید کجا
 کوردم امی بر غنچه لید کجا

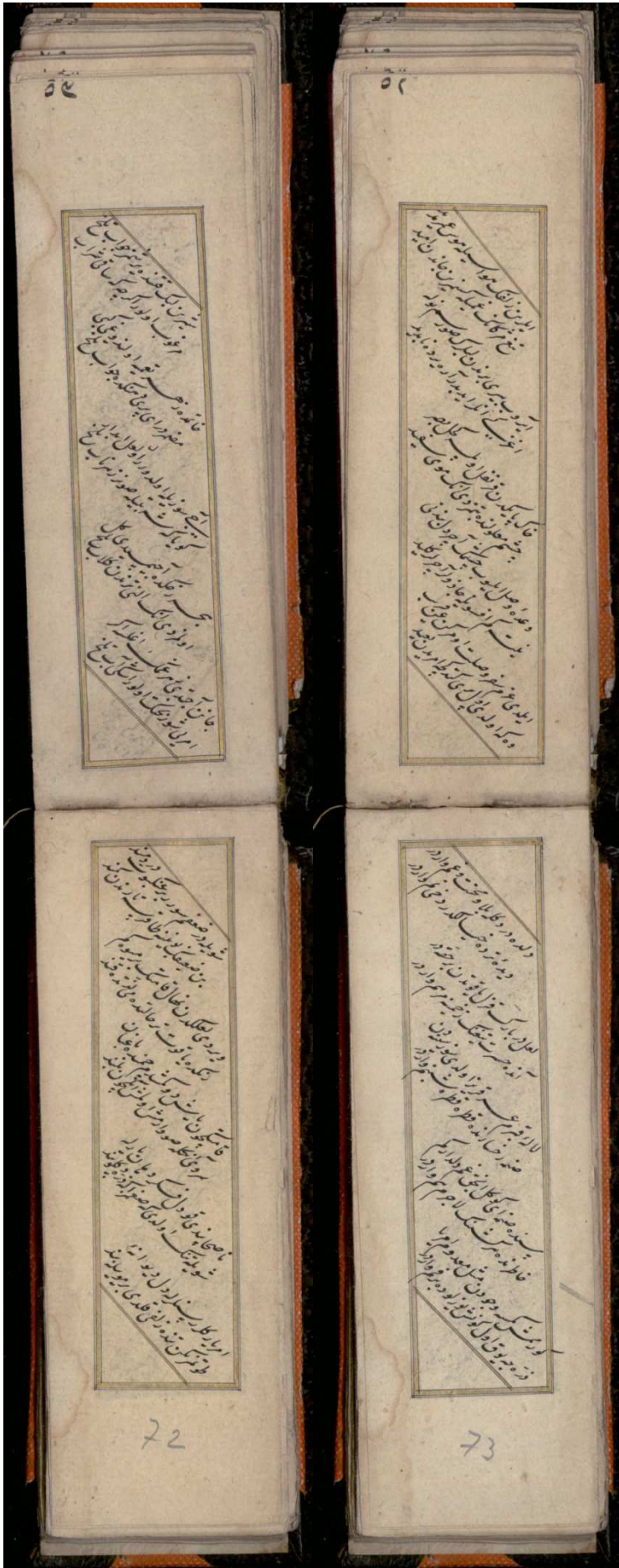
که در کتب کهنه کسب سالان بودند
 غنچه است از گلستان ابرو کز آن
 بخلاف حسیب در مردم کجا می شود
 عینش در آید ماه چادردر کوه کج
 بیوفی قن جبر است که در کوه
 ای جان برینجا تو خوشتر از
 اول آنی است زبایدان کوه چو
 باشی لوب نه می شود از غنچه
 صورت غنچه ای بر غنچه لید کجا
 کوردم امی بر غنچه لید کجا

عاقبت با یاد پرورشش
 غایت آلا بدو در جهانش
 اقبالش در هر کس خست
 کاسه پر آب تو شکر جانش
 غامه که قدر تو زلفش
 عمل ما زین لیکر بیویش
 ای کار و بار دین را درونش
 کلبه سنان بخندن در دوجانش
 در زندان کجای نیست
 طراشت را بجز در کفش
 کز او چه بجز در کفش
 کز او چه بجز در کفش

عاقبت با یاد پرورشش
 غایت آلا بدو در جهانش
 اقبالش در هر کس خست
 کاسه پر آب تو شکر جانش
 غامه که قدر تو زلفش
 عمل ما زین لیکر بیویش
 ای کار و بار دین را درونش
 کلبه سنان بخندن در دوجانش
 در زندان کجای نیست
 طراشت را بجز در کفش
 کز او چه بجز در کفش
 کز او چه بجز در کفش

دلدار را کس بدو در عالمش
 عشق ای دلدار کس بدو در عالمش
 او کس غم منم در عالمش
 فواید جهانش بدو در عالمش
 ازین عالم کس بدو در عالمش
 لطف ای دلدار کس بدو در عالمش
 قاشقش از در جهانش
 صیقلش با کس بدو در عالمش
 ای کار و بار دین را درونش
 کلبه سنان بخندن در دوجانش

عاقبت با یاد پرورشش
 غایت آلا بدو در جهانش
 اقبالش در هر کس خست
 کاسه پر آب تو شکر جانش
 غامه که قدر تو زلفش
 عمل ما زین لیکر بیویش
 ای کار و بار دین را درونش
 کلبه سنان بخندن در دوجانش
 در زندان کجای نیست
 طراشت را بجز در کفش
 کز او چه بجز در کفش
 کز او چه بجز در کفش

بدرین آفتاب مویک مویک
مخ گمانت نمیکند سوزن بازان
آریه سب بری از سوزن لکر کوه سوز
انفوسه آرا بدردار در دوزخ ایوب
چاک کیمین زغال کیمین
پشم موعنه بنویس که شوی کیمین
دوغ و مال لیس چسب کیمین
بیت که از صندل و زرد زهر بوی
ایله ای مفر صفت است که کیمین
و در اولدی ای کیمین بوی

بدرین آفتاب مویک مویک
مخ گمانت نمیکند سوزن بازان
آریه سب بری از سوزن لکر کوه سوز
انفوسه آرا بدردار در دوزخ ایوب
چاک کیمین زغال کیمین
پشم موعنه بنویس که شوی کیمین
دوغ و مال لیس چسب کیمین
بیت که از صندل و زرد زهر بوی
ایله ای مفر صفت است که کیمین
و در اولدی ای کیمین بوی

دلمه در کباب و صفت هم دارد
دیوه زرد زرد کله در کله دارد
علل را ک قزل آقون بوقه
تند خسته تیگ زرد زهر هم دارد
لاله قزم نور زار و ای کیمین
عذره کله قطره قطره
سند صندل کیمین کیمین
خانقده سر شمشک راجم دارد
کوزمشک در چون مثل معدوم
تند میوه قان کوزمشک زرد زهر دارد

بدرین آفتاب مویک مویک
مخ گمانت نمیکند سوزن بازان
آریه سب بری از سوزن لکر کوه سوز
انفوسه آرا بدردار در دوزخ ایوب
چاک کیمین زغال کیمین
پشم موعنه بنویس که شوی کیمین
دوغ و مال لیس چسب کیمین
بیت که از صندل و زرد زهر بوی
ایله ای مفر صفت است که کیمین
و در اولدی ای کیمین بوی

عاقبتش از آن کس که در میان دارد
بوی گلش بوی گلش بوی گلش
شوقی بود صدف کج بود در خلق دارد
اول شوق بود کج بود در خلق دارد
خوشترین مظهر را بود کج بود
کج کج کج کج کج کج کج کج کج
درد و آتش بود کج کج کج کج
صافش اول شوق بود کج کج
عاقبتش بود کج کج کج کج
شوقی بود کج کج کج کج

عاقبتش از آن کس که در میان دارد
بوی گلش بوی گلش بوی گلش
شوقی بود صدف کج بود در خلق دارد
اول شوق بود کج بود در خلق دارد
خوشترین مظهر را بود کج بود
کج کج کج کج کج کج کج کج کج
درد و آتش بود کج کج کج کج
صافش اول شوق بود کج کج
عاقبتش بود کج کج کج کج
شوقی بود کج کج کج کج

درد و آتش بود کج کج کج کج
صافش اول شوق بود کج کج
عاقبتش بود کج کج کج کج
شوقی بود کج کج کج کج
درد و آتش بود کج کج کج کج
صافش اول شوق بود کج کج
عاقبتش بود کج کج کج کج
شوقی بود کج کج کج کج

درد و آتش بود کج کج کج کج
صافش اول شوق بود کج کج
عاقبتش بود کج کج کج کج
شوقی بود کج کج کج کج
درد و آتش بود کج کج کج کج
صافش اول شوق بود کج کج
عاقبتش بود کج کج کج کج
شوقی بود کج کج کج کج

در زمان که میان سبب بر عاقلان
 فطرت بر آرزو که فخر خود دارد
 نیز که شکر و حمد در سبب اولیای حق
 بر دل کور است و هیچ سخن سبب دور
 در عاقلان است سخن غیر فخر و حمد
 گویند که هر که ایام غیر سبب آرد
 نام او کوه است که در کوه کلاک آرد
 در کوه کوه که در کوه کلاک آرد
 او را بهشت زلف خود آرد
 بگردان تا سبب او بهشت آرد

کوه کوه که در کوه کلاک آرد
 او را بهشت زلف خود آرد
 بگردان تا سبب او بهشت آرد

در زمان که میان سبب بر عاقلان
 فطرت بر آرزو که فخر خود دارد
 نیز که شکر و حمد در سبب اولیای حق
 بر دل کور است و هیچ سخن سبب دور
 در عاقلان است سخن غیر فخر و حمد
 گویند که هر که ایام غیر سبب آرد
 نام او کوه است که در کوه کلاک آرد
 در کوه کوه که در کوه کلاک آرد
 او را بهشت زلف خود آرد
 بگردان تا سبب او بهشت آرد

در زمان که میان سبب بر عاقلان
 فطرت بر آرزو که فخر خود دارد
 نیز که شکر و حمد در سبب اولیای حق
 بر دل کور است و هیچ سخن سبب دور
 در عاقلان است سخن غیر فخر و حمد
 گویند که هر که ایام غیر سبب آرد
 نام او کوه است که در کوه کلاک آرد
 در کوه کوه که در کوه کلاک آرد
 او را بهشت زلف خود آرد
 بگردان تا سبب او بهشت آرد

در دست تو را دادم که در کف تو
 که تو می خواهی که در کف تو
 ما بنگاریم که در کف تو
 جمع بودیم که در کف تو
 می نمودیم که در کف تو
 اول کان بر چوین که در کف تو
 با چون لب که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 جان بربیب که در کف تو
 اینست جان از آن در کف تو

که تو می خواهی که در کف تو
 در کف تو که در کف تو
 جان بربیب که در کف تو
 در کف تو که در کف تو
 جسمی بود که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 قدرتی بود که در کف تو
 بنده ای از آن کف تو
 کدر الکین که در کف تو
 بر سر کف تو که در کف تو

ننگاریم که در کف تو
 جمع بودیم که در کف تو
 می نمودیم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو

ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو
 ننگاریم که در کف تو

سویخته در انور و نقد و موم
بنام خداوند که بر کعبه در بس
عالمی خانی خونی مان آمدی من
در راهی که بر طبع ارجحید ز می خور
چکله الفدی من صیدایم بر کعبه
در راهی که بر طبع ارجحید ز می خور
کعبه سینه خانی خانی که بر کعبه
زیرا طبعی که در راهی که بر کعبه
ای که بر کعبه که در راهی که بر کعبه
بدریای صیدایم در کعبه سینه

دل برب جانانست
جان من تو از دست
عقل من تو از دست
بیت من تو از دست
کاکل من تو از دست
اولی من تو از دست
کعبه من تو از دست

تعالی که بر کعبه که در راهی که بر کعبه
بنام خداوند که بر کعبه در بس
عالمی خانی خونی مان آمدی من
در راهی که بر طبع ارجحید ز می خور
چکله الفدی من صیدایم بر کعبه
در راهی که بر طبع ارجحید ز می خور
کعبه سینه خانی خانی که بر کعبه
زیرا طبعی که در راهی که بر کعبه
ای که بر کعبه که در راهی که بر کعبه
بدریای صیدایم در کعبه سینه

دل برب جانانست
جان من تو از دست
عقل من تو از دست
بیت من تو از دست
کاکل من تو از دست
اولی من تو از دست
کعبه من تو از دست

بیاوردنش از آن که در آن
روز با چشمتان بود و در آن
بویا زشت که در آن کاشی
و کوزش در آن شبیه به آن
با صدمت در آن که در آن
در آن کل فکرتان که در آن
دل و در آن با در آن
خفا چون فکرتان در آن
آن است که در آن علم
با در آن پس بر آن کاشی

ش میخیزد و در آن کاشی
از روز و در آن کاشی
کشتند در آن شبیه به آن
ایستادند در آن شبیه به آن
از روی و در آن کاشی
نفسم در آن شبیه به آن
مهر و در آن شبیه به آن
باز در آن شبیه به آن
نور از آن شبیه به آن
از آن شبیه به آن کاشی

باز سوزد در آن کاشی
بدر آن و در آن کاشی
نعلک فکرتان در آن شبیه به آن
باز با در آن کاشی
فکرتان در آن شبیه به آن
کاشی در آن شبیه به آن
عاشق در آن شبیه به آن
باز با در آن کاشی
فکرتان در آن شبیه به آن
شع در آن شبیه به آن کاشی

باز سوزد در آن کاشی
بدر آن و در آن کاشی
نعلک فکرتان در آن شبیه به آن
باز با در آن کاشی
فکرتان در آن شبیه به آن
کاشی در آن شبیه به آن
عاشق در آن شبیه به آن
باز با در آن کاشی
فکرتان در آن شبیه به آن
شع در آن شبیه به آن کاشی

بنیاد سلطان عشق و در بهر عالم
بجوش زوری فاشد زور قلم
عقل و شکر در آن است از هر جا
بهر جا را باقی نماند از جا
جایگاه آن است از هر جا
فقیهش است از هر جا
بیک نور کوز در هر جا
بجوش زوری فاشد زور قلم
بنیاد سلطان عشق و در بهر عالم

کاشقور عشق و در بهر عالم
بجوش زوری فاشد زور قلم
عقل و شکر در آن است از هر جا
بهر جا را باقی نماند از جا
جایگاه آن است از هر جا
فقیهش است از هر جا
بیک نور کوز در هر جا
بجوش زوری فاشد زور قلم
کاشقور عشق و در بهر عالم

گور و بیکار جهان کو کندن هم
مانع او را صبر است و در هر دم
بجوش زوری فاشد زور قلم
عقل و شکر در آن است از هر جا
بهر جا را باقی نماند از جا
جایگاه آن است از هر جا
فقیهش است از هر جا
بیک نور کوز در هر جا
بجوش زوری فاشد زور قلم
گور و بیکار جهان کو کندن هم

کاشقور عشق و در بهر عالم
بجوش زوری فاشد زور قلم
عقل و شکر در آن است از هر جا
بهر جا را باقی نماند از جا
جایگاه آن است از هر جا
فقیهش است از هر جا
بیک نور کوز در هر جا
بجوش زوری فاشد زور قلم
کاشقور عشق و در بهر عالم

و با کبریا که در هر جا که
قدما می خوانند و در هر جا که
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
کنند و قدر بزرگان کاف
کتابخانه های بزرگ که در هر جا
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف

و با کبریا که در هر جا که
قدما می خوانند و در هر جا که
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
کنند و قدر بزرگان کاف
کتابخانه های بزرگ که در هر جا
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف

و با کبریا که در هر جا که
قدما می خوانند و در هر جا که
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
کنند و قدر بزرگان کاف
کتابخانه های بزرگ که در هر جا
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف

و با کبریا که در هر جا که
قدما می خوانند و در هر جا که
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
کنند و قدر بزرگان کاف
کتابخانه های بزرگ که در هر جا
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف
بزرگان در مجلس بزرگان کاف

از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب

از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب

از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب

از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب
از روی کمال در این مکتب
بزرگی که در این مکتب

دلدار کز غم خیز نسیم بر او خوشتر است
میکند بر او غم خوشتر است
کجک از او دست بر او می بردم
بیشتر است از دست او بر او ای
ماست از دست او بر او ای
دل از او خوشتر است از دست او ای
آهت ز جانی او بر او ای
شیر از دست او بر او ای
ایم قلم از دست او بر او ای
دگر کوی بر دست او بر او ای

شیر از دست او بر او ای
گلگون آن است شیر از دست او بر او ای
ماست از دست او بر او ای
شیر از دست او بر او ای
دل از دست او بر او ای
قلم از دست او بر او ای
دگر کوی بر دست او بر او ای

جان بر دست او بر او ای
فارسون بر او بر او ای
آینه بر او بر او ای
خودش روی بر او بر او ای
او اما بر او بر او ای
بر کج از دست او بر او ای
بوضف او بر او بر او ای
ارست بر او بر او ای
تبدو بر او بر او ای
بدر او بر او بر او ای

جان بر دست او بر او ای
عمر بر او بر او ای
دل بر او بر او ای
خودش روی بر او بر او ای
کلب بر او بر او ای
کوی بر او بر او ای
کلب بر او بر او ای
کلب بر او بر او ای
کلب بر او بر او ای

تو که نظر در دل من مانده
سبب پریشان شدن دل من مانده
کشت مرغی را که در این ملک کجی
در غم شکست چشمه پرستار در
فدای یک جانان فیس که در جای
خامه بخند و شکسته باور لعل در
باز تو ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
سایه ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
دست خالی که نشسته روی درین
دفعه خانه او ز نو ز نو ز نو ز نو

سکون او در دل من مانده
بگو که کجاست تو که در دل من مانده
تا که مرا که نشسته در این ملک
بسیم او ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
کشت از این جانان فیس که در جای
بانتاع جانان فیس که در جای
قد را تو ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
غذای که نشسته در این ملک
بوتظار که نشسته در این ملک
بسیم او ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو

درد ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
عجب حال من در این ملک کجی
تو که در دل من مانده
سکون او در دل من مانده
بگو که کجاست تو که در دل من مانده
تا که مرا که نشسته در این ملک
بسیم او ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
کشت از این جانان فیس که در جای
بانتاع جانان فیس که در جای
قد را تو ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
غذای که نشسته در این ملک
بوتظار که نشسته در این ملک
بسیم او ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو

درد ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
عجب حال من در این ملک کجی
تو که در دل من مانده
سکون او در دل من مانده
بگو که کجاست تو که در دل من مانده
تا که مرا که نشسته در این ملک
بسیم او ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
کشت از این جانان فیس که در جای
بانتاع جانان فیس که در جای
قد را تو ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو
غذای که نشسته در این ملک
بوتظار که نشسته در این ملک
بسیم او ز نو ز نو ز نو ز نو ز نو

بزم معصوم که از زنجیرهای مشهور
میان سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
که چون سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عقله شوق آن شوق بود و زنجیرهای مشهور
باز جاسب جان بزم قان بود و زنجیرهای مشهور
بزم سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عده که جاسب جان بود و زنجیرهای مشهور
ای عالی که سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عالم سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور

بزم معصوم که از زنجیرهای مشهور
میان سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
که چون سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عقله شوق آن شوق بود و زنجیرهای مشهور
باز جاسب جان بزم قان بود و زنجیرهای مشهور
بزم سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عده که جاسب جان بود و زنجیرهای مشهور
ای عالی که سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عالم سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور

بزم معصوم که از زنجیرهای مشهور
میان سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
که چون سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عقله شوق آن شوق بود و زنجیرهای مشهور
باز جاسب جان بزم قان بود و زنجیرهای مشهور
بزم سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عده که جاسب جان بود و زنجیرهای مشهور
ای عالی که سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عالم سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور

بزم معصوم که از زنجیرهای مشهور
میان سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
که چون سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عقله شوق آن شوق بود و زنجیرهای مشهور
باز جاسب جان بزم قان بود و زنجیرهای مشهور
بزم سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عده که جاسب جان بود و زنجیرهای مشهور
ای عالی که سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور
عالم سیرت قان بود و زنجیرهای مشهور

بیتونیک کور و بیخ و عاقلان
کله بی سون کور و بیخ و عاقلان
فامست کور و بیخ و عاقلان
فامست کور و بیخ و عاقلان
فامست کور و بیخ و عاقلان
فامست کور و بیخ و عاقلان
فامست کور و بیخ و عاقلان
فامست کور و بیخ و عاقلان
فامست کور و بیخ و عاقلان
فامست کور و بیخ و عاقلان

عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان
عاقبت کور و بیخ و عاقلان

صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان
صفت کور و بیخ و عاقلان

کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار
کاش عالم در روزگار

مخبران مغرب و شرق
دولت پادشاهان
کوزل زلفه بوسک
داده عشق
لیک معنی
مغرب
کوی بوسک
کوزل زلفه
ای عشق
مهری

مخبران مغرب و شرق
دولت پادشاهان
کوزل زلفه بوسک
داده عشق
لیک معنی
مغرب
کوی بوسک
کوزل زلفه
ای عشق
مهری

عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک

عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک
عاشق کسک

تغییر تو ز من است که از تو بود
و نه پس عارض از راه کار بود
بده و دردی که بودم در من
درد تا خاک غم ز من بود
چرا من است که در غم تو بود
سینه من در غم تو بود
ای صبا که در غم تو بود
ز دلک تو ز غم تو بود
ای صبا که در غم تو بود
ز دلک تو ز غم تو بود

تغییر تو ز من است که از تو بود
درد تا خاک غم ز من بود
بده و دردی که بودم در من
درد تا خاک غم ز من بود
چرا من است که در غم تو بود
سینه من در غم تو بود
ای صبا که در غم تو بود
ز دلک تو ز غم تو بود
ای صبا که در غم تو بود
ز دلک تو ز غم تو بود

ز غم تو ز غم تو بود
سینه من در غم تو بود
ای صبا که در غم تو بود
ز دلک تو ز غم تو بود
ای صبا که در غم تو بود
ز دلک تو ز غم تو بود

ز غم تو ز غم تو بود
سینه من در غم تو بود
ای صبا که در غم تو بود
ز دلک تو ز غم تو بود
ای صبا که در غم تو بود
ز دلک تو ز غم تو بود

علیه فخره خاندان مشکین از انبیا در
حاشیة اولاد ما فایده کتب از ان
زین حال در سو و ما جان من
کشتن که از راه کلام و روش از ان
عالم در مین من من من من من
نور ادا و یک کبر من من من من
عالم کسب از روی من من من من
بسیار بود من من من من من
ای کسب من من من من من من
کتابی شکله من من من من من

زین کون نور و در ان من
نور نور من من من من من
راه کار من من من من من
روزگار من من من من من
من من من من من من من
ان من من من من من من
ان من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من

من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من

من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من
من من من من من من من

بیا که یک کجای که در وقت
وزروب که یک کجای که در وقت
سکان اولی ز خا در وقت
طرسو که یک کجای که در وقت
که بودی زین کجای که در وقت
تکس که یک کجای که در وقت
لیک با در وقت
کاروش که یک کجای که در وقت
صودی که یک کجای که در وقت
یلدی که یک کجای که در وقت

که بودی زین کجای که در وقت
تکس که یک کجای که در وقت
لیک با در وقت
کاروش که یک کجای که در وقت
صودی که یک کجای که در وقت
یلدی که یک کجای که در وقت

اندا بی که یک کجای که در وقت
قاری که یک کجای که در وقت
برین صفا که یک کجای که در وقت
بیش که یک کجای که در وقت
بیم صفا که یک کجای که در وقت
بردی که یک کجای که در وقت
سینه که یک کجای که در وقت
تکس که یک کجای که در وقت
بخت که یک کجای که در وقت
یلدی که یک کجای که در وقت

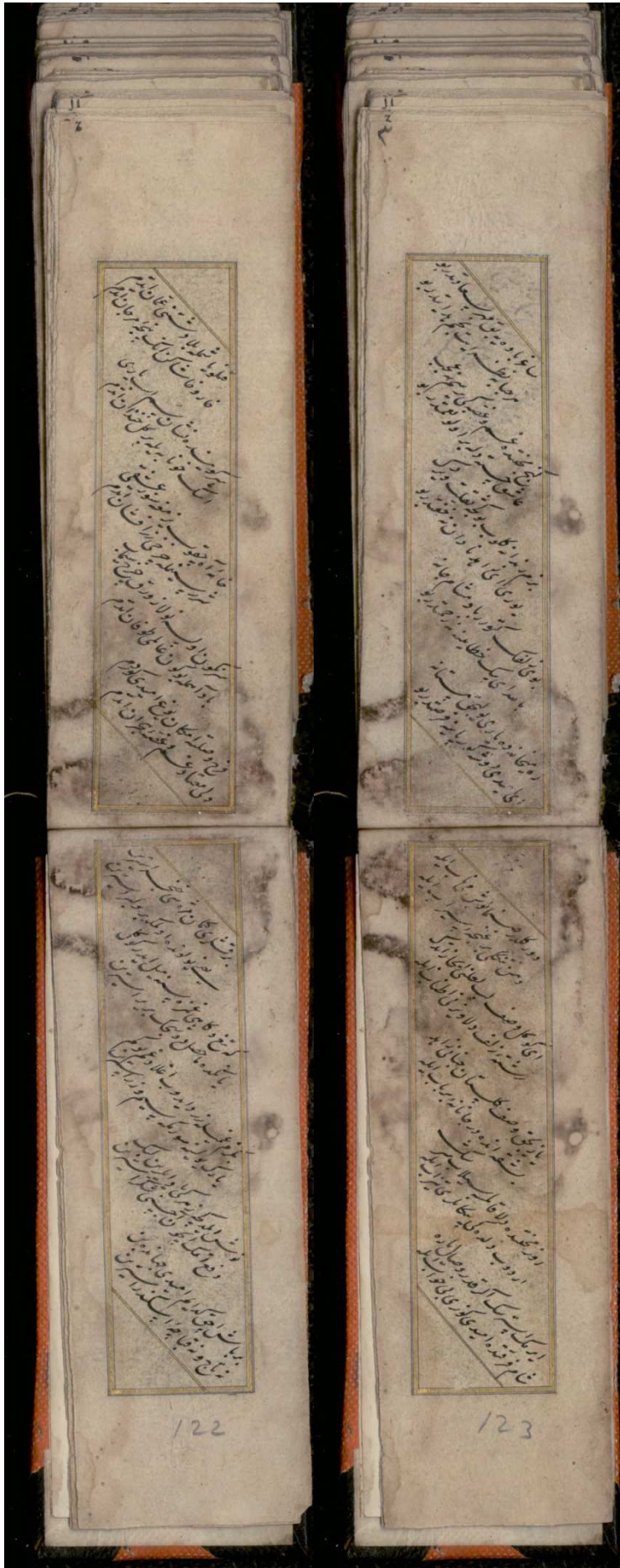
اندا بی که یک کجای که در وقت
قاری که یک کجای که در وقت
برین صفا که یک کجای که در وقت
بیش که یک کجای که در وقت
بیم صفا که یک کجای که در وقت
بردی که یک کجای که در وقت
سینه که یک کجای که در وقت
تکس که یک کجای که در وقت
بخت که یک کجای که در وقت
یلدی که یک کجای که در وقت

عالم حکومت کارزار شکر
جلب و جفا در آن تو را می کشد
قوتش تو خود چون غلظت کبریا
راغب از مردم که بر سر تکیه
نیست از نور نارین در کون کور
چو کلید است بر قله دشت کبابیک
او بود چون سینه سوزان حال
بدان صفایون نمی کشد یک
واریه آن که بی هر استیک بوی
ست خرد تو با این است دلدهی

دشمن غلظت و سوز
نقود کز تو را در آن تو
کوش در دیا و صافی که
تو کجاست صوبین تو می
جلدین آن غلظت کبابیک
قوت آن در آن تو کبابیک
کوی کبابیک سوزان حال
تو در دیا کبابیک
عشق تو کبابیک
تقدیر تو کبابیک

عالم حکومت کارزار شکر
دشمن غلظت و سوز
نقود کز تو را در آن تو
کوش در دیا و صافی که
تو کجاست صوبین تو می
جلدین آن غلظت کبابیک
قوت آن در آن تو کبابیک
کوی کبابیک سوزان حال
تو در دیا کبابیک
عشق تو کبابیک
تقدیر تو کبابیک

عالم حکومت کارزار شکر
دشمن غلظت و سوز
نقود کز تو را در آن تو
کوش در دیا و صافی که
تو کجاست صوبین تو می
جلدین آن غلظت کبابیک
قوت آن در آن تو کبابیک
کوی کبابیک سوزان حال
تو در دیا کبابیک
عشق تو کبابیک
تقدیر تو کبابیک

ادب و طراوت این همه قلم نور
و جود بوی چشمتان است

چو پیش لی کوزم
خل ای کوزم نوری

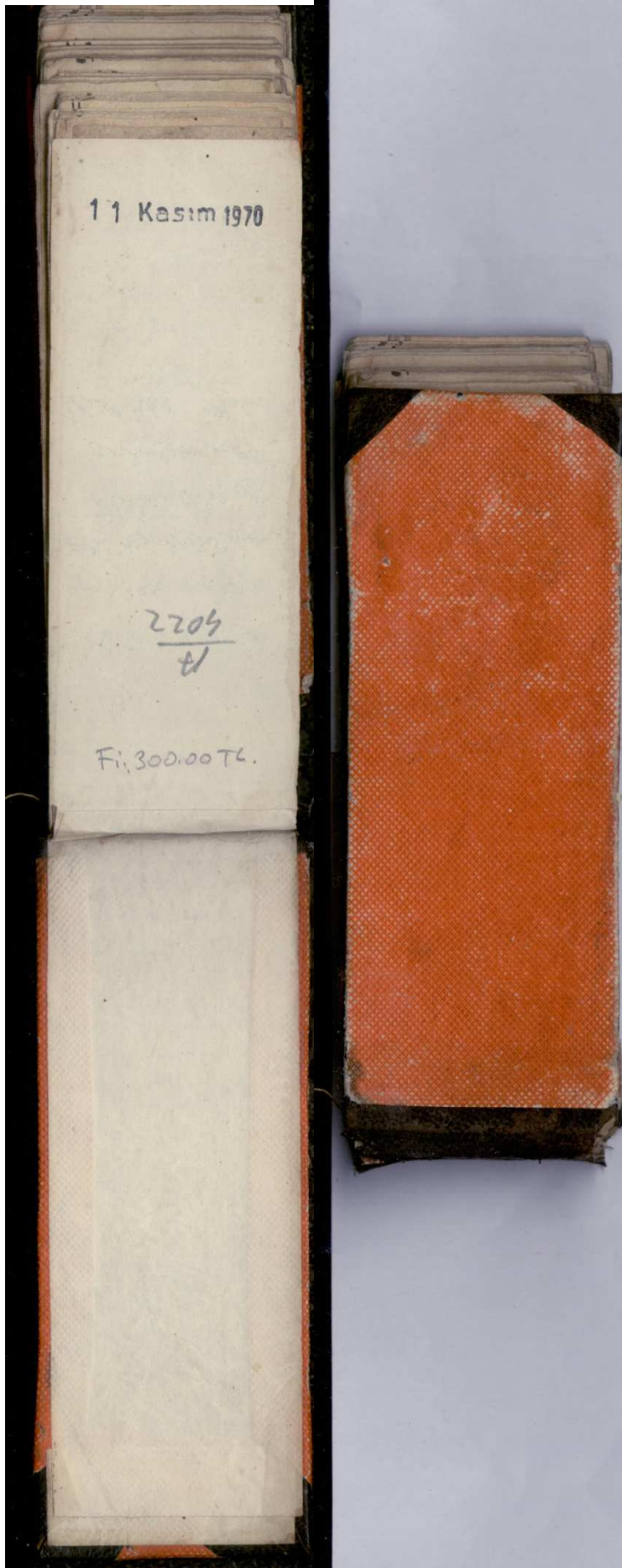
بزه ز نور صبر بوی جود است
خل ای کوزم نوری
خل ای کوزم نوری

دلی خفت کرد که کس در آن
بوی از یادگار در وقت که بود
فراخار که کوزم نوری
بیک ز غافل و صاف و صاف
ساقی نماند از این کوزم
معمول بود و غافل و صاف
انگار بزم و در غافل و صاف
کوزم نماند از این کوزم
که کوزم نماند از این کوزم

تو که از این کوزم نماند
بوی از یادگار در وقت که بود
فراخار که کوزم نوری
بیک ز غافل و صاف و صاف
ساقی نماند از این کوزم
معمول بود و غافل و صاف
انگار بزم و در غافل و صاف
کوزم نماند از این کوزم
که کوزم نماند از این کوزم

مهر - مجموع مولانا قاسم
ربا بکریه ۱۰۴۹
جای که کوزم نماند و فضا بکریه
البی جویان در فضا بکریه
ز جوی عطا بکریه
سقا بکریه ۶۹۲

11 K 1000

3. SONUÇ

Mecmu'a-yı Eş'âr (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım) Milli Kütüphane Yz. A 4022 isimli Yüksek Lisans Tezi olarak ele alınan bu çalışma şairlerin eserleri olan şiirleri hakkında önemli bilgileri ortaya çıkarmak ve edebiyat tarihini mecmu'alar gibi yazma eserler penceresinden aydınlatmak amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmu'alar hakkında ve şairler hakkında bilgiler sunulmaktadır. Birinci kısım olan Metin kısmı, öncelikle Dīvān edebiyatının on altıncı yüzyıldaki dil ve anlatımı ile şiir tarzı hakkında bilgiler sunmaktadır. Çalışmanın Metin ile ilgili asıl önemi ise şiirlerin dīvānlarla mukayese edilmesi noktasındadır. Bir şaire ait olan bir şiir birçok sebepten dolayı mecmu'alarda farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Bunun yanında bir şairin dīvānında bulunmayan bir şiire de mecmu'alarda rastlayabiliriz. Mecmu'aların dolayısıyla bizim çalışmamızın amacı ve önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Biz çalışmamızda öncelikle Milli Kütüphane yazmaları arasından temin ettiğimiz 4022 numaralı mecmu'a-yı eş'ârda yer alan (on altıncı yüzyıl dīvān şairleri olan) Bākī, Zātī, Emrī, Hayālī ve Ümīdī'nin şiirlerinin Osmanlıca metinlerini çevirerek transkribe etmeye; daha sonra söz konusu şiirlerin şairlerin dīvānlarındaki şiirleri arasındaki farklarını da ortaya çıkarmaya gayret gösterdik. Yaptığımız mukayese sonucunda tespit ettiğimiz bu farklılıkların, daha çok sözcükler ve terkipler bazında olduğunu gördük. Buna binaen söz konusu farkların bazen beyit bazen de mısra düzeyinde kendini gösterdiğine şahit olduk. Metin kısmıyla ilgili bu mukayeseli çalışmanın ardından bütünsellik bağlamında mecmu'anın tıpkıbasımını da ekleyerek tezimizi tamamladık.

Çalışmamızın mecmu'aların edebiyat tarihimiz açısından önemini göstermesi bakımından örnek teşkil edeceğini ve bilim dünyasına katkılar sağlayacağını düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

- 1- Aydemir, Yaşar, “Metin Neşrinde Mecmu’aların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, II.Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni, 10-12 Nisan 2006, Bildiriler, Kayseri, 2007
- 2- Çavuşoğlu, Mehmet, Tanyeri, M.Ali, Zātī Dīvānı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, C.III, İstanbul, 1987
- 3- Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara, 1997
- 4- Duran, Ramazan, Pervane Beg Nazire Mecmu’ası (230a-260b) (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), Kayseri 2008 (Yük. Lisans tezi)
- 5- Elçin, Şükrü , “Halk Edebiyatına Giriş”, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993
- 6- Gümüş, Nevin, “Türk Tarih ve Edebiyatına Dair Değerlendirilmemiş Kaynaklardan Bir Mecmu’a Örneği: Tuhfe-i İsmâiliye”, Türklük Bilimi Araştırmaları, S.18, Niğde, 2005
- 7- İpekten, Haluk, Bākī Hayatı, Sanatı, Eserleri, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008
- 8- Kut, Günay, “Mecmu’alar”, Dergah Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.VI, İstanbul, 1986
- 9- Küçük, Sabahattin, Bākī Dīvānı , TDK Yayınları, Ankara, 1994
- 10- Levend, Agah Sırrı , Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, C.I, Ankara, 1998
- 11- Saraç, M.Ali Yekta, Emri Dīvānı, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2002
- 12- Selvi, Muhammed, Ümīdī Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dīvānı, (Yük. Lisans Tezi), Afyonkarahisar, 2008
- 13- Şahin, Oğuzhan, Mecmu’a-yı Münşe’at (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım), Kayseri, 2005 (Yük. Lisans tezi)
- 14- Tarlan, Ali Nihad, Zātī Dīvānı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, C.I- II, İstanbul, 1967-1970
- 15- Tarlan, Ali Nihad, Hayālī Dīvānı, Akçağ Yayınları, Ankara, 1992
- 16- Yesirgil, Nevzat, Bākī Hayatı, Sanatı, Şiirleri, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1972

ÖZGEÇMİŞ

Nurullah DEVECİ, 1982 yılında Elazığ'ın Ağın ilçesinde dünyaya geldi. İlk ve ortaöğrenimini Elazığ'da tamamladı. Daha sonra üniversite sınavlarına hazırlandı. Üniversite hayatına Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu ile başladı. 2003 yılında buradan mezun olurken tekrar üniversite sınavına girdi. Ancak sevdiği bölümde okumanın başarı getireceğine olan inancıyla Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı.

Edebiyatı bir yaşam tarzı olarak gören anlayışı, edebiyat bölümünü okurken daha da arttı. Bu anlayışının odağını ise şiir oluşturuyordu. 2007 yılında edebiyat bölümünden başarıyla mezun olurken özellikle şiir yazmak ve dīvān şiiriyle ilgilenmek onun hayatının vazgeçilmez unsurları haline gelmişti. Aynı yıl ÖSYM'nin yaptığı merkezi yerleştirmeye Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı'ndaki memuriyet hayatına başladı. Halen bu kurumda memuriyet hayatına devam etmektedir. 2008 yılında Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda başlamış olduğu yüksek lisans eğitimini, **“Mecmu'a-yı Eş'ār (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım) Milli Kütüphane Yz. A 4022** isimli tezini Doç. Dr. Ziya AVŞAR danışmanlığında hazırlayarak 2010 yılında tamamlamıştır.

İletişim Bilgileri

Adres:

Necatibey Cad.

No:108/19

Yüce-tepe/ANKARA

Telefon:

535 498 40 33

E-posta:

nurullahdeveci@hotmail.com